

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ»
(Ειδίκευση: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ)

Το περιοδικό τέχνης και λόγου *Οδυσσέας*

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

του

Ιωάννη Καραντώνη

ΑΜ: 1013201904004

Πτυχιούχου του Τμήματος Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α.

Επιβλέπων καθηγητής:

Ανδρειωμένος Γιώργος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Συνεπιβλέπουσες καθηγήτριες:

Γρηγοροπούλου Μαρίνα, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Καραβία Παναγιώτα, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Καλαμάτα, Μάρτιος 2022

Το περιοδικό τέχνης και λόγου *Οδυσσέας*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ»
(Ειδίκευση: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ)

Το περιοδικό τέχνης και λόγου *Οδυσσέας*

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

του

Ιωάννη Καραντώνη

ΑΜ: 1013201904004

Πτυχιούχου του Τμήματος Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α.

Επιβλέπων καθηγητής:

Ανδρειωμένος Γιώργος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Συνεπιβλέπουσες καθηγήτριες:

Γρηγοροπούλου Μαρίνα, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Καραβία Παναγιώτα, Επίκουρος Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Καλαμάτα, Μάρτιος 2022

Περιεχόμενα

	Ευχαριστίες	Σελ. 9
1	Πρόλογος	Σελ. 11 - 12
2	Εισαγωγή	Σελ. 13
3	Τα λογοτεχνικά περιοδικά της Κατοχής	Σελ. 14 - 15
4	Ο Πύργος τα χρόνια της Κατοχής	Σελ. 16 - 19
	4.1 Ο Πύργος την περίοδο προ του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου	Σελ. 16 - 17
	4.2 Ο Πύργος την περίοδο της Κατοχής	Σελ. 17 - 18
	4.3 Η πνευματική ζωή στον Πύργο την περίοδο της Κατοχής	Σελ. 18 - 19
5	Η έκδοση του περιοδικού <i>Οδυσσέας</i> και τα χαρακτηριστικά αυτού	Σελ. 20 - 21
	5.1 Η έκδοση του περιοδικού <i>Οδυσσέας</i>	Σελ. 20
	5.2 Η φυσιογνωμία του περιοδικού <i>Οδυσσέας</i> - Το είδος του εντύπου	Σελ. 20-21
	5.3 Έκταση αφηγηματικής ύλης, αριθμός φύλλων, σελίδες	Σελ. 21
6	Οι γράφοντες στο περιοδικό <i>Οδυσσέας</i>	Σελ. 22 - 25
	6.1 Οι γράφοντες, τα πρόσωπα που συνεργάζονται με το περιοδικό	Σελ. 22 - 23
	6.2 Αλφαβητικό ευρετήριο λογοτεχνών - καλλιτεχνών	Σελ. 23 - 25
7	Τα περιεχόμενα της ύλης	Σελ. 26 - 29
8	Το περιοδικό <i>Οδυσσέας</i> . Συνοπτική παρουσίαση του περιεχομένου του	Σελ. 30 - 55
9	Βιογραφικά στοιχεία βασικών συντελεστών του περιοδικού <i>Οδυσσέας</i>	Σελ. 56 - 74
10	Τα δημοσιευθέντα στο περιοδικό κείμενα	Σελ. 75 - 79
	10.1 Κατάλογος με τα δημοσιευθέντα στο περιοδικό έργα εκάστου των λογοτεχνών - καλλιτεχνών	Σελ. 75 - 78
	10.2 Παρατηρήσεις	Σελ. 78 - 79
11	Συμπεράσματα	Σελ. 80 - 82
	Βιβλιογραφία	Σελ. 83 - 85
	Περίληψη	Σελ. 86

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γεώργιο Ανδρειωμένο για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε. Οι πληροφορίες που μου παρείχε ήταν ιδιαίτερα σημαντικές για την εκπόνηση της διπλωματικής μου. Οι κατευθύνσεις που μου έδωσε, όταν συζητήσαμε το θέμα που θα πραγματευθώ, συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση της δομής της εργασίας μου.

Θα επιθυμούσα, επίσης, να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τις συνεπιβλέπουσες καθηγήτριες, την κα. Γρηγοροπούλου και την κα. Καραβία, για την πολύτιμη συμβολή τους.

Θέλω ακόμα να ευχαριστήσω τους δικούς μου ανθρώπους, που με υποστήριξαν και με έπεισαν να επιμείνω στην προσπάθεια που κατέβαλα.

Τέλος, επιθυμώ να αναφερθώ στη θετική διάθεση των ανθρώπων της Δημόσιας Βιβλιοθήκης του Πύργου και στην προθυμία τους να βοηθήσουν ακόμα και όταν διαπιστώναμε ότι το προς μελέτη υλικό ήταν αρκετά περιορισμένο. Γι' αυτή τους λοιπόν τη στάση, τους ευχαριστώ.

1. Πρόλογος

Η παρούσα εργασία ήταν για μένα μια ευκαιρία να γνωρίσω καλύτερα την ιστορία του τόπου καταγωγής μου. Οι αφηγήσεις των παλαιότερων συμπολιτών μου περί μιας πόλης που είχε στο παρελθόν οικονομική, πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη η αλήθεια είναι ότι δεν με έπειθαν, επειδή ίσως δεν το είχα ερευνήσει. Άλλωστε είναι γεγονός ότι η διαμονή σε έναν τόπο κατοικίας δεν σε καθιστά απαραίτητα και γνώστη της ιστορίας αυτού. Αυτό για να συμβεί προϋποθέτει ενδιαφέρον για αναζήτηση πληροφοριών, που αφορούν το παρελθόν της συγκεκριμένης περιοχής, και μελέτη εντύπων (εφημερίδων, περιοδικών, βιβλίων), στα οποία αποτυπώνεται η ζωή και η δράση των ανθρώπων που διαβίωσαν εκεί. Μόνο δι' αυτού του τρόπου δύναται κάποιος να γνωρίσει επαρκώς μια πόλη ή μια ευρύτερη περιοχή και να οδηγηθεί σε ασφαλή συμπεράσματα γι' αυτή.

Η πρόταση λοιπόν του καθηγητή μου, του κ. Γ. Ανδρειωμένου, να ασχοληθώ στη διπλωματική μου με ένα περιοδικό λόγου και τέχνης που εξεδίδετο στον Πύργο τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής, μου έδωσε τη δυνατότητα, αφ' ενός μεν, να αλλάξω γνώμη για την περιοχή προέλευσής μου, αφ' ετέρου δε, να γνωρίσω τα συμβαίνοντα στην πόλη μου τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Πρέπει στο σημείο αυτό να επισημάνω τις δυσκολίες που συνάντησα στην προσπάθειά μου να συλλέξω πληροφορίες για τη συγγραφή της εργασίας. Το υλικό προς μελέτη και επεξεργασία ήταν αρκετά περιορισμένο. Το γεγονός αυτό βέβαια δεν με εξέπληξε καθόλου. Ήταν αναμενόμενο για μένα από τη στιγμή που αποφάσισα να διεξαγάω έρευνα για ένα επαρχιακό περιοδικό λόγου την περίοδο 1943-44, το οποίο για μεγάλο χρονικό διάστημα, έως δηλαδή την ανατύπωσή του από τον Δήμο Πύργου το 2007, παρέμενε απρόσιτο για το ευρύ κοινό. Επομένως γνώριζα ότι πιθανόν η βιβλιογραφία θα ήταν περιορισμένης έκτασης. Θα ήταν παράλειψη μου να μην αναφερθώ στην προθυμία και τη διάθεση των ανθρώπων της Δημόσιας Βιβλιοθήκης του Πύργου να με εξυπηρετήσουν και να μου παράσχουν οποιαδήποτε πληροφορία για έντυπο υλικό σχετικό με τη διπλωματική μου.

Στην εν λόγω εργασία θα αναφερθώ αρχικά στον Πύργο, κάνοντας μια ιστορική αναδρομή στην περίοδο του Μεσοπολέμου, που ήταν καθοριστική για την πόλη και την ευρύτερη περιοχή. Αφού παραθέσω πληροφορίες για την προπολεμική

πραγματικότητα θα έλθω στα δύσκολα χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και της Κατοχής.

Το επόμενο θέμα που θα με απασχολήσει είναι η πνευματική ζωή της πόλης του Πύργου τους χαλεπούς εκείνους καιρούς. Έπειτα θα θιγεί το ζήτημα της έκδοσης του περιοδικού *Οδυσσέας*, με αναφορές στη σύλληψη της ιδέας και την υλοποίησή της. Επίσης θα προσδιορισθεί το είδος του εντύπου. Εν συνεχεία θα παρουσιάσω το περιεχόμενο του περιοδικού και τις προσωπικότητες που συνετέλεσαν στην έκδοσή του, παραθέτοντας βιογραφικές πληροφορίες γι' αυτούς, ορισμένοι εκ των οποίων δεν είναι ιδιαίτερα γνωστοί. Γι' αυτό το λόγο έκρινα σκόπιμο να εξέλθουν διά της εργασίας αυτής από την αφάνειά τους. Τέλος ο επιδιωκόμενος στόχος αυτής της εργασίας είναι η ευκολότερη ανάκτηση πληροφοριών από οποιονδήποτε επιθυμεί να γνωρίσει το περιεχόμενο του περιοδικού *Οδυσσέας*. Ταυτόχρονα ο αναγνώστης του παρόντος κειμένου θα έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει άποψη, αφ' ενός μεν, για τα πρόσωπα που συνέβαλαν στην έκδοση του εντύπου που μας απασχολεί, αφ' ετέρου δε, για το κοινωνικό, πνευματικό και πολιτιστικό γίνεσθαι μιας επαρχιακής πόλης τη δύσκολη περίοδο της Κατοχής.

2. Εισαγωγή

Ξεκινώντας την εργασία κρίνω πως είναι χρήσιμο να διευκρινίσουμε την έννοια «Περιοδικό» και να παραθέσουμε κάποιες πληροφορίες για τα λογοτεχνικά περιοδικά της Κατοχής. Αρχικά, λέγοντας *περιοδικό* εννοούμε την περιοδική (δηλαδή ανά μία εβδομάδα ή ένα μήνα ή και περισσότερο χρόνο) έκδοση ενός εντύπου, το οποίο έχει στόχο να παράσχει πληροφορίες για ένα θέμα ή να προσφέρει ψυχαγωγία. Τα περιοδικά με κριτήριο την κυκλοφορία τους (εβδομαδιαία, μηνιαία), αλλά και τη θεματολογία τους κατηγοριοποιούνται. Έτσι έχουμε: α') αυτά που αφορούν την πληροφόρηση: οικονομικά, επιστημονικά, περιοδικά τεχνολογίας, ιστορικά, λογοτεχνικά και β') εκείνα που ψυχαγωγούν: μουσικά, καλλιτεχνικά, αθλητικά, διακόσμησης και ποικίλης ύλης.¹ Στις μέρες μας πολλά περιοδικά υπάρχουν και σε ψηφιοποιημένη μορφή. Το έντυπο με το οποίο θα ασχοληθούμε στην παρούσα εργασία ανήκει στα περιοδικά λόγου και τέχνης.

---

¹ <https://el.wikipedia.org/wiki/Περιοδικό> (επίσκεψη: 01.03.2022).

3. Τα λογοτεχνικά περιοδικά της Κατοχής

Όταν τα γερμανικά - ναζιστικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Ελλάδα και άρχισαν να προελαύνουν στο ελληνικό έδαφος και να επιβάλλουν ένα δυσβάστακτο καθεστώς κατοχής μαζί με τον έτερο σύμμαχό τους, τους Ιταλούς, ο Έλληνας δεν μπορούσε να συνειδητοποιήσει τί συνέβαινε. Τον κυρίευσε ο φόβος και ο τρόμος για τα δεινά που έβλεπε να επέρχονται. Η υπάρχουσα κατάσταση τον έκανε να ασφυκτιά. Με την πάροδο του χρόνου όμως άρχισε να ανασυντάσσεται και να βρίσκει το βηματισμό του. Ήταν επιβεβλημένο να βρεθεί τρόπος να επιβιώσει. Έτσι λοιπόν ο τρόμος και η σιωπή μετατρέπονται σταδιακά σε σκέψη και προβληματισμό. Εφόσον ο σκλαβωμένος Έλληνας δεν μπορεί να βροντοφωνάξει αυτά που στοχάζεται, αρχίζει να καταγράφει το στοχασμό του, το όραμά του, τη επιθυμία του να αντισταθεί σ' αυτό που συμβαίνει. Συγγράφει λοιπόν κείμενα λογοτεχνικά, ποιήματα και πεζά. Η αντίσταση του Ελληνισμού διά του γραπτού λόγου είναι πλέον μια πραγματικότητα.

Έτσι λοιπόν δημιουργείται η αντιστασιακή λογοτεχνία και αρχίζουν να εκδίδονται λογοτεχνικά περιοδικά που φιλοξενούνται στα κεντρικά κιάσκια της Αθήνας. Ο αριθμός των πρωτοεκδιδόμενων περιοδικών υπερβαίνει τα 35. Επομένως μπορούμε να μιλήσουμε για μια έντονη πνευματική παρουσία και μια εκδοτική ευφορία. Στις σελίδες αυτών των εντύπων κάνουν την πρώτη τους εμφάνιση στα γράμματα οι ποιητές και πεζογράφοι της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς: Α. Αλεξάνδρου, Μ. Αναγνωστάκης, Α. Κοτζιάς, Α. Παπαδίτσας, Τ. Πατρίκιος, Τ. Σινόπουλος, Γ. Παυλόπουλος, Α. Σαμαράκης, Κ. Κύρου, Α. Στεφάνου, Γ. Δάλλας, Μ. Πλωρίτης, αλλά και οι ήδη γνωστοί στους λογοτεχνικούς κύκλους και εγνωσμένης αξίας Μυριβήλης, Κόντογλου, Σικελιανός, Ελύτης. Μερικά από αυτά τα περιοδικά είναι τα ακόλουθα: *Φιλολογική Κυριακή*, *Φιλολογικά χρονικά*, *Φοιτητική τέχνη*, *Παλμός*, *Καλλιτεχνικά Νέα*, *Ξεκίνημα της Νιότης* κ.ά.² Η έκδοση όλων αυτών των εντύπων ήταν μια μορφή αντίστασης στο κατοχικό καθεστώς και μια προσπάθεια εθνικής ανάτασης.

Η έντονη πνευματική δραστηριότητα και η εκδοτική ευφορία την περίοδο της Κατοχής δεν είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται μόνο στην Αθήνα, αλλά και στην επαρχία. Ο Έλληνας, όπου και αν βρίσκεται, ανθίσταται στον κατακτητή και στην προπαγάνδα αυτού με οποιοδήποτε μέσο. Στην προκειμένη περίπτωση με τον γραπτό

² <https://www.politeianet.gr/books/9789608264755-mpoufea-alexandra-sokolis-ta-logotechnika-periodika-tis-katochis-190779> (επίσκεψη: 01.03.2022).

λόγο. Ένα από τα έντυπα της περιφέρειας το οποίο εκδίδεται στον Πύργο τα δύσκολα κατοχικά χρόνια 1943-44 είναι το περιοδικό λόγου και τέχνης *Οδυσσέας*, με το οποίο θα ασχοληθούμε στην παρούσα εργασία.

4. Ο Πύργος τα χρόνια της Κατοχής

4.1 Ο Πύργος την περίοδο προ του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Την περίοδο του Μεσοπολέμου ο Πύργος είναι μια πόλη που σφύζει από ζωή. Αυτό βέβαια είναι αποτέλεσμα του διαρκώς αυξανόμενου εισοδήματος των κατοίκων της περιοχής από τα παραγόμενα γεωργικά προϊόντα. Ήδη από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα γίνεται αναφορά στην ευημερία των κατοίκων του τόπου αυτού, η οποία οφείλεται στα εξαγόμενα στις αγορές της Ευρώπης προϊόντα της Ηλειακής γης. Το βασικό προϊόν, που αποφέρει έσοδα στην πόλη του Πύργου και στην ευρύτερη περιοχή, είναι η κορινθιακή σταφίδα, η οποία εξάγεται κυρίως στις αγορές της Αγγλίας. Χάριν λοιπόν αυτού κυρίως του αγαθού το 19^ο αιώνα παρατηρείται έντονη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Η σταφιδική βέβαια κρίση του 1893 κλόνισε την τοπική οικονομία. Παρά τα όποια, όμως, προβλήματα, έως το 1940 ο Πύργος γνώρισε οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική άνθηση.³ Η κατασκευή, αφ' ενός μεν του πρώτου υπεραστικού σιδηροδρόμου της χώρας, που συνδέει το λιμάνι του Κατακόλου με την πόλη του Πύργου, το οποίο λειτουργεί ως διαμετακομιστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής, αφ' ετέρου δε, η δημιουργία εργοστασίων και η ίδρυση τραπεζών είναι στοιχεία δηλωτικά της ακμής του τόπου αυτού.

Ο Πύργος μετασηματίζεται και γίνεται ένα μικρό αστικό κέντρο. Τα νεοκλασικά κτήρια που κοσμούν την πόλη, το θέατρο «Απόλλων», ο κινηματογράφος «Κρόνιον», η κυκλοφορία εφημερίδας (*Πατρίς* 1902), η ίδρυση της «Φιλαρμονικής σχολής Πύργου» το 1874, του «Σωματείου Φιλαρμονικής Εταιρείας Πύργου ο Απόλλων» το 1881, του Ωδείου Πύργου το 1932, μαρτυρούν την αναγέννηση της πόλης. Επίσης το 1884 ιδρύεται η «Σχολή του Λαού», στόχος της οποίας ήταν να διαφωτισθεί ο απλός πολίτης διά των ομιλιών που πραγματοποιούνταν. Διαφωτιστικός ήταν και ο ρόλος της «Λέσχης», έργο της οποίας ήταν η συλλογή βιβλίων, υλικό το οποίο θα στεγασθεί το 1927 στη Δημόσια Βιβλιοθήκη.⁴

Όλα αυτά δηλώνουν την ύπαρξη πνευματικής ζωής σε αυτή την επαρχιακή πόλη της Πελοποννήσου. Εντός λοιπόν αυτού του περιβάλλοντος μεγαλώνουν και διαμορφώνουν τις προσωπικότητές τους ο Τ. Σινόπουλος, ο Παύλος Μάτεσης, ο

³ <https://ermisilias.gr/index.php/apopseis/78-trampadoros/515-o-pyrgos-kata-to-mesopolemo> (επίσκεψη: 02.03.2022).

⁴ <https://city.of.pyrgos.gr/istoria/> (επίσκεψη: 02.03.2022).

Γιώργης Παυλόπουλος, ο Τάκης Δόξας, ο Μένης Καλαντζόπουλος, ο Θανάσης Εξαρχόπουλος κ.ά.

4.2 Ο Πύργος την περίοδο της Κατοχής

Η περίοδος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σημάδεψε ανεξίτηλα, όπως και όλη την Ελλάδα, την πόλη του Πύργου. Η έκρηξη του πολέμου συνετάραξε, όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο, την ήρεμη ζωή των κατοίκων αυτής της μικρής επαρχιακής πόλης. Όλη εκείνη η προπολεμική πραγματικότητα, που συνοπτικά παρουσιάσαμε παραπάνω, τώρα αίρεται. Τα πάντα μεταβάλλονται και σταδιακά καταστρέφονται. Τον αρχικό ενθουσιασμό για τις επιτυχίες στο πεδίο της μάχης διαδέχθηκε η ανησυχία και ο φόβος για τον έτερο σύμμαχο του άξονα, τη χιτλερική Γερμανία, η οποία προσέβαλε τα βόρεια σύνορά μας τον Απρίλιο του 1941. Η επέλαση των ναζιστικών δυνάμεων και η επιβολή καθεστώτος κατοχής σε όλη τη χώρα ήταν η επόμενη πράξη του δράματος. Καθεστώς διπλής κατοχής Γερμανών και Ιταλών επεβλήθη στην πόλη του Πύργου. Την 29η Απριλίου του 1941 οι Γερμανοί κατακτητές εισέρχονται στον Πύργο, ο οποίος την προηγούμενη ημέρα είχε βομβαρδιστεί.⁵ Μετά την άφιξη των Γερμανών ακολουθούν και οι Ιταλοί, οι οποίοι εγκαθίστανται στο 2^ο Δημοτικό Σχολείο και μετατρέπουν το θέατρο «Απόλλων» σε στάβλο.

Ξεκινά λοιπόν μια περίοδος σκότους, δουλείας, καταστροφής, εξαθλίωσης, πείνας και θανάτου, η οποία θα διαρκέσει έως τον Σεπτέμβριο του 1944. Η κατάσταση που επικρατεί τα χρόνια της κατοχής είναι φρικτή. Υπάρχει έλλειψη βασικών ειδών διατροφής. Η πείνα είναι μια πραγματικότητα που με τα συσσίτια που οργανώνονται δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί. Το άμεσο αποτέλεσμα είναι οι θάνατοι από ασιτία. Ο κόσμος προσπαθεί να επιβιώσει εκποιώντας οικογενειακά κειμήλια. Οι αποθήκες του ΑΣΟ (Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός) λεηλατούνται από τον πληθυσμό της πόλης, προκειμένου να εξοικονομήσει ελάχιστες ποσότητες σταφίδας για την επιβίωσή του.⁶ Πλην των θανάτων από ασιτία υπάρχει και μεγάλος αριθμός νεκρών από τις εκτελέσεις των κατακτητών. Αυτά λοιπόν που κυριαρχούν την εν λόγω χρονική περίοδο είναι ο θάνατος, η πείνα, η ερήμωση και η καταστροφή.

---

⁵ Γ. Νικολόπουλος, *Ο Πύργος της Κατοχής*, Πύργος 2014, σ. 12.

⁶ Στο ίδιο, σ. 17.

Σε όλα αυτά που συμβαίνουν ο Έλληνας αντιστέκεται. Από το έτος 1943, αρχίζει να αναπτύσσεται ένα πνεύμα αντίστασης κατά του κατακτητή. Μια σημαντική κίνηση υπέρ της εθνικής αντίστασης στην περιοχή του Πύργου ήταν η ένταξη του μητροπολίτη Αντωνίου, ενός εξαιρετού ιεράρχη, στην Εθνική Αντίσταση. Σημαντική ήταν και η βοήθεια του Τάση Καζάζη, ο οποίος κατάφερε αρκετές φορές να σώσει πολλούς πατριώτες από το εκτελεστικό απόσπασμα. Ο Τάσης Καζάζης είχε οριστεί το 1943 αναπληρωτής δήμαρχος.⁷ Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι ο Τ. Καζάζης, όταν οι Γερμανοί του ζήτησαν ονόματα Ελλήνων, για να τους εκτελέσουν ως αντίποινα για την απώλεια Γερμανών στρατιωτών, πρότεινε το δικό του, της συζύγου και των παιδιών του. Κάτι αντίστοιχο είχε πράξει και ο μητροπολίτης Αντώνιος.⁸

4.3 Πνευματική ζωή στον Πύργο την περίοδο της Κατοχής

Παρά τις αντιξοότητες και τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής οι πολίτες του Πύργου, και ιδιαίτερα η νέα γενιά, αντιστέκονται, αγωνίζονται και αποδεικνύουν με τη δράση τους, αφ' ενός μεν, ότι υπάρχουν, αφ' ετέρου δε, ότι η πόλη τους δεν έχει απωλέσει εντελώς την αίγλη του παρελθόντος, η οποία βέβαια αφορά τον πολιτισμό, τα γράμματα και γενικότερα την πνευματική ζωή. Απόδειξη αυτού είναι η ίδρυση των συλλόγων: (α') «Πυργιώτικος Παρνασσός», ο οποίος την άνοιξη του 1942 άρχισε να εκδίδει το περιοδικό *Οδυσσεάς*, και (β') «Φιλοπρόοδα νιάτα», ο οποίος με τη σειρά του εξέδωσε το περιοδικό *Λύρα* σε χειρόγραφο μορφή.⁹ Πλην των παραπάνω πρέπει να αναφέρουμε ένα άλλο στοιχείο που αποτελεί και τούτο τεκμήριο της ύπαρξης πολιτιστικής ζωής στην εν λόγω πόλη τα μαύρα χρόνια της κατοχής. Αυτό είναι η λειτουργία το 1943 του κινηματογράφου «Rex», που ήλθε να προστεθεί στον ήδη υπάρχοντα με την επωνυμία «Πάνθεον». Στην πόλη λειτουργούσε επίσης και ο θερινός κινηματογράφος «Άλσος».¹⁰

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε ότι στον Πύργο υπήρχε το θέατρο «Απόλλων», το οποίο κτίστηκε το 1878. Πιθανόν η κατασκευή του βασίστηκε σε σχέδια του Έρνεστ Τσίλερ. Ο χώρος αυτός την περίοδο της Κατοχής μετετράπη από τους Ιταλούς κατακτητές σε στάβλο για τα άλογά τους. Τα μέλη όμως του συλλόγου

⁷ <https://cityofpyrgos.gr/istoria/> (επίσκεψη: 27.02.2022).

⁸ <https://www.patrishnews.com/tasis-kazazis-o-sotiras-toy-pyrgoy> (επίσκεψη: 27.02.2022).

⁹ <https://cityofpyrgos.gr/istoria/> (επίσκεψη: 27.02.2022).

¹⁰ Στο ίδιο.

«Πυργιώτικος Παρνασσός» το 1943 κατάφεραν να ανεβάσουν εκεί μια θεατρική παράσταση με το έργο «Παλιοφοιτητές».¹¹ Η ενέργεια αυτή είναι δηλωτική της έντονης δραστηριότητας που είχε αναπτύξει στην πόλη ο παραπάνω σύλλογος τα κατοχικά χρόνια, στην προσπάθειά του να ξεφύγει από την σκληρή πραγματικότητα του πολέμου.

---

¹¹ <https://diathrhtea.blogspot.com/2021/06/4.html> (επίσκεψη: 01.03.2022).

5. Η έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας* και τα χαρακτηριστικά αυτού

5.1 Η έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας*

Μια μικρή ομάδα νέων ανθρώπων, μελών του συλλόγου «Πυργιώτικος Παρνασσός», τον Μάρτιο του 1943 αναγγέλλει την έκδοση του περιοδικού λόγου και τέχνης *Οδυσσέας*. Πρόκειται περί μαθητών Γυμνασίου, οι οποίοι έχουν αναπτύξει έντονη δραστηριότητα στην πόλη του Πύργου τα δύσκολα εκείνα χρόνια της Κατοχής. Το φιλόδοξο αυτό εγχείρημά τους προκάλεσε αντιδράσεις. Αντίθετοι σε αυτό ήταν αρκετοί καθηγητές τους στο γυμνάσιο, επειδή προφανώς έκριναν πως μια τέτοια ενέργεια θα τους αποσπούσε από τη μελέτη των μαθημάτων. Στην αρνητική στάση των εκπαιδευτικών ίσως συνέβαλε και η επιλογή της καθομιλουμένης στα κείμενα που δημοσιεύονταν στο περιοδικό. Η μορφή της γλώσσας ήταν βέβαια ένας βασικός λόγος της διαρκούς αντιπαράθεσης του περιοδικού *Οδυσσέας* με τους καθηγητές του σχολείου. Οι προσπάθειες εν τέλει ευοδώθηκαν χάριν της βοήθειας που παρείχε ο μητροπολίτης Αντώνιος με τη διάθεση του τυπογραφείου της Μητρόπολης για την έκδοση του εν λόγω περιοδικού. Τον συντονισμό βέβαια του όλου εγχειρήματος είχε αναλάβει ο λογοτέχνης Τάκης Δόξας. Στο δύσκολο αυτό έργο της έκδοσης ενός περιοδικού λόγου και τέχνης σε μια επαρχιακή πόλη την περίοδο της Κατοχής συνεπικουρεί και ο ποιητής Τάκης Σινόπουλος, που έλκει την καταγωγή του από την ευρύτερη περιοχή του Πύργου. Τα ονόματα των βασικών συντελεστών αυτής της προσπάθειας είναι τα ακόλουθα: Θόδωρος Βαρουξής, Φάνης Διαμαντόπουλος, Δανιήλ Παναγόπουλος, Θανάσης Εξαρχόπουλος, Θόδωρος Μπερτζελέτος, Ντίνος Ηλιόπουλος, Μένης Καλαντζόπουλος, Γιάννης Καράγιωργας, Γιώργος Καρτάλος, Τάκης Λουμιώτης, Γιώργος Παναγολόπουλος, Γιώργης Παυλόπουλος και Ανδρέας Στροφύλλας.

Κλείνοντας θα ήθελα να τονίσω πως η έκδοση αυτού του περιοδικού ήταν κατά τη γνώμη μου μια πράξη αντίστασης πνευματικής μέσα σε ένα κλίμα πολέμου, καταστροφής, εξαθλίωσης και θανάτου.

5.2 Η φυσιογνωμία του περιοδικού - Το είδος του εντύπου

Πρόκειται περί ενός περιοδικού λόγου και τέχνης, όπως ακριβώς τιτλοφορείται. Εντός αυτού θίγονται θέματα λογοτεχνικού, φιλοσοφικού, φιλολογικού και καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος. Το αντικείμενό του δηλαδή είναι η γλώσσα, ο λόγος (ποιητικός και πεζός), η φιλοσοφία και η τέχνη. Οι γράφοντες σε αυτό δημοσιεύουν διηγήματα, ποιήματα, μελέτες, κριτικές. Οι τελευταίες αφορούν λογοτεχνικά έργα, βιβλία, έργα

τέχνης. Οι μελέτες εστιάζουν κυρίως στο έργο ή στον τρόπο γραφής ανθρώπων του πνεύματος εγνωσμένης αξίας, όπως για παράδειγμα οι ποιητές Κ. Παλαμάς και Γ. Σεφέρης. Επίσης στο εν λόγω έντυπο θίγονται ακροθιγώς θέματα φιλολογικά, όπως το Γλωσσικό Ζήτημα. Επιπλέον παρατίθενται σε μία σελίδα κανόνες γραμματικής.

Πλην του λόγου, η τέχνη αποτελεί σαφώς το έτερο βασικό στοιχείο του περιοδικού *Οδυσσέας*. Παρουσιάζονται λοιπόν δι' αυτού νέοι καλλιτέχνες, κυρίως ζωγράφοι, το έργο των οποίων σε αρκετά σημεία του εντύπου αξιολογείται. Επιπλέον γίνεται αναφορά στο έργο του Ωδείου της πόλης, αλλά και στην οργάνωση κάποιων μουσικών εκδηλώσεων και παραστάσεων θεατρικών. Επομένως δικαίως στον γενικό χαρακτηρισμό του περιοδικού υπάρχει η λέξη τέχνη, διότι η ζωγραφική, η μουσική και το θέατρο είναι θέματα που θίγονται στις σελίδες αυτού. Άλλωστε και η λογοτεχνία είναι μια μορφή τέχνης.

5.3 Έκταση αφηγηματικής ύλης, αριθμός φύλλων, σελίδες

Το περιοδικό τέχνης και λόγου *Οδυσσέας* αποτελείται από 12 τεύχη. Παρατηρούμε ότι τα τέσσερα πρώτα τεύχη είναι αυτοτελή, ενώ τα υπόλοιπα οκτώ έχουν δημοσιευθεί ανά δύο, δηλαδή το πέμπτο μαζί με το έκτο, το έβδομο μαζί με το όγδοο, το ένατο μαζί με το δέκατο και τέλος το ενδέκατο μαζί με το δωδέκατο. Η ύλη του περιοδικού είναι κατανεμημένη σε 231 σελίδες. Στις 13 πρώτες απ' αυτές υπάρχουν τα περιεχόμενα, τα ονόματα του διοικητικού συμβουλίου του πολιτιστικού κέντρου της πόλης και ο πρόλογος του πρώην δημάρχου Πύργου, Μάκη Παρασκευόπουλου, επί των ημερών του οποίου έγινε η ακριβής φωτοαναστατική ανατύπωση του περιοδικού.

Το πρώτο τεύχος περιλαμβάνει 17 σελίδες (15-31). Το δεύτερο τεύχος αποτελείται από 21 σελίδες (35-55). Το τρίτο τεύχος εμπεριέχει 20 σελίδες (59-78). Το τέταρτο τεύχος περιλαμβάνει 22 σελίδες (83-104). Τα επόμενα δύο τεύχη (πέμπτο και έκτο) καλύπτουν τριάντα σελίδες, δηλαδή από τη Σελ. 107 έως την 136. Τα τεύχη επτά και οκτώ αποτελούνται από 32 σελίδες, δηλαδή από την 139 έως την 168. Τα τεύχη εννιά και δέκα περιλαμβάνουν 28 σελίδες, δηλαδή από τη Σελ. 173 έως τη Σελ. 198. Τα δύο τελευταία τεύχη, ένδεκα και δώδεκα, αποτελούνται από τριάντα σελίδες, δηλαδή από τη Σελ. 203 έως τη Σελ. 230.

6. Οι γράφοντες στο περιοδικό *Οδυσσέας*

6.1 Οι γράφοντες, τα πρόσωπα που συνεργάζονται με το περιοδικό

- Στο πρώτο τεύχος τα κείμενα (ποιήματα και πεζά) υπογράφουν οι εξής: ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ, ΑΣΜΠΕΛ, ΔΙΟΝ. Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΙΛΔΗΣ, ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ, ΝΤΙΝΟΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΩΝ. ΑΛΦΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ.
- Στο δεύτερο τεύχος δημοσιεύουν κείμενα οι ακόλουθοι: ΒΑΣΟΣ ΚΥΒΕΛΟΣ, ΑΣΜΠΕΛ, ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ, Γ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΤΑΛΟΣ, ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ, ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΙΛΔΗΣ, Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ, ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΥΛΟΣ ΘΑΒΑΙΟΣ, Σ. ΡΕΤΣΙΝΑΣ.
- Στο τρίτο τεύχος παρατίθενται κείμενα, ποιητικά και πεζά, των: ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ, ΑΣΜΠΕΛ, ΒΙΛ. ΑΣΤΕΡ, ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, ΑΡΙΣΤΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ, Κ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ, ΓΙΩΡΓΗ ΦΙΛΔΗ, ΜΗΝΑ ΜΑΤΣΑΚΗ, ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, ΤΑΚΗ ΚΑΡΤΑΛΟΥ, Γ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΠΑΥΛΟΥ ΘΑΒΑΙΟΥ.
- Στο τέταρτο τεύχος τη συγγραφική ομάδα αποτελούν οι ακόλουθοι: ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ, ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΩΡΓ. ΔΕΛΙΟΣ, Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ, ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ, ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ, ΓΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, Α. Δ. ΣΤΡΟΦΥΛΛΑΣ, ΦΑΝΗΣ ΔΕΛΙΔΗΣ, ΛΕΥΤ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΟΥΛΗΣ ΠΕΡΑΣ.
- Με το πέμπτο και έκτο τεύχος συνεργάζονται τα εξής ονόματα: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ, ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ, Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΣ, ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΠΑΣ, Α. ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ, ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ, ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΤΑΛΟΣ, ΣΤ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΑΚΗΣ ΛΟΥΜΙΩΤΗΣ, ΦΑΝΗΣ ΔΕΛΙΔΗΣ, ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ.
- Τα κείμενα (ποιήματα και πεζά) του έβδομου και όγδοου τεύχους είναι έργα των παρακάτω δημιουργών: ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΝΕΛΛΗ, ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ, Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ, ΚΟΥΛΗ ΑΛΕΠΗ, ΑΛΕΚΟΥ ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΥ, ΚΩΣΤΑ ΚΑΤΣΑΡΟΥ, ΒΑΣΣΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ,

Β. ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΥ, ΑΝΤΡΕΑ ΖΩΝΤΟΥ, ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, ΑΡΙΣΤΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ, Φ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΓΙΩΡΓΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ.

- Οι συνεργαζόμενοι ποιητές και συγγραφείς του ένατου και δέκατου τεύχους είναι οι ακόλουθοι: ΝΑΠ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ, Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ-ΛΑΥΡΑΣ, ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ, ΛΕΦΤ. ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ, ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ, ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΔΗΜ. ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ.
- Στα δύο τελευταία τεύχη του περιοδικού *Οδυσσέας* (ενδέκατο και δωδέκατο) συνεργάζονται οι παρακάτω: ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ, ΤΑΤΙΑΝΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, ΠΕΤΡΟΣ Α. ΔΗΜΑΣ, ΒΑΣΣΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Γ. Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ, ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ, ΓΙΟΥΛΗΣ ΠΕΡΑΣ, ΝΤΙΝΟΣ ΣΠ. ΚΑΨΑΣΚΗΣ, ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ, ΦΑΝΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ, Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ.

6.2 Αλφαβητικό ευρετήριο λογοτεχνών - καλλιτεχνών

Α
ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ
ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ
ΙΩΝ. ΑΛΦΗΣ
ΑΣΜΠΕΛ
ΒΙΛ ΑΣΤΕΡ

Β
Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ

Δ
Φ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΕΛΙΟΣ
ΦΑΝΗΣ ΔΕΛΙΔΗΣ
ΠΕΤΡΟΣ Α. ΔΗΜΑΣ
ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

Ε
ΘΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ

Ζ
ΑΝΤΡΕΑΣ ΖΩΝΤΟΣ

Η
Κ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Θ
ΠΑΥΛΟΣ ΘΑΒΑΙΟΣ

Κ
Α. ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ
ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΤΑΛΟΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ
ΝΤΙΝΟΣ ΚΑΨΑΣΚΗΣ
ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ
ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ
ΒΑΣΟΣ ΚΥΒΕΛΟΣ
ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
ΓΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Λ
ΝΑΠ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ
Β. ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΣ
ΤΑΚΗΣ ΛΟΥΜΙΩΤΗΣ

Μ
ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ
Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΣ
ΑΛΕΚΟΣ ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΣ
Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

Π
ΣΤ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
Γ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Γ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΠΑΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΟΥΛΗΣ ΠΕΡΑΣ

Ρ
ΛΕΥΤ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ
Σ. ΡΕΤΣΙΝΑΣ

Σ
ΔΗΜ. ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ
ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ
ΑΡΙΣΤΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ
ΒΑΣΣΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Α. Δ. ΣΤΡΟΦΥΛΛΑΣ

Φ
ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΙΛΔΗΣ

7. Τα περιεχόμενα της ύλης

1^ο τεύχος

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ, Μύρο Παρθενίας (ποίημα)
ΑΣΜΠΕΛ, Τέχνη και ζωή - Ελλ. Χρονογραφία
ΔΙΟΝ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Οθέλλος (Διήγημα)
ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΙΛΔΗΣ, Φοιτητής Ιατρικής (Ποίημα)
ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, Σκέψεις για το έργο του Σεφέρη (μελέτη)
Γ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Προσμονή (ποίημα)
Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ, Νυχτερινό (ποίημα)
ΝΤΙΝΟΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, Γλωσσικές Παρατηρήσεις
ΙΩΝ. ΑΛΦΗΣ, Η απλή χαρά (ποίημα)
ΓΙΑΝ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ, Γήϊνη Ομορφιά (ποίημα)

2^ο τεύχος

ΒΑΣΟΣ ΚΥΒΕΛΟΣ, Θλιβερός επίλογος (Ποίημα)
ΑΣΜΠΕΛ, Τέχνη και ζωή: Πνευματική κρίση
ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ, Τ' αμάξι (Διήγημα)
Γ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Αγωνία (Ποίημα)
ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ, Ο φοίνικας (Ποίημα)
ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΤΑΛΟΣ, Σύντομη εισαγωγή στο «Δωδεκάλογο του Γύφτου»
ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΙΛΔΗΣ, Διονυσιακά (Ποίημα)
Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ, Μακρυά (Ποίημα)
ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, Σκέψεις για το έργο του Σεφέρη (Μελέτη)
ΠΑΥΛΟΣ ΘΑΒΑΙΟΣ, Στο γύρο τ' αλωνιού (Πεζογράφημα)
Σ. ΡΕΤΣΙΝΑΣ, Λαχτάρες στον κάμπο (Ποίημα).

3^ο τεύχος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΙΑΣ, Ο Φίλος (Ποίημα)
ΑΣΜΠΕΛ, Τέχνη και ζωή: Η Παλαμική σκοτεινότητα
ΒΙΑ ΑΣΤΕΡ, Φαντασία (Ποίημα)
MARCEL PROUST (Μτφρ. Μιχ. Φρεζίνη) Η ζήλεια (μυθιστόρημα)
ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Κ' ήταν τότε σα σήμερα (ποίημα)
ΑΡΙΣΤΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ, Το πένθος της Μούσας (ποίημα)
Κ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, Μικρές σκέψεις για μεγάλη Τέχνη
ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΙΛΔΗΣ, Από μία «Συμφωνία του Ιονίου» (ποίημα)
ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ, Σονέτο (ποίημα)
ΓΙΑΝΝΗΣ Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ, Το κορίτσι με τα κόκκινα μαλλιά
ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΤΑΛΟΣ, Σύντομη εισαγωγή στο «Δωδεκάλογο του Γύφτου»
Γ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Μ. Μαλακάσης (ποίημα)
ΠΑΥΛΟΣ ΘΑΒΑΙΟΣ, Πρώτη άνοιξη (πεζογράφημα)
PAUL VALERY, (Μτφρ. Π. Αθανασίου) Απ' το «Ημερολόγιο του κ. Τεστ».

4^ο τεύχος

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ, Στη φύση (ποίημα)
ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, Άγνωστο γράμμα
LEON P. FARGUE (Μτφρ. Τ. ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ) Κιόσκια (ποίημα)
ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ, Ένας φίλος στην παραλία (διήγημα)
ΓΙΩΡΓΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ο νεκρός Γ.Π. (ποίημα)
ΓΙΩΡΓ. ΔΕΛΙΟΥ, Περί ύφους
Θ. ΒΑΡΟΥΞΗ, Το τραγούδι των αγγέλων (ποίημα)
ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, Από το «Κίτρινο απόγευμα» (πρόζες)
ΜΗΝΑ ΜΑΤΣΑΚΗ, Τριολέτο (ποίημα)
Α. Δ. ΣΤΡΟΦΥΛΛΑ, Νέα ζωή με ξένους (ποίημα)
ΦΑΝΗ ΔΕΛΙΔΗ, Αποδημίες (πρόζα)
ΓΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ, Δύο ανακόλουθα στη Νεοελλ. Ποίηση
ΛΕΥΤΕΡΗ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ, Ανία (ποίημα)
ΓΙΟΥΛΗ ΠΕΡΑ, Ταξίδια (ποίημα)
Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΗΝΑΣ
Ω: Οδηγητής - Τιμή στην επαρχία - Πυργιώτικος Παρνασσός - ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ. Τ. Δ.:
Λευτέρη Ραυτόπουλου «Καλοσύνη» (ποιήματα), Νίκου Παπαγεωργόπουλου
«Καϋμοί» (ποιήματα) - Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. Τάκη Λουμιώτη: Ένας νέος καλλιτέχνης.
ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

Τεύχη 5 - 6

ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, Μέσ' στην πολύτροπη της ζήσης στράτα (ποίημα)
ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ, Η γρηά Αννέζω (διήγημα)
ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΙΑ, Το παλιό μου ρολόι (ποίημα)
ΠΑΝΟΥ ΣΠΑΛΑ, Τας πύλας - Τας πύλας... (ποίημα)
Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΥ, Γενικές σκέψεις πάνω στον Νίτσε
ΓΙΩΡΓΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, Το πουλάρι (διήγημα)
ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, Έτσι μοιραία... (ποίημα)
ΤΑΣΟΥ ΠΑΠΠΑ, Τελευταία συμφωνία (ποίημα)
Α. ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗ, Πόλεμος (πρόζα)
ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ, Ποιητικά 25χρονα [Ν. Χάγερ Μπουφίδης] (μελέτη)
ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, Ευδαιμονική πορεία (ποίημα)
ΓΙΑΝΝΗ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ, Σοπέν, ο πεισιθάνατος
ΤΑΚΗ ΚΑΡΤΑΛΟΥ, Μνημόσυνο σε φίλο (ποίημα)
ΓΙΑΝΝΗ ΦΛΑΣΙΟΥ, Ψαράς (ποίημα)
ΠΕΤΡΟΥ Χ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ένα αγόρι στη νύχτα (ποίημα)
ΦΑΝΗ ΔΕΛΙΔΗ, Από τους «Μονολόγους»
ΝΙΚΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ταξίδι για την έρημο (ποίημα)
Γ. ΤΣΑΡΜΠΟΠΟΥΛΟΥ, Μύθος (ποίημα)
Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΗΝΑΣ
Ω: Συσπείρωση - Λαπαθιώτης. - ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ. Τ. Δ. Πάνου Σπάλα «Βελάσματα
προβάτων» (ποιήματα). - Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. Γιάν. Π. Καράγιωργας: Καλλιτεχνικά
Φανερώματα. - ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

Τεύχη 7 - 8

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΝΕΛΛΗ, Η λήθη (ποίημα)
ΔΙΟΝ. Α. ΚΟΚΚΙΝΟΥ, Σφίγγα (διήγημα)
ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ, Μαγιάτικο, Ερημική ζωή (ποίηματα)
Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ, Ένα άγνωστο γράμμα του Παλαμά
ΚΟΥΛΗ ΑΛΕΠΗ, Παραμονή πρωτοχρονιάς (ποίημα)
ΑΛΕΚΟΥ ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΥ, Κάπταιν Γιάλαρ (ποίημα)
ΒΑΣΣΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ναπολέον Λαπαθιώτης
ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, Απογοήτευση (ποίημα)
ΓΙΩΡΓΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ερημόνησο (ποίημα)
Β. ΛΑΜΠΟΛΕΣΒΙΟΥ, Ευαγγελία (ποίημα)
ΑΝΤΡΕΑ ΖΩΝΤΟΥ, Το συφοριασμένο σπίτι (διήγημα)
ΑΡΙΣΤΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ, Της μητέρας μου (ποίημα)
ΦΑΝΗ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, Μονοπάτια για την εξοχή (πρόζα)
DANTE (Μτφρ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΤΣΑΡΟΥ), Φυγή (ποίημα)
ΓΙΟΥΛΗ ΠΕΡΑ, Άνοιξη (ποίημα)
Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΗΝΑΣ

Ω: Απολογισμός μιας ζωής. - «Ευβοϊκά Γράμματα». - ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ. ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ:
Διον. Αβραμοπούλου «Ανθρώπινες ιστορίες» (διηγήματα). Λεφτέρη Ραφτόπουλου
«Οι εφτά πληγές» (ποίηματα), Ν. Παπαγεωργοπούλου «Δακρυσμένοι άγγελοι»
(ποίηματα). - ΕΚΔΟΣΕΙΣ. - ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

Τεύχη 9 - 10

ΝΑΠ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ, Εμένα την καρδιά μου δεν τη θόλωσαν (ποίημα)
Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑ - ΛΑΥΡΑ, Το Αγκάλιασμα (διήγημα)
ΠΑΥΛΟΥ ΚΡΙΝΑΙΟΥ, Επιγράμματα (ποίηματα)
ΜΑΝΩΛΗ ΑΛΕΞΙΟΥ, Είμαι ένας εργένης... (ποίημα)
ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ, Στα Λιόκια (διήγημα)
ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, Και να και γω και να και συ - Γυναίκες (ποίηματα)
ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, Το χρώμα της απουσίας (διήγημα)
ΓΙΑΝΝΗ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ, Αισθηματική στροφή (ποίημα)
ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΥ, Ο Ίψεν και μεις
ΛΕΦΤΕΡΗ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ, Δάκρυα (ποίημα)
ΝΙΚΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ο θάνατος του ερημίτη (ποίημα)
ΝΤΙΝΟΥ ΣΠ. ΚΑΨΑΣΚΗ, namorata (ποίημα)
Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΗΝΑΣ

Ω: Νεοελληνικός πολιτισμός. - Για την επαρχία. - ΗΛΕΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - Οδός
Κωστή Παλαμά. - Εκπαιδευτικά έργα - ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ. Τ. Δ: Ω: Κώστα Αγγελούπουλου
«Νίκος Χαντζάρας, ένας ειδυλλιακός ποιητής». - ΕΙΔΗΣΕΙΣ. - ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

Τεύχη 11 - 12

ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΟΥΚΟΥΛΑ, Scherzo (ποίημα)
ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ, Φέστιβαλ Βάγνερ (μυθιστόρημα - απόσπασμα)
Fransis Jammes (Μτφρ. ΠΕΤΡΟΥ Α. ΔΗΜΑ), Τρία μικρά ποιήματα
ΒΑΣΣΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ, Οι τρεις «καταραμένοι» (μελέτη)
ΔΙΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, Spleen (ποίημα)

Γ. Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗ, Στοχασμοί για το θεό και τη φύση
Ο.Υ. De L. Milosz (Μτφρ. ΤΑΚΗ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ), Λεμυέλ (ποίημα)
Α. ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗ, Ρεπορτάζ (πρόζες)
ΓΙΩΡΓΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, Στροφή θανάτου - Αποκαθήλωση (ποιήματα)
ΦΑΝΗ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, Ημέρες περιορισμού (πρόζα)
Θ. ΒΑΡΟΥΞΗ, Η χαραυγή της ελπίδας (ποίημα)
ΝΙΚΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Οι άγνωστοι (ποίημα)
ΓΙΟΥΛΗ ΠΕΡΑ, Σχέδιο για όνειρο (ποίημα)
ΝΤΙΝΟΥ ΣΠ. ΚΑΨΑΣΚΗ, Ταξίδι για την Ατλαντίδα (ποίημα)
Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΗΝΑΣ
Ω: Γλωσσοαμυντορισμοί. - Παιδεία και Τέχνη. - Ένας αληθινός καθηγητής. - ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ. ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ: Λίνου Καρζή «Προοίμια» (ποιήματα), Ναπ. Παπαγεωργίου «Οι σαρκασμοί της κρύας γης» (πρόζες), Σπύρου Ξανθάκη «Κυκλώνες» (ποιήματα), Ανδρέα Παναγιωτόπουλου «Τραγουδισμένες εικόνες» (ποιήματα), Παυλίνας Πετροβάτου «Θ' αυτοκτονήσω» (εύθυμα διηγήματα), Ιώσηπου Λιπαρίνη (μτφρ. Ν. Ποριώτη) «Τα τραγούδια της Μέλιττας» (ποιήματα). - ΕΚΔΟΣΕΙΣ. - ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

8. Το περιοδικό *Οδυσσέας*. Συνοπτική παρουσίαση του περιεχομένου του

Φύλλο 1^ο

Μάρτιος του 1943

Περιεχόμενα

Σελ. 1: Στην πρώτη σελίδα του περιοδικού δημοσιεύονται ανέκδοτοι στίχοι του ποιήματος του Ρ. Φιλύρα: «Μύρο Παρθενίας». Το ποίημα αυτό το συνθέτει ο ποιητής, όταν βρίσκεται λόγω ψυχικής νόσου στο Δρομοκαΐτειο, και το αφιερώνει στη Μαρία Βρανά.

Σελ. 2: Τέχνη και ζωή. Ελληνική Χρονογραφία. Εισαγωγή στο Ελληνικό χρονογράφημα. Στην αρχή του κειμένου παρατίθενται θέσεις φιλολόγων και λογοτεχνών, οι οποίοι επιχειρούν να ορίσουν αυτή την έννοια, το χρονογράφημα. Έπειτα αναζητείται η καταγωγή - προέλευση αυτού. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι το χρονογράφημα πήρε τη θέση της επιστολής. Κατ' άλλους βέβαια ανάγεται στον Μαλάλα ή στον Λουκιανό. Ορισμένοι, επίσης, θεωρούν ότι προέκυψε από την ανάγκη για σχολιασμό τινών πραγμάτων. Τέλος ο συγγραφέας εστιάζει στη λογοτεχνική αξία του χρονογραφήματος, η οποία καθορίζεται απ' αυτόν που το συντάσσει και την ικανότητά του να παρατηρεί τα συμβαίνοντα στην κοινωνία και να τα καταγράφει. Συντάκτης του κειμένου: ΑΣΜΠΕΛ.

Σελ. 3-8: Το διήγημα «Οθέλλος» του Δ. Β. Κωνσταντινίδη. Υπόθεση του διηγήματος: η τυχαία συνάντηση δύο φίλων και η περιγραφή του δυστυχημένου έγγαμου βίου του ενός.

Σελ. 9: Ποίημα του ΓΙΩΡΓΗ ΦΙΛΔΗ: ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ (Περιγραφή των δυσκολιών της φοιτητικής ζωής).

Σελ. 10-12: Μελέτη του Τ. Σινόπουλου: Σκέψεις για το έργο Γ. Σεφέρη. Αρχικά ο Τ. Σινόπουλος επιχειρεί να δώσει έναν χαρακτηρισμό στον ποιητή. Προσπαθεί δηλαδή να απαντήσει στο ερώτημα που τίθεται σχετικά με το αν ο Γ. Σεφέρης είναι ποιητής δυσνόητος. Η απάντηση είναι ότι σαφώς η ποίηση του Σεφέρη δεν γίνεται κατανοητή με μια απλή ανάγνωση. Άρα, μας λέει, η ποίηση αυτού του είδους δεν είναι προσιτή σε όλους. Άλλωστε οι μεγάλοι ποιητές, κατά τα λεγόμενα του Τ. Σινόπουλου δεν

ήταν εύκολοι στην κατανόηση. Η πρόσληψη των νοημάτων του έργου τους απαιτούσε κόπο πνευματικό. Εν συνεχεία τον Τ. Σινόπουλο τον απασχολεί η θέση του Σεφέρη στη νεοελληνική ποίηση. Έπειτα εστιάζει στις επιρροές που δέχθηκε. Κρίνει πως ένα μέρος του έργου του έχει επηρεαστεί από τις θεωρίες της καθαρής ποίησης. Επίσης υποστηρίζει ότι το δημοτικό τραγούδι, η τραγική ποίηση, τα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη, ο Έλιοτ έδωσαν στον Γ. Σεφέρη πλούσιο υλικό για ποιητική σύνθεση. Τέλος η μελέτη του Τ. Σινόπουλου αναφέρεται στη θεματολογία της ποίησης του Σεφέρη (ο ηδονισμός, η αγάπη, ο θάνατος) και τα χαρακτηριστικά στοιχεία του τρόπου γραφής του.

Σελ. 12: Τα ποιήματα: α') «Προσμονή» του Γ. Παναγούλόπουλου και β') «ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ» του Θ. Βαρουξή.

Σελ. 13: «ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ». Στη σελίδα αυτή δημοσιεύονται παρατηρήσεις του Ντίνου Ηλιόπουλου για τις καταλήξεις των ουσιαστικών.

Σελ. 14: Ποιήματα: α') «Η ΑΠΛΗ ΧΑΡΑ», ΙΩΝ ΑΛΦΗΣ και β') ΓΗΪΝΗ ΟΜΟΡΦΙΑ του Γιάννη Καραγιώργα.

Σελ. 15: α') Η μία στήλη της σελίδας 15 εμπεριέχει τις σκέψεις και το όραμα μιας ομάδας νέων ανθρώπων, οι οποίοι αποφάσισαν εν μέσω πολέμου και κατοχής να εκδώσουν το περιοδικό *Οδυσσέας*. Η έναρξη του δημοσιευθέντος κειμένου, η οποία και είναι δηλωτική του αιτίου της ενέργειας αυτής, της έκδοσης δηλαδή του περιοδικού, είναι η ακόλουθη: «*Με το δικαίωμα της νιότης που θέλει να ζήσει πνευματικά, μ' αυτό παρουσιάζεται ο "Οδυσσέας"*». ¹² β') Σκέψεις του Τάκη Δόξα για τον Ρώμο Φιλύρα. Ο Τ. Δόξας αναφέρεται στη γνωριμία του με τον Ρώμο Φιλύρα, τον οποίο είχε επισκεφθεί στο Δρομοκαΐτειο το καλοκαίρι του 1939. Τότε ο ποιητής του χάρισε το ποίημα «Μύρο Παρθενίας», το οποίο δημοσιεύεται στο περιοδικό. Εν συνεχεία υποστηρίζει ότι η δημοσίευση των στίχων αυτών είναι ένα μνημόσυνο στον πρόσφατα θανόντα ποιητή. Το εν λόγω ποίημα κατά τον Τ. Δόξα είναι ένας ύμνος προς τη γυναίκα, ο ρόλος της οποίας ήταν καθοριστικός για τη ζωή του εν λόγω ποιητή. Στο τέλος του κειμένου τίθεται το ζήτημα της έκδοσης των «Απάντων» του Φιλύρα το 1939 από τον Αιμ. Χουρμούζιο.

---

¹² *Οδυσσέας*, Μηνιαία Έκδοση Λόγου και Τέχνης, Δήμος Πύργου, Πύργος 2007, σ. 29.

Σελ. 16: Κριτική του βιβλίου του Φρίξου Τζιόβα «Εντελβίαις». Ο Τ. Σ. θεωρεί ότι στα ποιήματα αυτά του Φρ. Τζιόβα είναι εμφανής η επίδραση της μουσικής του Μότσαρτ ή του Σούπερτ. Χαρακτηριστικό, επίσης, της ποιήσής του είναι η λιτότητα στην έκφραση των συναισθημάτων (χαρά, πόνος, νοσταλγία). Κατά την κρίση του Τ.Σ. ο Φρ. Τζιόβας είναι ένας πολλά υποσχόμενος νεοεμφανιζόμενος ποιητής.

Σελ. 17: Ο Τ.Δ. σχολιάζει τα ευθυμογραφήματα του Θάνου Δώρου: «Βρασμοί ψυχής». Η θέση του Τ. Δόξα είναι ότι ο Θάνος Δώρος παρά την προσπάθειά του να προκαλέσει το γέλιο δεν επιτυγχάνει τον επιδιωκόμενο στόχο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το βιβλίο αυτό έχει χαρακτηριστικά χρονογραφήματος, ρομαντικού πεζογραφήματος και ευθυμογραφήματος. Δεν είναι ευδιάκριτο το είδος του κειμένου στο οποίο ανήκει. Επόμενο λοιπόν είναι να μην πείθει και τον αναγνώστη. Επιπλέον απουσιάζει από το κείμενο ο πνευματώδης λόγος και η σάτιρα, στοιχεία ικανά να κάνουν αυτόν που το μελετά να ευθυμήσει. Τέλος ο Τ. Δόξας κρίνει πως το παραπάνω έργο ήταν ένα αποτυχημένο εγχείρημα του Θάνου Δώρου να ασχοληθεί με την ευθυμολογία και για το λόγο αυτό θα ήταν ωφέλιμο για τον ίδιο να επιμείνει στη συγγραφή στίχων και τραγουδιών, κάτι που είχε πράξει στο παρελθόν.

Φύλλο 2^ο

Πάσχα 1943

Σελ. 1: «Θλιβερός επίλογος», ποίημα του Βάσου Κύβελου. Οι στίχοι αυτοί προέρχονται από την ανέκδοτη συλλογή «Επιδιώξεις και Αντίλαλοι» και αναφέρονται στην απώλεια ενός προσφιλούς προσώπου.

Σελ. 2: Τέχνη και ζωή. ΑΣΜΠΕΛ: Πνευματική κρίση. Με αφορμή τη διχογνωμία για το ζήτημα του τονισμού γίνεται αναφορά στη γενικότερη πνευματική κρίση της εποχής. Το γεγονός από το οποίο αφορμάται ο συγγραφέας είναι η παραπομπή ενός καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών [ενν. του Ι. Κακριδή] στο πειθαρχικό συμβούλιο και η τιμωρία του για την υιοθέτηση ενός νέου συστήματος γραφής: στη δημοτική χωρίς τόνους και πνεύματα εκτός από την οξεία.

Σελ. 3-5: Το διήγημα του Τ. Δόξα: Τ' αμάξι. Το θέμα του διηγήματος είναι ένα αμάξι διά του οποίου ο γιός, όπως ο πατέρας του, εγκαταλείπει το πατρικό σπίτι προς

αναζήτηση ενός καινούργιου κόσμου. Η μητέρα του μένει μόνη με τους εφιάλτες της και περιμένει την επιστροφή του παιδιού της.

Σελ. 6: Εμπεριέχονται στη σελίδα αυτή τα ακόλουθα: α') Το ποίημα «Αγωνία» του Γ. Παναγουλόπουλου και β') το ποίημα «ο Φοίνικας» του Γιάννη Π. Καράγιωργα.

Σελ. 7-11: Δοκίμιο του Τ. Καρτάλου για τον «Δωδεκάλογο του Γύφτου» του Κ. Παλαμά. Ο Τ. Καρτάλος αξιολογεί εν συντομία το ποιητικό έργο του Παλαμά. Αρχικά εστιάζει στο στίχο, την ομοιοκαταληξία και το λυρισμό του ποιητή. Εν συνέχεια κάνει μια σύντομη αναφορά στο περιεχόμενο των οκτώ λόγων της ποιητικής σύνθεσης.

Σελ. 12: α') Το ποίημα του Γ. ΦΙΛΔΗ «ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ», β') το ποίημα του Θ. Βαρουξή «ΜΑΚΡΥΑ».

Σελ. 13-15: Μελέτη του Τ. Σινόπουλου για το έργο του Γ. Σεφέρη. Το κείμενο αυτό είναι συνέχεια της μελέτης που παρατίθεται στο προηγούμενο τεύχος. Ο Τ. Σινόπουλος στην παρούσα μελέτη αναφέρεται στη δεύτερη φάση της ποιητικής δημιουργίας του Γ. Σεφέρη, η οποία ξεκινά με το «Μυθιστόρημα» και παρουσιάζει τα βασικά χαρακτηριστικά της ποίησής του αυτή την περίοδο. Στην ποίηση του Σεφέρη, κατά τον Τ. Σινόπουλο, συνυπάρχουν μύθος και ιστορία. Ο ποιητής εντάσσει τα μυθικά πρόσωπα στον ιστορικό χρόνο. Οι ήρωες για παράδειγμα της Μικρασιατικής Καταστροφής συμπορεύονται με τον Οδυσσέα. Χαρακτηριστικό, επίσης, της ποίησης του Σεφέρη είναι η μνήμη, διά της οποίας το ποιητικό υποκείμενο βιώνει το ιστορικό παρελθόν ως παρόν. Αυτές οι αναμνήσεις από ένα δυσβάστακτο παρελθόν δημιουργούν στον ποιητή μια απαισιόδοξη διάθεση, η οποία είναι διάχυτη σε ένα μεγάλο μέρος του έργου του, ιδιαίτερα σ' αυτή φάση της δημιουργίας του. Υπάρχει όμως στην ποίηση του Σεφέρη και η ελπίδα ότι το έθνος θα αναγεννηθεί. Τέλος ο Τ. Σινόπουλος επισημαίνει ότι ένα άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα των ποιημάτων του Γ. Σεφέρη είναι η έλλειψη της πίστης στις διδασχές της εκκλησίας (περί χρέους του ανθρώπου προς το θεό). Αντιθέτως είναι εμφανές ότι ο ποιητής συναισθάνεται το χρέος προς τον συνάνθρωπο, τον εαυτό του και το έθνος.

Σελ. 16: Εμπεριέχονται εδώ τα εξής: α') το πεζογράφημα του Παύλου Θαβαίου «Ο κύκλος τ' αλωνιού» και β') το ποίημα του Σ. Ρετσινά «Λαχτάρες του Κόσμου».

Σελ. 17: Ω: «Το χρέος μετά το θάνατό του». Στο κείμενο αυτό κατατίθενται οι σκέψεις και προβληματισμοί του συγγραφέα για την αντιμετώπιση του έργου του

Παλαμά μετά το θάνατό του, για το χάσμα μεταξύ ποιητή και απλού πολίτη και την ανάγκη να καλυφθεί αυτό το κενό, ώστε να γνωρίσουν όλοι οι Έλληνες την ουσία της ποίησής του. Αυτό βέβαια θα συμβεί διά της παιδείας. Απαιτείται λοιπόν να διδαχθεί σωστά το έργο του σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ώστε αυτό να καταστεί κτήμα του μαθητή, του φοιτητή, του νέου γενικότερα. Τέλος, τονίζει ότι άπαντες στην Ελλάδα επιβάλλεται να γνωρίζουν τον ποιητή, Κωστή Παλαμά.

Σελ. 18: Στη σελίδα αυτή γίνεται αναφορά στην εμφάνιση του συγγραφέα Αυγούστου - Κούλη Καπογιάννη και ασκείται εν συντομία κριτική στο βιβλίο του *Σκόρπια φύλλα*. Η αξιολόγηση των *Σκόρπιων Φύλλων* είναι θετική. Ο γράφων, δηλαδή ο ΒΙΑ ΑΣΤΕΡ (με το ψευδώνυμο αυτό υπέγραφε ο Βάσσος Στεφανόπουλος), κρίνει πως αυτή η πρώτη συγγραφική απόπειρα του Αυγούστου Καπογιάννη είναι άξια προσοχής. Θεωρεί, επίσης, ότι το βιβλίο αυτό διακρίνεται για την πρωτοτυπία στη μορφή, τη ζωντάνια στο λόγο και το πηγαίο ταλέντο του συγγραφέα.

Σελ. 19: Ο Κ. Δ. Ηλιόπουλος αναφέρεται στο βιβλίο του Α. Μαυρίδη: *Σύγχρονοι Τούρκοι πεζογράφοι* σε μετάφραση του Αβρ. Παπάζογλου. Στο βιβλίο αυτό εμπεριέχονται τέσσερα διηγήματα, διά των οποίων ο Παπάζογλου μας παρουσιάζει τις τάσεις της τουρκικής πεζογραφίας. Παρατίθεται σύντομη αξιολόγηση εκάστου των διηγημάτων. Άξια ιδιαίτερης προσοχής και μελέτης κατά τον Κ.Δ. Ηλιόπουλο είναι τα δύο τελευταία: «Η Γυναίκα με τα άσπρα» και το διήγημα του Ζιά.

Σελ. 20: Το θέμα αυτής της σελίδας είναι η ζωγραφική. Ο Τάκης Λουμιώτης παρουσιάζει δύο πίνακες ζωγραφικής του Δ. Παναγόπουλου (Ξομολογητής και Εσπερινός) και προβαίνει σε αισθητική αξιολόγηση αυτών.

Σελ. 21: Εδώ καταγράφονται τοπικές ειδήσεις και παρατίθεται η αλληλογραφία.

Φύλλο 3^ο

Μάης 1943

Περιεχόμενα

Σελ. 1: Το ποίημα «Ο Φίλος» του ποιητή Γιάννη Σκαρίμπα. Οι στίχοι αυτοί είναι αφιερωμένοι στο γιατρό Δημ. Κορόζη. Το θέμα του ποιήματος είναι η φιλική σχέση και η προδοσία της φιλίας.

Σελ. 2: Τέχνη και ζωή. Η παλαμική σκοτεινότητα, του ΑΣΜΠΕΛ. Στο παρόν κείμενο ο συγγραφέας εστιάζει στη λεγόμενη παλαμική σκοτεινότητα και αίρει τον χαρακτηρισμό σκοτεινός για τον Κ. Παλαμά. Τεκμηριώνει την άποψή του παραθέτοντας στίχους των ποιημάτων του. Ο γράφων υποστηρίζει ότι ο Παλαμάς δεν είναι σκοτεινός, αλλά βαθυστόχαστος. Η κατανόηση του έργου του είναι κοπιώδης πνευματική εργασία. Απαιτείται λοιπόν κόπος πνευματικός για να αντιληφθεί κανείς την ουσία της ποίησης του Παλαμά. Τέλος ο συγγραφέας επισημαίνει ότι αυτές οι θέσεις περί σκοτεινότητας διατυπώνονται στην πατρίδα του ποιητή, τη στιγμή που η παγκόσμια λογοτεχνική κριτική τον θεωρεί μία από τις φωτεινότερες πνευματικές αξίες.

Σελ. 3: Το ποίημα «Φαντασία» του ΒΙΛ. ΑΣΤΕΡ.

Σελ. 4-6: Στις σελίδες αυτές παρατίθεται το απόσπασμα «Η ΖΗΛΕΙΑ» από το μέρος «Σόδομα και γόμορα» του έργου *Αναζητώντας το χαμένο χρόνο* του Marcel Proust σε μετάφραση του ΜΙΧ. ΦΡΕΖΙΝΗ. Το θέμα του αποσπάσματος είναι η φθοροποιός δύναμη της ζήλειας για τη σχέση ενός ερωτευμένου ζευγαριού.

Σελ. 7: α') Το ποίημα του Δ. Κωνσταντινίδη με τον τίτλο «Κ' ήταν τότε σαν σήμερα». β') Ποίημα του Αρίστου Σταθόπουλου «Το πένθος της Μούσας». Το γεγονός που έχει επηρεάσει τον ποιητή για να γράψει αυτούς τους στίχους είναι ο θάνατος του Παλαμά.

Σελ. 8: «ΜΙΚΡΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΧΝΗ». Στο κείμενο αυτό ο Κ. Δ. Ηλιόπουλος στοχάζεται και καταγράφει τη σκέψη του για τον ρόλο του ποιητή και την αξία της ποίησης.

Σελ. 9: α') Ποίημα του ΓΙΩΡΓΗ ΦΙΛΔΗ «Από μία συμφωνία του Ιονίου». β') «Σονέτο» του Μηνά ΜΑΤΣΑΚΗ.

Σελ. 10: «Το κορίτσι με τα κόκκινα μαλλιά» του Γιάννη Καράγιωργα. Ο συγγραφέας περιγράφει την πορεία ενός μελαγχολικού κοριτσιού στο δρόμο μιας χειμωνιάτικης πολιτείας.

Σελ. 11-12: Εισαγωγή στο «Δωδεκάλογο του Γύφτου» του Κ. Παλαμά, κείμενο του Τ. Καρτάλου. Ο Τ. Καρτάλος σχολιάζει τον δέκατο, τον ενδέκατο και τον δωδέκατο

λόγο και κλείνει παραθέτοντας τη δική του προσέγγιση για το εν λόγω έργο του Παλαμά: πυρήνας του ποιήματος είναι η βούληση.

Σελ. 13: α') Ποίημα του Γ. Παπαγεωργίου «Μ. Μαλακάσης», β') πεζογράφημα του Παύλου Θαβαίου «Πρώτη άνοιξη».

Σελ. 14: Απόσπασμα από το «ημερολόγιο του κ. ΤΕΣΤ» του Paul Valery σε μετάφραση του Παύλου Αθανασίου.

Σελ. 15: «Πνευματική άνθιση». Στο κείμενο αυτό γίνεται αναφορά στην ελληνική πνευματική αναγέννηση και κυρίως στην πολιτιστική ακμή της επαρχίας και δη της πόλης του Πύργου. Επίσης ο συγγραφέας τονίζει το υψηλό πνευματικό επίπεδο της νέας γενιάς, φέρνοντας ως παράδειγμα τις εκθέσεις μαθητών του σχολείου. Τέλος ως ενδείξεις πνευματικής αναγέννησης του Πύργου αναφέρει την έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας*, τα φιλολογικού περιεχομένου άρθρα της εφημερίδος *Πατρίς* και τα βιβλία που ήδη κυκλοφορούν.

Σελ. 16: α') Παρουσίαση των ομιλιών στα σχολεία για τον Κ. Παλαμά με αφορμή τη διαταγή του Υπουργείου Παιδείας για τη διοργάνωση φιλολογικού μνημόσυνου για τον ποιητή. β') Ο Γρ. Κωνσταντόπουλος διατυπώνει τις δικές του ενστάσεις για το άρθρο του ΑΣΜΠΕΛ «Πνευματική κρίση». Δεν συμμερίζεται την άποψη του ΑΣΜΠΕΛ ότι η χώρα διέρχεται κρίση αξιών. Αντιθέτως υποστηρίζει ότι η Ελλάδα προοδεύει, εξελίσσεται, ανανεώνεται. Βέβαια σε ένα σημείο του κειμένου διατυπώνει θέσεις αιρετικές, οι οποίες προσκρούουν κατ' εμέ στον ορθό λόγο: *«πέρασ' ο καιρός που την πρόοδο και τη λαχτάρα της πνευματικής ζωής την έδινε το Πανεπιστήμιο. Τώρα... αλλοίμονο το Πανεπιστήμιο είναι η φωλιά της αντίδρασης»*.¹³

Σελ. 17: Ακολουθεί η απάντηση του ΑΣΜΠΕΛ, ο οποίος επικαλείται και αυτός την υπόθεση Κακριδή και επιφυλάσσεται να απαντήσει αναμένοντας την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Σελ. 17-18: Κριτική του Τ. Δόξα για το βιβλίο του Πέτρου Χάρη *Η τελευταία νύχτα της γης*. Πρόκειται περί ενός έργου που δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1924 και

---

¹³ *Οδυσσέας*, Μηνιαία Έκδοση Λόγου και Τέχνης, Δήμος Πύργου, Πύργος 2007, σ.75.

κυκλοφόρησε στην οριστική του μορφή το 1943. Ο Τ. Δόξας το χαρακτηρίζει διήγημα παντοτινά επίκαιρο με απήχηση στον αναγνώστη κάθε εποχής.

Σελ. 19: Αρνητική αξιολόγηση της ποιητικής συλλογής *Σιάο* του Ντίνου Μάη από τον Τ. Δόξα. Ο συγγραφέας του κειμένου κρίνει πως τα ποιήματα αυτά τα διακρίνει ο κομπασμός, η προχειρότητα και η υπερβολή.

Σελ. 19-20: Μουσική. Ο Τ.Σ. αναφέρεται στο Ωδείο του Πύργου. Αρχικά επαινεί τον διευθυντή αυτού, τον Γ. Κανακάρη, για τη δραστηριότητά του παρά τις δυσμενείς συνθήκες και εν συνεχεία καταγράφει τις εντυπώσεις του από τις επιδόσεις των μαθητριών.

Σελ. 20: εμπεριέχονται τα εξής: α') Ειδήσεις: γνωστοποιείται ο θάνατος του ποιητή Χρόνη Βραδυνού. β') Περιοδικά. Αναφέρονται τα περιοδικά της εποχής: *Αργώ* του Πειραιά και *Ευβοϊκά Γράμματα* της Χαλκίδας. γ') Παρατίθεται η αλληλογραφία.

Φύλλο 4^ο

Δεκέμβρης 1943

Σελ. 3: Στην πρώτη σελίδα του τεύχους αυτού δημοσιεύονται ανέκδοτοι στίχοι του Κ. Παλαμά «ΣΤΗ ΦΥΣΗ». Το θέμα του ποιήματος είναι η επίδραση της Ελλάδας στην ψυχή του ποιητή. Το ποίημα αυτό παραχωρήθηκε στο περιοδικό *Οδυσσεάς* από την κόρη του Κ. Παλαμά, τη Ναυσικά Παλαμά.

Σελ. 4: Το περιεχόμενο αυτής της σελίδας είναι ένα άγνωστο γράμμα του Ανδρέα Καρκαβίτσα προς τον εξάδελφό του· διά του κειμένου αυτού αντιλαμβανόμεθα τις οικονομικές δυσχέρειες του Ανδρέα Καρκαβίτσα.

Σελ. 5: Δημοσιεύεται το ποίημα «Κιόσκια» του Leon P. Fargue σε μετάφραση του Τ. Σινόπουλου.

Σελ. 6-8: Τις σελίδες αυτές καλύπτει το διήγημα του Τ. Δόξα «Ένας φίλος στην Παραλία». Πρόκειται περί ενός αλληγορικού διηγήματος, στο οποίο ο συγγραφέας αναφέρεται σε ένα πρόσωπο, το οποίο τον ταξιδεύει νοητά σε άλλους κόσμους και άλλες πολιτείες.

Σελ. 8: Το ποίημα του Γιώργη Παυλόπουλου «Ο νεκρός Γ.Π.». Ένα ποίημα με μόνον τον στίχο από την *Αντιγόνη* του Σοφοκλή «εκεί γαρ αεί κείσομαι».

Σελ. 9-10: «Περί ύφους» του Γ. Δέλλιου. Με αφορμή τη δημοσίευση του έργου του Άγγελου Σικελιανού «Πρόλογος Λυρικού Βίου» ο Γ. Δέλλιος εξετάζει τη λειτουργία του ύφους σε ένα λογοτεχνικό κείμενο. Σύμφωνα με τον Γ. Δέλλιο η σκοτεινότητα και η διαύγεια σε ένα κείμενο λογοτεχνικό καθορίζεται από το ύφος. Αυτό είναι εκείνο που καλύπτει ή αποκαλύπτει την αλήθεια.

Σελ. 11: Ποίημα «Το τραγούδι των αγγέλων» του Θ. Βαρουξή.

Σελ. 12: Από το «κίτρινο απόγευμα» του Γιάννη Καραγιώργα. Ο συγγραφέας καταγράφει τις μελαγχολικές σκέψεις που γεννά η θέα του δειλινού.

Σελ. 13: α') «Τριολέττο», ποίημα του Μηνά Ματσάκη. β') «ΝΕΑ ΖΩΗ ΜΕ ΞΕΝΟΥΣ», Ποίημα του Α.Δ. Στροφύλλα. γ') «Αποδημίες» του Φάνη Δελίδη. Ο συγγραφέας ομιλεί περί αποδημίας ενός γλάρου και ενός ταξιδιώτη.

Σελ. 14-16: Δύο «ανακόλουθα» στη νεοελληνική ποίηση. Στην αρχή του κειμένου δίδεται ο ορισμός του συγκεκριμένου σχήματος λόγου. Ο Γρ. Κωνσταντόπουλος πραγματεύεται τη λειτουργία του ανακόλουθου σχήματος στο «Θάνατο των αρχαίων» του παλαμικού *Δωδεκαλόγου* και στον «Κισσό» από τους *Σκαρβαίους* του Γρυπάρη. Ξεκινά με το ποίημα του Παλαμά, στο οποίο το ανακόλουθο εντοπίζεται στην τοποθέτηση της λέξης «Ναός» σε ονομαστική αντί αιτιατικής, πράγμα το οποίο συμβαίνει, διότι προφανώς ο ποιητής επιθυμεί να δώσει έμφαση σε κάτι. Ο συγγραφέας παρουσιάζει και το θεματικό πυρήνα του ποιήματος. Εστιάζει δηλαδή στη λέξη «Ναός», η οποία έχει μια ευρεία έννοια στο παρόν ποίημα, και στην εμφάνιση εντός αυτού ενός «Γύφτου», ο οποίος προσπαθεί να επιβιώσει ποδοπατώντας τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Διά του ανακόλουθου λοιπόν σχήματος ο Κ. Παλαμάς αποδίδει emphaticά τα νοήματα που ο ίδιος έχει επιλέξει. Πλην αυτού όμως το ανακόλουθο σχήμα στο συγκεκριμένο ποίημα χρησιμοποιείται και για καθαρά αισθητικούς λόγους. Κάτι αντίστοιχο παρατηρούμε και στο ποίημα του Γρυπάρη, όπου η ψυχή του ποιητή συμπορεύεται με τον κισσό. Η συμπόρευση αυτή επιτυγχάνεται με τη χρήση του ανακόλουθου σχήματος, όπως ακριβώς συμβαίνει και με την ιδέα του ποιητή να αποδώσει στον κισσό ένα ανθρώπινο αίσθημα, τον πόνο.

Σελ. 17: Στη σελίδα αυτή δημοσιεύονται τα ακόλουθα ποιήματα: α') «ΑΝΙΑ», ποίημα του Λευτέρη Ραυτόπουλου. Πρόκειται περί ενός σονέτου, στο οποίο ο τίτλος «ΑΝΙΑ» είναι δηλωτικός της ψυχικής διάθεσης του ποιητικού υποκειμένου. β') «Ταξίδια», ποίημα του Γιούλη Πέρα.

Σελ. 18: Οδηγητής. Ο *Οδυσσέας* εκλαμβάνεται ως πνευματικός οδηγός σε μια δύσκολη εποχή. (Ω). Εν συνεχεία παρατίθεται απόσπασμα μιας επιστολής της Ναυσικάς Παλαμά, η οποία εξαίρει την πνευματική δράση της επαρχίας και συγκεκριμένα του εν λόγω περιοδικού.

Σελ. 19: Κριτική στο βιβλίο του Λευτέρη Ραυτόπουλου *Καλοσύνη* (ποιήματα). Ο Τ. Δόξας επισημαίνει τις επιδράσεις του Παλαμά και του Σεφέρη στην ποίηση του Ραυτόπουλου και παρατηρεί ότι αυτές οι επιρροές αφαιρούν από το ποιητικό του έργο τον προσωπικό τόνο. Ο Λ. Ραυτόπουλος κατά τον Τ. Δόξα στερείται εκφραστικής ωριμότητας. Γι' αυτό το λόγο λοιπόν η προσπάθειά του να μετουσιώσει τα καθημερινά προβλήματα και τον πόνο του πάσχοντος ανθρώπου σε τέχνη ποιητική αποτυγχάνει.

Σελ. 20: Αξιολόγηση του βιβλίου του Νίκου Παπαγεωργόπουλου *Καῦμοί*. Ο Τ. Δόξας χαρακτηρίζει τον ποιητικό λόγο του Ν. Παπαγεωργόπουλου αδύναμο, πρόχειρο, κοινότυπο, άνευ ρυθμού και αρμονίας.

Σελ. 20-21: Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. «Ένας νέος καλλιτέχνης». Ο Τ. Λουμιώτης αναφέρεται με λόγια εγκωμιαστικά σε έναν νέο καλλιτέχνη, το ζωγράφο Θανάση Εξαρχόπουλο, και στο έργο αυτού.

Σελ. 22: Η σελίδα αυτή περιλαμβάνει ειδήσεις και αλληλογραφία. Στο σημείο αυτό αξίζει να εστιάσουμε σε μια αρνητική κριτική για ένα δοκίμιο του μετέπειτα διάσημου συνθέτη Μίκη Θεοδωράκη. Παρατίθεται αυτούσιο το σχόλιο: «*Στο θέμα της Ελληνικής μουσικής έχουν γραφτεί πολλά και αξιόλογα πράγματα, ώστε ένα δοκίμιο σαν το δικό σας να μην έχει καμμία θέση, τόσο πρόχειρο μάλιστα και σε ύφος διόλου λογοτεχνικό*».¹⁴

---

¹⁴ *Οδυσσέας*, Μηνιαία Έκδοση Λόγου και Τέχνης, Δήμος Πύργου, Πύργος 2007, σ. 104.

Φύλλα 5 - 6

Φλεβάρης 1944

Σελ. 3-4: «ΜΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΖΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΑ», ποίημα του Ρ. Γκόλφη.

Σελ. 5-6: «Η ΓΡΗΑ ANNEΖΩ» Διήγημα του ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ. Η Αννέζω, μια ηλικιωμένη γυναίκα βιώνει σε ένα θάλαμο νοσοκομείου την επερχόμενη απώλεια ενός προσφιλούς σε αυτήν προσώπου, του συζύγου της Δημήτρη. Αυτές τις δύσκολες στιγμές σκέπτεται πόσο γρήγορα φεύγουν τα χρόνια και μαζί τους η ζωή του ανθρώπου. Το ευμετάβλητο της ανθρώπινης μοίρας προβληματίζει την ηρωίδα και εμμέσως τον συγγραφέα.

Σελ. 7: «Το παλιό μου ρολόι», ποίημα του Γιάννη Σκαρίμπα.

Σελ. 8: «ΤΑΣ ΠΥΛΑΣ - ΤΑΣ ΠΥΛΑΣ...», ποίημα του ΠΑΝΟΥ ΣΠΑΛΑ.

Σελ. 9-10: «Γενικές σκέψεις πάνω στο Νίτσε», του Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΥ. Στο κείμενο αυτό παρουσιάζονται συνοπτικά στοχασμοί διαφόρων μελετητών του Νίτσε για τη φιλοσοφική του σκέψη. Γίνεται αναφορά στον υπεράνθρωπο του Νίτσε, στη συμβολική του σημασία και τη σχέση του φιλοσόφου με το Χριστιανισμό. Διατυπώνεται, επίσης, η θέση πως ο Νίτσε, αμφισβητώντας τις παραδοσιακές αξίες, στην ουσία προσπαθούσε να απελευθερώσει τον άνθρωπο από ό,τι τον ταλάνιζε και τον τυραννούσε. Ο στόχος του ήταν η ελεύθερη ανάπτυξη του ανθρώπινου πνεύματος.

Σελ. 11-12: «Το Πουλάρι», διήγημα του Γιώργη Παυλόπουλου. Το διήγημα αυτό έχει ως θέμα το όραμα ενός παιδιού, το οποίο αφορά ένα πουλάρι. Γίνεται περιγραφή ενός φυσικού τοπίου, στο οποίο κυριαρχεί το πουλάρι, το οποίο ακολουθεί ο μικρός ήρωας του διηγήματος.

Σελ. 13: «Τελευταία συμφωνία», ποίημα του Τάσου Παππά.

Σελ. 14: «Πόλεμος» του Α. Καπογιάννη (πρόζα). Στο κείμενο αυτό, αφ' ενός μεν, περιγράφεται ένα σκηνικό πολέμου, αφ' ετέρου δε, εκφράζεται η ελπίδα για επικράτηση της ειρήνης.

Σελ. 15-18: Ποιητικά 25χρονα (Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ). Ο Τ. Δόξας στηλιτεύει την αδιαφορία των λογοτεχνικών κύκλων για τα ποιητικά 25χρονα του Ν. Χάγερ Μπουφίδη. Στη συνέχεια εστιάζει στο ποιητικό έργο του Μπουφίδη και συγκεκριμένα σε τρία βιβλία του (*Δέκα ποιήματα*, *Δεύτερη ζωή*, *Αυτοβιογραφία*). Εν τέλει προχωρεί σε σύντομη κριτική - αξιολόγηση της ποίησης του. Τονίζεται η απλότητα του ποιητικού λόγου του Μπουφίδη, διά του οποίου περιγράφεται η ζωή ανθρώπων ταλαιπωρημένων, αδικημένων, πονεμένων, την αποκατάσταση των οποίων επιζητεί. Ο Τ. Δόξας επίσης εστιάζει στον πόνο που διαχέεται στο ποιητικό έργο του Μπουφίδη, στη μελαγχολική του διάθεση και την ειλικρινή καταγραφή του δράματος του πάσχοντος ανθρώπου.

Σελ. 18: «Ευδαιμονική πορεία», ποίημα του Στέλιου Παναγιωτόπουλου.

Σελ. 19-20: «ΣΟΠΕΝ, Ο ΠΕΙΣΙΘΑΝΑΤΟΣ». Ο Γιάννης Αηδονόπουλος πραγματεύεται την εμφάνιση και την κυριαρχία του Σοπέν στο χώρο της μουσικής. Μας παρουσιάζει επίσης στο κείμενό του τα βασικά χαρακτηριστικά της τέχνης του, τα θέματα των μουσικών του συνθέσεων και κλείνει με έναν χαρακτηρισμό για τον Σοπέν. Τον αποκαλεί «ο Σοπέν ο πεισιθάνατος», διότι κυρίαρχο στοιχείο της μουσικής του είναι το ανικανοποίητο και ο θάνατος.

Σελ. 21: «Μνημόσυνο σε φίλο», ποίημα του Τάκη Καρτάλου.

Σελ. 22: Νέοι ποιητές. α') «ΨΑΡΡΑΣ» του ΓΙΑΝΝΗ ΦΛΙΑΣΙΟΥ, β') «Ένα αγόρι στη νύχτα» του Πέτρου Χ. Παυλόπουλου.

Σελ. 23-25: «ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΥΣ» του Φάνη Δελίδη. Ο συγγραφέας αρχικά ανακαλεί μνήμες από τη ζωή σε τόπους εξωτικούς. Έπειτα αναφέρεται στη δύσκολη ώρα της φυγής. Τέλος προτείνεται μια λύση και αυτή είναι η ρευστοποίηση και δι' αυτής η αναγέννηση.

Σελ. 26: Νέοι ποιητές: α') «Ταξίδι για την έρημο», ποίημα του Ν. Παπαδημητρίου, β') «Μύθος», ποίημα του Γ. Τσαρμπόπουλου.

Σελ. 27: «Συσπείρωση». Στη σελίδα αυτή θίγεται η απαξιωτική στάση φιλολογικών εντύπων που εκδίδονται στην πρωτεύουσα προς τους λογοτέχνες και καλλιτέχνες της επαρχίας. Ο συγγραφέας του κειμένου διατυπώνει κρίσεις για τα έντυπα της Αθήνας. Τα χαρακτηρίζει περιοδικά συγκεκριμένων κύκλων λογοτεχνικών. Το αντικείμενό

τους, κατά τον συντάκτη του κειμένου, είναι η θεωρία και όχι η τέχνη. Προβάλλεται, επίσης, το αίτημα για συσπείρωση και δράση των ανθρώπων των γραμμμάτων και της τέχνης που διαβιούν εκτός των Αθηνών. Αυτό που απαιτείται είναι η πνευματική δημιουργία, η έκδοση βιβλίων και περιοδικών, η δημοσίευση κειμένων λογοτεχνικών και η διοργάνωση εκδηλώσεων καλλιτεχνικών. Το ζητούμενο δηλαδή είναι η έντονη πνευματική παρουσία των ανθρώπων της επαρχίας.

Σελ. 27: Λαπαθιώτης. Το θέμα του κειμένου αυτού είναι η αυτοκτονία του Ν. Λαπαθιώτη και η συνεισφορά του στην ποίηση. Ο θάνατος του Λαπαθιώτη ήταν μια σημαντική απώλεια για τη νεοελληνική λυρική ποίηση. Ο Ναπ. Λαπαθιώτης υπήρξε ποιητής αφοσιωμένος στον λυρικό ποιητικό λόγο.

Σελ. 28: Το βιβλίο του Πάνου Σπάλα: *Βελάσματα προβάτων*. Ο Τ. Δ. με αφορμή το εν λόγω βιβλίο διατυπώνει τη θέση του για την ποίηση του Πάνου Σπάλα. Ομιλεί δηλαδή περί μορφής και περιεχομένου των ποιημάτων του. Επιπλέον εστιάζει στην επιλογή του ποιητή να χρησιμοποιεί ελεύθερο στίχο και την ικανότητά του να διεισδύει στα ανθρώπινα προβλήματα και να τα μετουσιώνει σε ποίηση. Τέλος, επικεντρώνεται στη φιλοσοφική του σκέψη, που εκφράζεται διά του ποιητικού του λόγου.

Σελ. 29: Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. Καλλιτεχνικά φανερώματα. Ο Γιάννης Καράγιωργας παρουσιάζει τον ζωγράφο Τ. Λουμιώτη και αξιολογεί το έργο του. Γίνεται βέβαια αναφορά στη ρομαντική και ρεαλιστική πλευρά των έργων του.

Σελ. 30: α') Δημοσιεύονται οι εκδόσεις βιβλίων των παρακάτω: ΠΑΝΟΥ ΣΠΑΛΑ: *Βελάσματα προβάτων* (ποιήματα). ΔΙΟΝ. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ: *Ανθρώπινες ιστορίες* (διηγήματα). ΠΕΡΣΕΑ ΑΘΗΝΑΙΟΥ: *Τερέζα Βικέλη* (μυθιστόρημα). ΛΕΦΤΕΡΗ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ: *Οι εφτά πληγές* (ποιήματα). β') ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ: *Ευβοϊκά Γράμματα* της Χαλκίδας και *Αργώ* του Πειραιά. γ') Εμπεριέχονται στη σελίδα αυτή ειδήσεις που αφορούν την πνευματική ζωή της περιοχής και αλληλογραφία. Αξίζει να εστιάσουμε στην είδηση η οποία αναφέρεται στο θεατρικό έργο του Γρ. Ξενόπουλου που ανέβασε ο σύλλογος «Πυργιώτικος Παρνασσός» στο θέατρο «Απόλλων» στις 17 Γενάρη του 1944 με σκηνοθέτη τον Τάκη Δόξα. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι το θέατρο «Απόλλων» την περίοδο της Κατοχής είχε μετατραπεί από τους κατακτητές σε στάβλο. Τα μέλη όμως του «Πυργιώτικου Παρνασσού» κατάφεραν να το αποκαταστήσουν και να λειτουργήσει και πάλι ως χώρος τέχνης. Με την τελευταία,

επίσης, είδηση αναγγέλλεται η πρώτη συναυλία της Χορωδίας του Πύργου. Παρά τις αντιξοότητες λοιπόν γίνονται προσπάθειες διαφυγής από τη σκληρή πραγματικότητα διά της τέχνης.

Φύλλα 7 - 8

Μάρτης - Απρίλης 1944

Περιεχόμενα

Σελ. 3: Στη σελίδα αυτή δημοσιεύεται το ποίημα του Μανώλη Κανέλλη «Η λήθη». Το εν λόγω ποίημα είναι ένα σονέτο, ο θεματικός πυρήνας του οποίου είναι η προσωποποίηση της λήθης, η οποία καλύπτει όλο το βιωμένο παρελθόν του ποιητικού υποκειμένου.

Σελ. 4-12: «Σφίγγα», διήγημα του Διον. Α Κόκκινου. Ένας ασκητής καταθέτει μια εμπειρία ζωής. Αυτή αφορά τη γνωριμία μιας γυναίκας, το όνομα της οποίας ήταν Σμαράγδα. Ο συγγραφέας αρχικά περιγράφει την εμφάνισή της, η οποία είναι αρκετά εντυπωσιακή. Εν συνεχεία αφηγείται κάποιες τυχαίες συναντήσεις τους έως ότου τη γνωρίσει. Μία απ' αυτές τοποθετείται στην Κωνσταντινούπολη. Έπειτα εξαφανίζεται. Συναντώνται πάλι τυχαία στο τραίνο από Θεσσαλονίκη προς Ελβετία. Εν τέλει καταλήγουν στη Βιέννη. Μια άλλη γυναίκα που ο αφηγητής βλέπει σε μια κηδεία τού θυμίζει το μυστηριώδες εκείνο πρόσωπο, κάτι βέβαια που αυτή αρνείται. Τη γυναικεία αυτή μορφή ο αφηγητής την εντοπίζει στην απεικόνιση της Σφίγγας πάνω σε έναν Θηβαϊκό αμφορέα. Η αλλόκοτη και αινιγματική γυναίκα ομοιάζει με τη Σφίγγα.

Σελ. 13: Ποιήματα του ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ: «Μαγιάτικο» και «Ερημική ζωή».

Σελ. 14: «Ένα άγνωστο γράμμα του Παλαμά». Εδώ δημοσιεύεται ένα γράμμα του Κ. Παλαμά προς τον Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ, το οποίο αφορά το βιβλίο του δεύτερου. Αρχικά ο Ν. Χάγερ Μπουφίδης αναφέρεται στην αρνητική κριτική που δέχθηκε από τους μιμητές του Κ. Παλαμά, όταν έκανε την πρώτη του εμφάνιση στα γράμματα. Μας υπενθυμίζει τα καυστικά σχόλια που δέχθηκε από τους γράφοντες στο *Νουμά*, οι οποίοι εμφανίζονταν τότε ως εκφραστές της παλαμικής παράδοσης, και τη δική του απάντηση μέσω του εντύπου *Βωμός*. Στη συνέχεια παραθέτει τη συγκεκριμένη

επιστολή, στην οποία ο Παλαμάς εκφράζει την συμπάθειά του για την ποίηση του Ν. Χάγερ Μπουφίδη και δηλώνει έμμεσα την απέχθειά του για όσους προσπαθούν να τον μιμηθούν.

Σελ. 15: «Παραμονή Πρωτοχρονιάς», ποίημα του ΚΟΥΛΗ ΑΛΕΠΗ.

Σελ. 16: ΚΑΠΤΑΙΝ ΓΙΑΛΜΑΡ, ποίημα του Αλέκου Μοντεσάντου.

Σελ. 17-21: ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ. Ο Βάσσος Στεφανόπουλος αναφέρεται στην είσοδο του Λαπαθιώτη στο «ναό της τέχνης της ποιητικής» και την υποδοχή που του επεφύλαξαν τα αισθητικά περιοδικά της εποχής (*Ηγησώ, Παναθήναια, Νέα σκέψη, Ανεμώνη, Ελλάς*). Σταδιακά ο νέος ποιητής αρχίζει να επιβάλλεται στο χώρο της λογοτεχνίας με το λυρικό του λόγο. Επισημαίνει, επίσης, ο γράφων τη διαφοροποιημένη στάση του ποιητή στη ζωή και το έργο του. Ο Ν. Λαπαθιώτης περιορίζει τη συγγραφή στο ελάχιστο και αρχίζει να εκφέρει ένα λόγο διαφορετικό. Η πορεία του ποιητή προς την αυτοκατάλυση συνδέεται με την επίδραση που άσκησε πάνω του η ποίηση του Ουάιλντ. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στο ποιητικό έργο του Λαπαθιώτη είναι εμφανής ο ψυχικός κάματος, κάτι που σχετίζεται και με τον τρόπο που αντιμετωπίζει τη ζωή τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Στα ποιήματα αυτής της περιόδου είναι ευδιάκριτη η προσέγγιση ενός ιδανικού, του ιδανικού του τέλους. Ο Ν. Λαπαθιώτης έχει απωλέσει τη λάμψη του παρελθόντος. Σιγά σιγά αποσύρεται. Δεν συμμετέχει σε κοσμικές συναθροίσεις, περιορίζει αρκετά την ποιητική έκφραση και στο νου του πλέον εντυπώνονται πεισιθάνατοι λογισμοί. Αυτήν τη δύσκολη για τον ποιητή περίοδο διατυπώνονται κακεντρεχή σχόλια για τη ζωή του. Η στάση βέβαια του Ν. Λαπαθιώτη είναι απαξιοτική μεν προς όλα αυτά, δεν διστάζει δε να δώσει την δέουσα απάντηση όταν προκαλείται. Κατά τα λεγόμενα του Β. Στεφανόπουλου ο Λαπαθιώτης έχει επιλέξει μια πορεία που δηλώνει την επιθυμία την ανυπαρξίας. Ο θάνατος βέβαια της μητέρας του, η οποία ήταν γι' αυτόν συνδετικός κρίκος με τη ζωή, δεν είναι άσχετος με την ψυχική διάθεση του ποιητή. Μετά το γεγονός αυτό ο Λαπαθιώτης βιώνει την απόλυτη μοναξιά και θρηνεί για την απώλεια του ανθρώπου που αγάπησε περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο. Επιπλέον, ο Βάσσος Στεφανόπουλος παρατηρεί ότι ο Ν. Λαπαθιώτης δεν ακολούθησε τις καινούργιες τεχνολογίες και τα νέα ρεύματα στην ποίηση. Αντιθέτως παρέμεινε πιστός στα δικά του χαρακτηριστικά. Ο ποιητικός του λόγος σύμφωνα με τον γράφοντα διακρινόταν για την αυθεντικότητα, την πληρότητα και τα

βαθύτερα νοήματά του. Υπήρξε ποιητής ειδυλλιακός, λυρικός, με έντονη νοσταλγική και μελαγχολική διάθεση. Κλείνοντας ο συγγραφέας του κειμένου αναφέρεται στο θάνατο του πατέρα του Ν. Λαπαθιώτη και στην απόφαση του τελευταίου να βάλει τέλος στη ζωή του.

Σελ. 21: «Απογοήτευση», ποίημα του Γ. Π. Καράγιωργα.

Σελ. 22: «Ερμόνησο», ποίημα του Γ. Παυλόπουλου.

Σελ. 23: «ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ», ποίημα του Β. ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΥ. Στους στίχους αυτούς διακρίνουμε τη θλίψη του ποιητή για την απώλεια της αδελφής του. Η ποιητική συλλογή που τιτλοφορείται *ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ* δημοσιεύθηκε το 1940 και εμπεριέχει ποιήματα, που έχουν ως τίτλο το όνομα της αδελφής του Ευαγγελίας. Η συλλογή είναι αφιερωμένη στη μνήμη της νεκρής αδελφής του.

Σελ. 24-25: «Το συφοριασμένο σπίτι», διήγημα του Αντρέα Ζώντου. Η υπόθεση του διηγήματος αφορά έναν νεαρό που επισκέπτεται το καλοκαίρι για διακοπές το νησί της Ζακύνθου. Εκεί ο επισκέπτης πληροφορείται την τραγική μοίρα μιας γειτονικής οικογένειας. Το θέμα λοιπόν που τίθεται και αποτελεί το επιμύθιο του διηγήματος είναι ο καθοριστικός ρόλος της μοίρας στη ζωή του ανθρώπου, κάτι βέβαια που αρνείται να δεχθεί ο φιλοξενούμενος.

Σελ. 26: «Της μητέρας μου», ποίημα του ΑΡΙΣΤΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ.

Σελ. 27: «Μονοπάτια για την εξοχή» του Φάνη Διαμαντόπουλου. Στο κείμενο αυτό καταγράφονται οι μύχιες σκέψεις, τα νοητά ταξίδια και οι επιθυμίες του αφηγητή, η υλοποίηση των οποίων ίσως του εξασφαλίσει την ψυχική πληρότητα.

Σελ. 29: α') DANTE: «Φυγή», μεταφραστής: Κώστας Κατσαρός. β') «Άνοιξη», ποίημα του Γιούλη Πέρα.

Σελ. 30: «Απολογισμός μιας ζωής». Όταν εκδίδεται το έκτο τεύχος και συμπληρώνεται ο πρώτος τόμος του περιοδικού *Οδυσσέας* γίνεται ένας απολογισμός για την προσπάθεια έκδοσης του περιοδικού και επισημαίνονται οι δυσκολίες του εγχειρήματος. Δίδεται, επίσης, η υπόσχεση για έναν πνευματικό αγώνα που θα έχει συνέχεια. Έπειτα απευθύνεται χαιρετισμός προς τα *Ευβοϊκά γράμματα*, το αντίστοιχο περιοδικό της Χαλκίδας, για τη συμπλήρωση διετίας από την έκδοσή του.

Σελ. 30: Το βιβλίο του Διον. Αβραμόπουλου: *Ανθρώπινες Ιστορίες* (διηγήματα). Ασκείται κριτική στα εν λόγω διηγήματα του Δ. Αβραμόπουλου. Ο Τ. Δόξας διατυπώνει την άποψη πως τα διηγήματα του Αβραμόπουλου δεν έχουν απήχηση στον απαιτητικό αναγνώστη, διότι δεν εισδύουν στα άδυτα της ανθρώπινης ψυχής.

Σελ. 31: Συνοπτική αξιολόγηση της ποιητικής συλλογής του Λευτέρη Ραυτόπουλου *Οι επτά πληγές*. Ο Τ. Δόξας υποστηρίζει πως αυτό το ποιητικό έργο του Ραυτόπουλου δεν διακρίνεται από πρωτοτυπία, είναι άνευ ουσίας και το χαρακτηριστικό του γνώρισμα είναι η πεζολογία. Στην ίδια σελίδα ο Τ. Δόξας αξιολογεί αρνητικά την ποιητική συλλογή του Ν. Παπαγεωργόπουλου *Δακρυσμένοι άγγελοι*. Ο Τ.Δ. κρίνει πως η έκδοση αυτών των ποιημάτων ήταν αποτέλεσμα βεβιασμένης σκέψης. Αυτό που κατά τον Τ. Δόξα χαρακτηρίζει τη συλλογή αυτή είναι η προχειρότητα. Δίδεται η εντύπωση πως το συγκεκριμένο ποιητικό έργο έμεινε ημιτελές εννοιολογικά, λόγω της σπουδής του ποιητή να το εκδώσει. Στο τέλος της σελ. 31 παρουσιάζονται οι εκδόσεις των βιβλίων του Ν. Παπαγεωργόπουλου και του Κώστα Αγγελόπουλου.

Σελ. 31-32: Στην τελευταία σελίδα του τεύχους καταγράφονται ειδήσεις για διάφορα πνευματικά γεγονότα του Πύργου (ομιλίες, παραστάσεις, συναυλία).

Φύλλα 9 - 10

Μάης - Ιούνης 1944

Περιεχόμενα

Σελ. 3: Στην πρώτη σελίδα του τεύχους δημοσιεύονται ανέκδοτοι στίχοι του ποιητή Ν. Λαπαθιώτη. «Εμένα την καρδιά μου δεν τη θόλωσαν...». Προσεγγίζοντας τους στίχους αυτούς διακρίνουμε τη μελαγχολία και τον ψυχικό κάματο του ποιητή, στοιχεία που αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά του ποιητικού του λόγου.

Σελ. 4-8: «Το αγκάλιασμα», διήγημα του Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑ - ΛΑΥΡΑ. Η υπόθεση του διηγήματος αφορά μια παράνομη ερωτική σχέση δύο νέων, μιας εύπορης κοπέλας και ενός υπαλλήλου του πατέρα της, από την οποία προκύπτει ένα παιδί, το οποίο δεν γνωρίζει τον πατέρα του, επειδή μεγάλωνε μακριά από αυτόν. Το διήγημα τελειώνει με το θάνατο του μέθυσου πατέρα από το χέρι του γιού του, χωρίς βέβαια ο τελευταίος να έχει επίγνωση της κατάστασης.

Σελ. 8-9: «Επιγράμματα» του Παύλου Κριναίου.

Σελ. 10: «Είμαι ένας εργένης», ποίημα του Μανώλη Αλεξίου. Οι στίχοι αυτοί, που έχουν ως μότο ένα χωρίο από έργο του Σαίξπηρ, περιγράφουν την μονότονη και ανιαρή εργένικη ζωή.

Σελ. 11-15: ΣΤΑ ΛΙΟΚΙΑ, διήγημα. Ο Τ. Δόξας στο διήγημα αυτό μας δίδει εικόνες από τη ζωή στην ύπαιθρο. Ο λόγος βέβαια είναι αλληγορικός. Μας παρουσιάζει τις προσπάθειες καλλιέργειας μιας βαλτώδους εκτάσεως κατά τις εντολές ενός επιχειρηματία.

Σελ. 16: α') «Και να και γω και να και συ», ποίημα. β') «Γυναίκες», ποίημα του Διον. Κωνσταντινίδη.

Σελ. 17-19: «Το χρώμα της απουσίας», διήγημα του Γιάννη Π. Καράγιωργα. Ένας άνδρας και ένα μικρό αγόρι μιλούν για την απουσία μιας γυναίκας, γεγονός που τους έχει συγκλονίσει. Πρόκειται πιθανόν για το θάνατο ενός προσφιλούς προσώπου, κάτι που το παιδί δεν μπορεί να αποδεχθεί.

Σελ. 20: «Αισθηματική στροφή», ποίημα του Γιάννη Αηδονόπουλου.

Σελ. 21: Δημ. Σιατόπουλου, «Ο Ίψεν και μεις». Με αφορμή το θεατρικό έργο *Νόμοι* του Ίψεν, που παίχθηκε στο Εθνικό Θέατρο, ο συγγραφέας αναφέρεται στην απήχηση του έργου του Ίψεν. Επίσης προσεγγίζει την καλουμένη κοινωνικότητα του Ίψενικού δράματος. Επιπλέον διατυπώνει τη θέση ότι οι απόψεις του Νορβηγού δραματουργού για τις γυναίκες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εδραίωσή του. Τέλος, κεντρική κατεύθυνση του Ίψενικού έργου είναι η δημιουργία μιας ατμόσφαιρας πέραν του φυσικού.

Σελ. 23: «Δάκρυα», ποίημα του ΛΕΦΤΕΡΗ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ. Το ποίημα δομείται πάνω στην αντίθεση παρόντος - παρελθόντος. Τις ανέμελες χαρούμενες στιγμές του παλιού καιρού διαδέχθηκαν οι δυσκολίες, η απαισιοδοξία, η θλίψη.

Σελ. 24: α') «Ο θάνατος του ερημίτη», ποίημα του Ν. Παπαδημητρίου. β') «INAMORATA», ποίημα του Σπ. Καψάσκη.

Σελ. 25: α') Νεοελληνικός πολιτισμός. Στο παρόν κείμενο θίγονται τα κακώς κείμενα των αθηναϊκών φιλολογικών περιοδικών, όπως προσωπικές αντιπαραθέσεις, λόγος

ειρωνικός, μομφές, μειωτικοί χαρακτηρισμοί. Όλα αυτά, κατά το συντάκτη του κειμένου δεν συνάδουν με την πνευματική δημιουργία. Γι' αυτό απαιτείται να συνεισθούν οι άνθρωποι της διάνοησης, διότι μειώνουν το νεοελληνικό πολιτισμό. Τα συμβαίνοντα στους λογοτεχνικούς κύκλους της πρωτεύουσας, οι διαβιούντες και δρώντες στην επαρχία, που διακρίνονται, κατά τα λεγόμενα του συγγραφέα, από νηφαλιότητα, ηρεμία και ψυχική καθαρότητα, τα παρακολουθούν με αηδία. (Ω). β') «Για την επαρχία». Εδώ γίνεται αναφορά στο αθηναϊκό περιοδικό *Ορίζοντες* του Μ. Βαϊάνου, που ανήγγειλε ότι θα ασχοληθεί με την επαρχιακή διάνοηση. Στον παρόν κείμενο ο συγγραφέας εκφράζει την πικρία του για την απαξιωτική στάση των φιλολογικών περιοδικών της Αθήνας προς οποιαδήποτε πνευματική - πολιτιστική δραστηριότητα της επαρχίας. Είναι λοιπόν επιφυλακτικός για το τί θα πράξει το μηνιαίο αθηναϊκό έντυπο *Ορίζοντες*.

Σελ. 26: α') Ηλειακή βιβλιοθήκη. Εντός μιας σχεδόν παραγράφου προτείνονται τρόποι ενίσχυσης της ηλειακής βιβλιοθήκης με καινούργιους τόμους βιβλίων. Ο εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ενημέρωσης των πολιτών που δύνανται να συνεισφέρουν. β') Πρόταση για μετονομασία ενός δρόμου σε οδό Κ. Παλαμά ως έργο απόδοση τιμής στον μέγιστο Έλληνα Ποιητή.

Σελ. 27: α') Εκπαιδευτικά έργα. Σχολιάζεται με τρόπο καυστικό η απόφαση ενός εκπαιδευτικού να ζητήσει από τους μαθητές να διαγραφούν από τον «Πυργιώτικο Παρνασσό», τον οποίο χαρακτήριζε «διαφθορείο των νέων». ¹⁵ Ένας βασικός λόγος της απαίτησης του Γυμνασιάρχου να αποχωρήσουν οι μαθητές από τον παραπάνω σύλλογο ήταν η χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας στα κείμενα που δημοσίευαν τα μέλη του «Πυργιώτικου Παρνασσού». β') Το βιβλίο του Κ. Αγγελόπουλου *Νίκος Χαντζάρας, ένας ειδυλλιακός ποιητής*. Ο Τ.Δ. αξιολογεί το βιβλίο του Αγγελόπουλου για τον ποιητή Ν. Χαντζάρα. Ο Τ. Δόξας θεωρεί πως το εν λόγω βιβλίο είναι μια σύντομη και αδύναμη λυρική μελέτη, η οποία προσεγγίζει ακροθιγώς και άνευ αντικειμενικότητας το έργο του ειδυλλιακού ποιητή Ν. Χαντζάρα. Στη σελ. 27, επίσης, καταγράφονται ειδήσεις, που αφορούν αναβολή καλλιτεχνικών εκδηλώσεων λόγω περιορισμών, και διάφορα άλλα γεγονότα της πνευματικής ζωής του τόπου.

Σελ. 27-28: Αλληλογραφία.

---

¹⁵ *Οδυσσέας*, Μηνιαία Έκδοση Λόγου και Τέχνης, Δήμος Πύργου, Πύργος 2007, σ. 196.

Φύλλα 11 - 12

Ιούλιος - Αύγουστος 1944

Περιεχόμενα

Σελ. 3: SCHERZO, ποίημα του ΛΕΩΝ. ΚΟΥΚΟΥΛΑ.

Σελ. 4-5: «ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΒΑΓΝΕΡ» της Τατιάνας Σταύρου. Παρατίθεται απόσπασμα από το ανέκδοτο μυθιστόρημα «Μονομαχία». Το θέμα του κειμένου είναι μια θεατρική παράσταση.

Σελ. 6: FRANCIS ZAMMES «Τρία μικρά ποιήματα» του Πέτρου Α. Δήμα.

Σελ. 7-11: «Οι τρεις καταραμένοι», μελέτη του Βάσσου Στεφανόπουλου. Η μελέτη αναφέρεται στη ζωή και το έργο των «καταραμένων ποιητών», του Μπωντλαίρ, του Βερλαίν και του Ρεμπώ. Στο σημείο αυτό κρίνω απαραίτητο να αναφερθώ στον χαρακτηρισμό «καταραμένοι ποιητές». Έτσι συνήθως χαρακτηρίζονται ποιητές οι οποίοι διαβιούν εκτός πλαισίων της κοινωνίας και βρίσκονται σε μια διαρκή σύγκρουση με το κοινωνικό και πολιτικό κατεστημένο. Τα ναρκωτικά, ο αλκοολισμός, οι ψυχικές ασθένειες, η βία και ο σύντομος βίος τους είναι κάποια χαρακτηριστικά αυτών των ποιητών.¹⁶ Ο συγγραφέας του κειμένου παραθέτει αρχικά τον χαρακτηρισμό «κολασμένοι» που χρησιμοποίησε ο Φερνάν Βικέντιος Μπρυννιετιέρ για τους παραπάνω Γάλλους ποιητές. Ο ίδιος όμως ο Βερλαίν χρησιμοποίησε τον όρο «καταραμένοι» και έγραψε ένα πεζό με τον τίτλο «Les poetes maudits». Από τότε καθιερώθηκε ο εν λόγω χαρακτηρισμός στη γαλλική λογοτεχνία. Αυτός που θα edικαιούτο πρώτος τον χαρακτηρισμό «καταραμένος» σύμφωνα με τον Β. Στεφανόπουλο ήταν ο Φρανσουά Βιγιόν, ποιητής του 15^{ου} αιώνα, ο οποίος δημιούργησε ποιητική σχολή στη λογοτεχνία της Γαλλίας. Χαρακτηριστικά στοιχεία της βιογραφίας του είναι ο εξαθλιωμένος βίος, η παρανομία, το έγκλημα, η φυλάκιση (έφθασε ως την κρεμάλα). Οι κολασμένοι, όμως, ποιητές του Μπρυννιέρ είναι κυρίως ο Σαρλ Μπωντλαίρ, ο Πωλ Βερλαίν και ο Αρτούρ Ρεμπώ. Λιγότερο σημαντική θέση στον κύκλο των «κολασμένων» είχε ο Ζεράλ ντε Νερβάλ, ο οποίος παρά την παράνοιά του έγραψε το εξαιρετικό έργο «Κορίτσια της φωτιάς». Στα όρια

---

¹⁶ https://el.wikipedia.org/wiki/Καταραμένοι_ποιητές (επίσκεψη: 25.02.2022).

της τρέλας είχε οδηγηθεί και ο Σαρλ Γκερέν. Στην ίδια ομάδα ποιητών ανήκει και ο Τριστάν Κορμπιέρ, ο οποίος συνέθεσε το ποίημα «Κίτρινοι έρωτες». Χαρακτηριστικά του βίου του ήταν ο αλκοολισμός, η εξαθλίωση και η θλίψη. Το πρότυπο των «καταραμένων» Γάλλων ποιητών κατά τον Β. Στεφανόπουλο ήταν ο ποιητής του «Κορακιού» ο Άλλαν Πόε. Διαβιούσε ως μέθυσος, χαρτοπαίχτης και ερωτομανής. Λόγω αυτής της συμπεριφοράς του βίωσε την περιφρόνηση του συνόλου της κοινωνίας, γεγονός το οποίο του ασκούσε μια έντονη ψυχολογική πίεση. Παρά ταύτα το μεγαλείο της πνευματικής του δημιουργίας επέδρασε καθοριστικά στο νου ολιγών ανθρώπων. Εν συνεχεία ο Β. Στεφανόπουλος παραθέτει πληροφορίες για τη ζωή και το έργο καθενός από τους τρεις «καταραμένους» ποιητές. Αρχίζει με τον Μπωντλαίρ, ο οποίος σε ηλικία είκοσι ετών ταξίδεψε στις Ινδίες για να ασχοληθεί με το εμπόριο. Έπειτα επέστρεψε και μετέφρασε τον Πόε. Η ενασχόληση όμως αυτή δε του απέδιδε χρήματα, με αποτέλεσμα να βιώνει την απόλυτη φτώχεια. Τότε άρχισε να συχνάζει στα καπηλεία και να ζει εξαρτημένος από τα πάθη του. Ο έκλυτος αυτός βίος τον οδήγησε στην κοινωνική περιθωριοποίηση. Το έργο του τα *Άνθη του Κακού* εκρίθη ανήθικο, κατασχέθηκε και λογοκρίθηκε. Μετά τον Μπωντλαίρ ο Β. Στεφανόπουλος ασχολείται με τον Βερλαίν, ο οποίος σταδιοδρόμησε επαγγελματικά ως δημόσιος υπάλληλος. Το αλκοόλ και τα κακόφημα στέκια στο Παρίσι ήταν στοιχεία της ζωής του. Σε ηλικία είκοσι δύο ετών έγραψε τα «Σατούρνια ποιήματα» και τρία χρόνια μετά το «Fetes Galantes», στα οποία είναι εμφανής η επίδραση του Παρνασσισμού. Το επόμενο γεγονός της ζωής του Βερλαίν ήταν ο γάμος και η προσωρινή ευτυχία, μέχρι την εμφάνιση του Αρθούρου Ρεμπώ. Ο νεαρός Αρθούρος Ρεμπώ σύμφωνα με τον συγγραφέα διέμενε στο σπίτι του Βερλαίν. Η παρουσία του εκεί επέδρασε διαλυτικά στο ζευγάρι, αφού εν τέλει λειτούργησε ως τρίτο πρόσωπο σε αυτή τη σχέση. Ακολούθησε η αίτηση διαζυγίου της Ματθίδης Βερλαίν, όπου γίνεται εκτενής αναφορά σε όσα βίωσε η ίδια, αλλά και στη σχέση των δύο ποιητών, η οποία αργότερα στις Βρυξέλλες κατέληξε στην απόπειρα του ενός να δολοφονήσει τον άλλο. Γι' αυτή την ενέργεια ο Βερλαίν οδηγήθηκε στη φυλακή, όπου έγραψε το έργο «Sagesses», στο οποίο είναι εμφανής η μεταμέλειά του. Μετά την αποφυλάκισή του συνεχίζει να διάγει βίο ακόλαστο. Εν τέλει ο Βερλαίν απεβίωσε έχοντας τύχει της αναγνώρισης μεν της ποιητικής του αξίας, της περιφρόνησης δε της κοινωνικής. Ο Βάσσος Στεφανόπουλος κλείνει τη μελέτη του κάνοντας μια σύντομη αναφορά στον Ρεμπώ, τον ποιητή της «Σαιζόν στην Κόλαση». Ο Ρεμπώ κατά τον συγγραφέα έζησε μία περιπετειώδη ζωή ως τυχοδιώκτης σε διάφορα μέρη της γης. Πολλές από τις

εργασίες του ήταν εκτός των ορίων του νόμου. Τέλος το έργο του Ρεμπώ *Illuminations* αποτελεί μια ποιητική συλλογή παγκόσμιας ακτινοβολίας. Εν κατακλείδι παρατίθεται η θέση του ψυχιάτρου Μαξ Νορντάου για τους ποιητές αυτούς, τους οποίους παρουσιάζει ως διανοητικά στίγματα εκφυλισμού.

Σελ. 11: Στην παρούσα σελίδα δημοσιεύεται το ποίημα του Διον. Κωνσταντινίδη που έχει τον τίτλο «SPLEEN». Ο τίτλος του ποιήματος είναι δηλωτικός του περιεχομένου του. Η ψυχική διάθεση του ποιητικού υποκειμένου είναι η μελαγχολία και η θλίψη που του προκαλεί η ασθένεια και η διαίσθηση του επερχόμενου τέλους. Στο σημείο αυτό κρίνω χρήσιμη μια παρέκβαση που αφορά την αγγλική λέξη Spleen και την ποιητική χρήση αυτής. Η παραπάνω λέξη έχει μια ιδιαίτερη σημασία για την ποίηση του Μεσοπολέμου. Η εν λόγω λέξη ετυμολογικά προέρχεται από την αρχαία ελληνική «σπλήν» και η αυτονόητη σημασία της είναι: «σπλήνα». Μια άλλη πιο σπάνια σημασία της λέξης αυτής είναι «μελαγχολία». Το 18^ο αιώνα χρησιμοποιείται στην αγγλική γλώσσα, για να δηλώσει συμπτώματα υστερίας και υποχονδρίας. Εν συνεχεία η αγγλική λέξη χρησιμοποιήθηκε από το γαλλικό ρομαντισμό για να ορισθεί το διάχυτο πνεύμα δυσφορίας, ανίας και πλήξης που χαρακτήριζε την εποχή. Υιοθετήθηκε από τον Baudelaire για να δηλώσει τη μελαγχολία και την κακή συναισθηματική κατάσταση, που οφείλεται στην πνιγηρή πραγματικότητα. Στην ποίηση του Baudelaire αυτός ο αγγλικός όρος αποτελεί ένα από τα θεματικά κέντρα των ποιημάτων του μαζί με τις έννοιες: ανία, μελαγχολία, κακοτυχία. Με τη λέξη Spleen τιτλοφορείται η πρώτη ενότητα των *Fleurs du Mal*, όπως ακριβώς και τα τέσσερα αυτοτελή ποιήματα της ενότητας. Το Spleen στον Baudelaire γίνεται τίτλος ποιημάτων. Το μοτίβο αυτό της ποίησης του Baudelaire επηρέασε και τον νεοελληνικό ποιητικό λόγο και συγκεκριμένα τους Έλληνες ποιητές του Μεσοπολέμου, όπως τον Κ. Καρυωτάκη, τον Κ. Ουράνη, τον Ν. Καββαδία κ.ά.¹⁷ Το αίσθημα της μελαγχολίας, η διάχυτη απαισιοδοξία, που φθάνει στην άρνηση της ζωής, κυριαρχούν στην ποίηση του Κ. Καρυωτάκη.

Σελ. 12-14: «Στοχασμοί για το θεό και τη φύση». Ο Γ. Κ. Σταμπολής στοχάζεται περί θεού, περί σχέσεως ανθρώπου με το θεό και, τέλος, περί φύσης και ύλης.

---

¹⁷ https://www.poeticanet.gr/mpwntlairiko-spleen-stin-mesopolemiki-poiisi-a1.html?category_id=109 (επίσκεψη: 26.02.2022).

Σελ. 14-15: «ΛΕΜΥΕΛ», ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ Ο.Υ. DE L. MILOSZ, μετάφραση του Τ. Σινόπουλου.

Σελ. 16: «Ρεπορτάζ» του Α. Καπογιάννη (πρόζα). Επί μέρους θέματα: η τιμή και το χρήμα, επιθυμία για ανάταση της κοινωνίας, απόψεις περί ηθικής και θανάτου.

Σελ. 17-18: «Στροφή θανάτου» και «Αποκαθήλωση», ποιήματα του Γιώργη Παυλόπουλου.

Σελ. 19-21: «Ημέρες περιορισμού», του Φ. Διαμαντόπουλου. Ο συγγραφέας θίγει το ζήτημα του περιορισμού των μετακινήσεων την περίοδο της κατοχής. Ο Φ. Διαμαντόπουλος συγκρίνει την κατάσταση αυτή με τη διαταγή του Μ. Θεοδοσίου στο Βυζάντιο για την απαγόρευση των παλαιών λατρειών διότι απειλείτο η νέα θρησκεία, ο Χριστιανισμός. Παραβάλλει ο Φ. Διαμαντόπουλος τη μια βαρβαρότητα με την άλλη. Επίσης εκφράζει διά του κειμένου του την άσχημη ψυχολογική του διάθεση, η οποία είναι ευδιάκριτη σε αρκετά χωρία του κειμένου. Ορισμένα απ' αυτά είναι τα ακόλουθα: *«η πηγή της θύμησης και εκείνη πάγωσε», «τα δέντρα έχουν μείνει πίσω κι' εδώ έφτασε μόνο η παγωνιά, λευκή παγωνιά και μοναξιά», «αυτές οι μέρες είναι σαν τα εικοσιτετράωρα του πόλου»*.¹⁸

Σελ. 22: «Η χαραυγή της ελπίδας», ποίημα του Θ. Βαρουξή .

Σελ. 23: «Οι άγνωστοι», ποίημα του Ν. Παπαδημητρίου.

Σελ. 24: α') «Σχέδιο για όνειρο», ποίημα του Γιούλη Πέρα. β') «Ταξίδι για την Ατλαντίδα», ποίημα του Ντίνου Σπ. Καψάσκη.

Σελ. 25: α') «Γλωσσαμυντορισμοί». Στο κείμενο αυτό κατατίθενται σκέψεις και προβληματισμοί για το Γλωσσικό Ζήτημα και παρουσιάζεται η θέση του συγγραφέα υπέρ της δημοτικής. Αρχικά ο συντάκτης του κειμένου αναφέρεται στις ποινικές διώξεις που ασκήθηκαν στο περιοδικό *Οδυσσέας* από εκπαιδευτικούς, υπέρμαχους της καθαρεύουσας, για τη χρήση της δημοτικής, φέρνοντας πάλι στο προσκήνιο τη χρόνια αντιπαράθεση δημοτικιστών - καθαρευουσιάνων. Έπειτα χρησιμοποιεί αρνητικούς χαρακτηρισμούς για εκείνους που μάχονται για την καθαρεύουσα. Υπερβάλλει, βέβαια, λέγοντας πως πρόκειται για άτομα χωρίς γνωστικό υπόβαθρο.

---

¹⁸ *Οδυσσέας*, Μηνιαία Έκδοση Λόγου και Τέχνης, Δήμος Πύργου, Πύργος 2007, σ. 221.

Εν τέλει υποστηρίζει πως η δημοτική θα επικρατήσει, διότι δύναται να εκφράσει με τρόπο αυθεντικό τις σκέψεις, τους καημούς και τα όνειρα του Ελληνικού λαού. β') «Παιδεία και Τέχνη». Το κείμενο αυτό είναι συνέχεια του παραπάνω και ξεκινά θίγοντας πάλι το ζήτημα της ποινικής δίωξης εις βάρος του περιοδικού *Οδυσσέας*. Ο συγγραφέας κρίνει πως στην ουσία πρόκειται για μια διαμάχη της Παιδείας με την Τέχνη. Αυτή που κατά τη γνώμη του βάλλεται είναι η δημοτική μορφή της γλώσσας μας. Κλείνει λέγοντας πως σε αυτή την αντιπαράθεση εκείνη που θα επικρατήσει θα είναι η Τέχνη, η οποία θα καταφέρει να αλλάξει το εκπαιδευτικό σύστημα. Λαμβάνοντας υπ' όψιν το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται, όπως για παράδειγμα η χρήση των ρημάτων: «θα επιβληθεί» (η τέχνη) και «θα καθυποτάξει» (την εκπαίδευση), αντιλαμβάνομεθα την ένταση της σύγκρουσης και το φανατισμό.

Σελ. 26: «Ένας αληθινός καθηγητής». Το κείμενο αυτό αποτελεί έναν έπαινο του καθηγητή Κ. Ηλιόπουλου. Αρχικά γίνεται αναφορά στη διδακτορική του διατριβή με τίτλο «Μεσαιωνική Γραμματική». Εν συνεχεία παρατίθενται οι προηγηθείσες χρονικά γλωσσικές μελέτες του εν λόγω εκπαιδευτικού. Τέλος διατυπώνονται θέσεις του συγγραφέα περί παιδείας.

Σελ. 27: α') Το βιβλίο του Λίνου Καρζή: *Προοίμια* (ποιήματα). Το θέμα του κειμένου είναι η ποίηση του Καρζή. Στη αρχή του κειμένου τονίζεται η αντίθεση των *Προοιμίων* με τη σύγχρονη ελεύθερη ποίηση. Επίσης επισημαίνεται η σχέση της με την κλασική φιλολογία, η ομοιότητά της δηλαδή με τα λυρικά ποιήματα των αρχαίων Ελλήνων. Επιπλέον η θεματολογία του Λ. Καρζή (η ζωή, ο θάνατος, η μοίρα) είναι κοινή με αυτή των κλασικών. β') Ναπ. Παπαγεωργίου: *Οι σαρκασμοί της κρύας γης* (πρόζες). Στο κείμενο αυτό αξιολογείται το βιβλίο του Ναπ. Παπαγεωργίου. Αν και ο Ν. Παπαγεωργίου κρίνεται άξιος πεζογράφος, το εν λόγω έργο του παρουσιάζεται ως ένδειξη προχειρότητας και επιφανειακής προσέγγισης των πραγμάτων. Ο συντάκτης του κειμένου εστιάζει και εδώ στο Γλωσσικό Ζήτημα και συγκεκριμένα θεωρεί αποτυχημένη την προσπάθεια του Παπαγεωργίου να χρησιμοποιήσει λέξεις της αρχαϊζουσας.

Σελ. 28: α') Σπύρου Ξανθάκη: *Κυκλώνες* (ποιήματα). Αρχικά ο συγγραφέας χαρακτηρίζει τον Ξανθάκη λυρικό ποιητή. Εν συνεχεία επισημαίνει αδυναμίες στον ποιητικό του λόγο. Κρίνει πως, όταν ο ποιητής επιχειρεί να πραγματευθεί σύνθετα προβλήματα, αποτυγχάνει. Αυτό οφείλεται στην προσπάθεια υπερρεαλιστικής

έκφρασης, στη χρήση της καθαρεύουσας, στη μεγαλοστομία και την περιττολογία. Όλα αυτά συρρικνώνουν το εννοιολογικό περιεχόμενο της ποίησης του Ξανθάκη και φθείρουν την ουσία αυτής. β') Ανδρέα Παναγιωτόπουλου: *Τραγουδισμένες εικόνες* (ποιήματα). Εμπεριέχεται εδώ σύντομη αξιολόγηση της ποιητικής συλλογής. Πρόκειται βάσει του κειμένου περί ενός νέου ποιητή, που καταβάλλει προσπάθεια να εκφρασθεί. Οι στιχουργικές όμως ατέλειες και η έλλειψη πρωτοτυπίας στην επιλογή των θεμάτων μειώνουν την ποιητική του αξία.

Σελ. 29: α') Παυλίνας Πετροβάτου: *Θ' αυτοκτονήσω* (Εύθυμα διηγήματα). Στη συλλογή αυτή εμπεριέχονται μικρές ευχάριστες ιστορίες, οι οποίες με τη φάρσα, το χιούμορ και τη σάτιρα επιτυγχάνουν το ζητούμενο που είναι η πρόκληση του γέλιου, κάτι το οποίο είχαν ανάγκη οι άνθρωποι τους χαλεπούς εκείνους καιρούς της κατοχής. Σ' αυτά τα εύθυμα διηγήματα (ίσως ο χαρακτηρισμός διηγήματα να μην αντιστοιχεί σε αυτό το είδος του πεζού λόγου) ενυπάρχει και το στοιχείο του πόνου, αποτέλεσμα του οποίου είναι η σαρκαστική διάθεση. β') Ιώσηπου Λιπαρίνη (Μεταφρ. Ν. Ποριώτη): *Τα τραγούδια της Μέλιττας* (ποιήματα). Ο Τ. Δόξας αξιολογεί τεκμηριωμένα την ποιητική συλλογή *Τα τραγούδια της Μέλιττας*. Πρόκειται περί ποιημάτων ενός Ιταλού ποιητή, στα οποία είναι εμφανείς οι επιρροές που έχει δεχθεί η ιταλική ποίηση από τους αρχαίους Έλληνες λυρικούς. Εδώ δηλαδή συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο απ' αυτό που έχουμε συνηθίσει να ακούμε και αφορά βέβαια την επίδραση της ιταλικής λογοτεχνίας στη νεοελληνική λογοτεχνική παραγωγή. Η θεματολογία (ποικιλόμορφοι έρωτες), η επεξεργασία του στίχου, η περιγραφική δεινότητα χωρίς φραστικές υπερβολές και η υποβλητικότητα, στοιχεία που εντοπίζουμε στην εν λόγω συλλογή, μαρτυρούν τη σχέση των παραπάνω ποιημάτων με τους λυρικούς στίχους της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Δεν εννοούμε βέβαια την απόλυτη ταύτισή τους. Είναι ευδιάκριτο στα *Τραγούδια της Μέλιττας* και το στοιχείο της ανανέωσης. Οι ήρωες αυτών των ποιημάτων βιώνουν την απόλυτη ηδονή του έρωτα, στην οποία ο Ιώσηπος Λιπαρίνης επιζητεί τη λύτρωση. Πλην των ποιημάτων ο Τ. Δόξας αξιολογεί και το μεταφραστικό εγχείρημα του Ν. Ποριώτη. Κρίνει πως η απόδοση των παραπάνω στην ελληνική είναι εξαιρετική. Αυτό βέβαια οφείλεται, αφ' ενός μεν, στο γεγονός ότι ο Ν. Ποριώτης γνωρίζει πολύ καλά την ελληνική γλώσσα, αφ' ετέρου δε, στη μουσική του παιδεία.

Σελ. 30: Στην τελευταία σελίδα δημοσιεύονται οι εκδόσεις των παρακάτω βιβλίων:

ΛΙΝΟΥ ΚΑΡΖΗ: *Προοίμια* (ποιήματα), Αθήνα 1943.

ΠΑΥΛΙΝΑΣ ΠΕΤΡΟΠΡΟΒΑΤΟΥ: *Θ' αυτοκτονήσω* (εύθυμα διηγήματα), Αθήνα 1943.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΛΥΚΙΔΗ: *Μαύροι σταλαχτίτες* (ποιήματα), Αθήνα 1943.

ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΥ: *Τραγούδια του Λιμανιού* (ποιήματα), Πειραιάς.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΛΙΠΠΑΡΙΝΗ: *Τα τραγούδια της Μέλιππας*, Αθήνα 1943.

ΣΠ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ: *Λασκαράτος, η σκιαγραφία ενός αρνητή*, Αθήνα 1943.

ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: *Τραγουδισμένες εικόνες* (ποιήματα), Αθήνα 1943.

ΝΑΠ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: *Οι σαρκασμοί της κρύας γης* (πρόζες), Αθήνα 1944.

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΝΕΜΟΓΙΑΝΝΗ: *Συντροφεμένες ώρες* (ποιήματα), Αθήνα 1944.

ΚΩΣΤΑ ΖΑΡΟΥΚΑ: *Ερημική πορεία* (ποιήματα), Αθήνα 1944.

ΣΠΥΡΟΥ ΞΑΝΘΑΚΗ: *Κυκλώνες* (ποιήματα), Εικονογράφηση Πάνου Βαλσαμάκη, Αθήνα 1944.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΙΑΤΡΑΚΟΥ: *Πονεμένα τραγούδια* (ποιήματα), Αθήνα 1944.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ, *11 νέοι Αιγυπτιώτες λογοτέχνες*. Εικονογράφηση Γιάννη Μαγγανάρη, Αθήνα 1944.

Η σελίδα 30 κλείνει με την παράθεση της αλληλογραφίας.

Στην τελευταία σελίδα του περιοδικού ανακοινώνεται ο λογοτεχνικός διαγωνισμός που προκηρύσσει το περιοδικό *Ορίζοντες*. Δίδεται λοιπόν η δυνατότητα σε νέους λογοτέχνες να διαγωνισθούν, να ξεχωρίσουν και να αναδειχθούν. Δημοσιοποιούνται, επίσης, τα ονόματα των πεζογράφων και ποιητών που θα απαρτίζουν τις επιτροπές αξιολόγησης. Για το διήγημα την επιτροπή αποτελούν: ο Γρ. Ξενόπουλος, ο Σπ. Μελάς, ο Στρ. Μυριβήλης, ο Ηλίας Βενέζης και ο Γ. Θεοτοκάς. Για τα ποιήματα την ευθύνη είχαν οι: Κώστας Ουράνης, Άλκης Θρύλος, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος και Κλ. Παράσχος.

9. Βιογραφικά στοιχεία των βασικών συντελεστών του περιοδικού *Οδυσσέας*

Θεωρώ πως θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να παραθέσω κάποιες βιογραφικές πληροφορίες για τα πρόσωπα εκείνα που συνετέλεσαν στην επιτυχία ενός δύσκολου εγχειρήματος, όπως αυτό της έκδοσης ενός περιοδικού λόγου και τέχνης τους χαλεπούς καιρούς της Κατοχής και μάλιστα σε μια επαρχιακή πόλη. Κρίνω λοιπόν πως είναι επιβεβλημένο να γνωρίσουμε τη ζωή και το έργο αυτών των ανθρώπων. Αυτός που λειτούργησε καθοριστικά και ανέλαβε το συντονισμό της όλης προσπάθειας ήταν ο Τ. Δόξας.

Ο **Τάκης Δόξας** γεννήθηκε στον Πύργο το 1913, όπου και πέθανε το 1976. Σπούδασε στη σχολή συνεταιριστών στην Αθήνα. Υπήρξε πεζογράφος, ποιητής και θεατρικός συγγραφέας. Εργάστηκε στο Πρωτοδικείο του Πύργου. Το 1954 ανέλαβε τη διεύθυνση της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της πόλης του Πύργου, όπου και παρέμεινε έως το τέλος του βίου του. Από τη θέση αυτή αγωνίστηκε για την πνευματική και πολιτιστική αναγέννηση της περιοχής. Η πλήξη που του προξενούσε η ζωή στην επαρχία ήταν κάτι, που τον ταλάνιζε και είναι ευδιάκριτο στο ποίημά του «Επαρχία 1951». Παρά ταύτα έζησε όλη τη ζωή του στον Πύργο, με εξαίρεση τα χρόνια των σπουδών στην Αθήνα. Ως λογοτέχνης ο Τ. Δόξας διακρίθηκε στο διήγημα και το δοκίμιο. Έγραψε βέβαια και μυθιστορήματα, ποιήματα, αλλά και νουβέλες. Ασχολήθηκε, επίσης, και με την ανθολογία. Ως ποιητής έκανε την εμφάνισή του το 1938 με την ποιητική συλλογή *Λευκοί δρόμοι*. Η ενασχόλησή του με τον πεζό λόγο είχε προηγηθεί χρονικά. Το 1932 είχε δημοσιεύσει το έργο: *Οι ίδιες πάντα ιστορίες*. Έπονται: *Η απολογία του καμπούρη* το 1936 και *Μαρία Πολυδούρη* το 1937.¹⁹ Πρέπει τέλος να επισημάνουμε ότι η ποιητική σύνθεση «Φως της Ολυμπίας», που απαγγέλλεται κατά την τελετή αφής της Ολυμπιακής φλόγας είναι δική του πνευματική δημιουργία.²⁰ Έργα του Τάκη Δόξα είναι τα ακόλουθα: α') Διηγήματα: *Ταξίδια χωρίς ήλιο, Ροδοσταμιά, Λούνα παρκ, Μικροζωές, Οι ίδιες πάντα ιστορίες, Η απολογία του Καμπούρη*. β') Μυθιστορήματα: *Στη χώρα του Αυγεία, Οι ναυαγοί*. Νουβέλα: *Η σονάτα των ίσκιων*. γ') Ποιήματα: *Λευκοί δρόμοι, Φως της Ολυμπίας, Επαρχία σ' αγαπώ*. δ') Δοκίμια: *Γ. Σεφέρης, ο ποιητής του Νόμπελ, Μαρία Πολυδούρη, Το χρονικό του Πύργου, Βαλαωρίτης, Το αίμα της πατρίδας, Λόρδος*

¹⁹ <https://www.thebest.gr/article/599101-takis-doxas-o-anthropos-kai-poiitis> (επίσκεψη: 01.03.2022).

²⁰ <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/doxas-takis-1913-1976/> (επίσκεψη: 01.03.2022).

Βύρων κ.ά. ε') Ταξιδιωτικά: *Ανάμεσα στην ομογένεια της Αμερικής*. στ') Ανθολογία: *Ηλειακή γραμματολογία*.²¹

Σημαντικό ρόλο στην έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας* είχε και ο ποιητής **Τάκης Σινόπουλος**, ο οποίος με το λογοτεχνικό του ταλέντο προσέφερε τα μέγιστα σε ένα εγχείρημα, την επιτυχία του οποίου είχαν αναλάβει μαθητές Γυμνασίου. Είναι αυτονόητο ότι η συνεργασία του ποιητή ήταν καθοριστικής σημασίας ενέργεια. Ο Τάκης Σινόπουλος γεννήθηκε το 1917 στην Αγουλινίτσα Ηλείας, ένα χωριό στην ευρύτερη περιοχή του Πύργου. Σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έλαβε μέρος στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο. Συνελήφθη από τον Ιταλικό Στρατό την περίοδο της Κατοχής στον Πύργο. Όλα αυτά καθυστέρησαν την ολοκλήρωση των σπουδών του, τις οποίες κατάφερε να περατώσει το 1944. Συμμετείχε, επίσης, στον Εμφύλιο Πόλεμο στις γραμμές του Εθνικού Στρατού. Βίωσε τα πιο συγκλονιστικά και καθοριστικά για τη χώρα μας και όλο τον κόσμο γενικότερα γεγονότα (Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, Κατοχή, στρατόπεδα συγκέντρωσης, εκατομμύρια νεκροί, Εμφύλιος). Ο Τάκης Σινόπουλος υπήρξε γιατρός, ποιητής, κριτικός, μεταφραστής και ζωγράφος. Η εμφάνισή του στο χώρο της λογοτεχνίας τοποθετείται χρονικά το 1934, όταν δημοσιεύει στην εφημερίδα της πόλης του *Νέα Ημέρα* το ποίημα «Προδοσία» και το διήγημα «Η εκδίκηση ενός ταπεινού». Τρία χρόνια αργότερα ασχολείται με τη μετάφραση γαλλικής ποίησης. Την περίοδο της Κατοχής συμμετέχει ενεργά στην έκδοση του περιοδικού λόγου και τέχνης *Οδυσσέας* στην πόλη του Πύργου. Το 1951 εκδίδεται η πρώτη ποιητική του συλλογή με τον τίτλο *Μεταίχμιο*. Ο Τάκης Σινόπουλος θεωρείται ένας εκ των σημαντικότερων ποιητών της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Το ποιητικό έργο του αποτελείται από 15 ποιητικές συλλογές. Είναι εμφανής στα ποιήματά του η επίδραση του Έλιοτ, του Πάουντ και του Σεφέρη. Οι εμπειρίες του από την Κατοχή, τη δύσκολη μετακατοχική περίοδο, που οδήγησε στον Εμφύλιο, αποτυπώνονται στην ποίησή του. Στο σημείο αυτό αξίζει να παραθέσουμε τα έργα του: *Μεταίχμιο*, *Άσματα*, *Η γνωριμία με τον Μαξ*, *Μεταίχμιο Β'*, *Ελένη*, *Η νύχτα και η αντίστιξη*, *Πέτρες*, *Νεκρόδειπνος*, *Χρονικό* (1975).²² Μετά το 1960 με παρότρυνση της Ελένης Βακαλό ασχολήθηκε επιτυχώς και με τη ζωγραφική.

---

²¹ Στο ίδιο.

²² *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Υπουργείο Παιδείας, τχ. Γ' Ινστιτούτο τεχνολογίας υπολογιστών και εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», χ.τ., 2016, σ. 21.

Εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα, όπου εργάστηκε ως γιατρός. Τέλος, ο Γ. Σινόπουλος απεβίωσε στην πόλη καταγωγής του, τον Πύργο, τον Απρίλιο του 1981.²³

Ένα άλλο μέλος του συλλόγου «Πυργιώτικου Παρνασσού» και βασικός συντελεστής της έκδοσης του περιοδικού *Οδυσσέας* είναι ο **Γιώργης Παυλόπουλος**. Ο Γιώργης Παυλόπουλος γεννήθηκε στον Πύργο το 1924, όπου και πέθανε το 2008. Το 1942 εισήχθη στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δεν ολοκλήρωσε όμως τις σπουδές του, τις οποίες εγκατέλειψε. Εργάστηκε ως λογιστής και γραμματέας. Ο Γ. Παυλόπουλος ασχολήθηκε και με την ποίηση. Σ' αυτόν τον τομέα της πνευματικής δραστηριότητας συνεργάστηκε με τον ποιητή Τ. Σινόπουλο. Τα πρώτα του ποιήματα τα δημοσίευσε στο περιοδικό *Οδυσσέας* το 1943. Ο εν λόγω ποιητής εξέδωσε τις ακόλουθες ποιητικές συλλογές: *Το κατώγι*, *Τα αντικλείδια*, *Τριανταπρία χαϊκού*, *Λίγος άμμος*, *Ποιήματα 1943-1997*, *Πού είναι τα πουλιά και Να μη τους ξεχάσω*. Στα πρώτα του ποιήματα μεταφέρει εμπειρίες από την Κατοχή και τον Εμφύλιο, ενώ στα τελευταία εκφράζει τις υπαρξιακές αγωνίες του ανθρώπου. Ο Γιώργης Παυλόπουλος, επίσης, έδειξε ενδιαφέρον για τη ζωγραφική. Τέλος το ποιητικό του έργο μεταφράστηκε σε πολλές ξένες γλώσσες.²⁴

Ένα άλλο μέλος του Πυργιώτικου Παρνασσού και ένας από τους συντάκτες του περιοδικού *Οδυσσέας* είναι ο **Γιάννης Καράγιωργας**. Ο Ιωάννης Καράγιωργας γεννήθηκε στον Καρδαμά Ηλείας το 1922. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εργάστηκε όμως στην Πυροσβεστική υπηρεσία έως το 1979. Ασχολήθηκε, επίσης, με τη συγγραφή. Συνέγραψε βιβλία ιστορικά, λαογραφικά, θεολογικά, αλλά και εγχειρίδια γλωσσολογικού ενδιαφέροντος. Έγραψε ακόμα άρθρα, που έχουν δημοσιευθεί σε εφημερίδες των Αθηνών και της ιδιαίτερης πατρίδας του, της Ηλείας.

Αρκετά κείμενα δημοσιευθέντα στο περιοδικό *Οδυσσέας* έχουν την υπογραφή του **Γιώργου Παναγουλόπουλου**. Ο Γιώργος Παναγουλόπουλος γεννήθηκε στον Πύργο Ηλείας. Έζησε μόνιμα στην Αθήνα. Σπούδασε νομικά και εργάστηκε ως δικηγόρος για μικρό χρονικό διάστημα. Υπήρξε και δημοσιογράφος και συνεργάστηκε με τις εφημερίδες *Προοδευτική αλλαγή* και *Ελεύθερος*. Στη δημοσιογραφία τον κέρδισε το δικαστικό κυρίως ρεπορτάζ. Το 1961 έχοντας ήδη την

²³ https://www.greeklanguage.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/biography.html?cnd_id=16 (επίσκεψη: 03.03.2022).

²⁴ <https://biblionet.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=41194> (επίσκεψη: 03.03.2022).

εμπειρία έκδοσης εντύπου εξέδωσε μαζί με τον ποιητή Γ. Κορίδη το περιοδικό *Ιωλκός*. Από νωρίς του κέντρισε το ενδιαφέρον η ποίηση και ασχολήθηκε με τη σύνθεση ποιημάτων. Τα πρώτα του ποιήματα τα δημοσίευσε στο περιοδικό *Οδυσσέας*, που εκδόθηκε το 1943 στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Το λογοτεχνικό του έργο αριθμεί 17 ποιητικές συλλογές.

Εξέχουσα προσωπικότητα της Ηλείας, που συνετέλεσε στην έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας* ήταν και ο **Βάσσος Στεφανόπουλος**. Ο Βάσσος Στεφανόπουλος γεννήθηκε στη Λαμπεία Ηλείας το 1902 και απεβίωσε το 1952. Προέρχεται από επιφανή πολιτική οικογένεια της Ηλείας και της χώρας γενικότερα. Υπήρξε πολιτικός, δικηγόρος και συγγραφέας. Το 1933 εξελέγη βουλευτής Ηλείας με το Λαϊκό Κόμμα. Με την ίδια πολιτική παράταξη θα επανεκλεγεί το 1946 και το 1950. Το 1948 ανέλαβε υπουργικά καθήκοντα. Το 1950 εισηγήθηκε την αναθεώρηση του Συντάγματος. Το 1951 θα εκλεγεί και πάλι, αυτή τη φορά όμως με τον «Ελληνικό Συναγερμό» του Παπάγου. Ο Βάσσος Στεφανόπουλος είχε αναπτύξει έντονη πολιτική δραστηριότητα. Ο πολιτικός του λόγος υπήρξε ξεχωριστός. Τον διέκρινε η πληρότητα, η καθαρότητα, η συνοχή και ο δυναμισμός. Αξίζει να αναφερθούμε σε μια μνημειώδη πολιτική του ομιλία στις 29 Απριλίου του 1936, λίγους μήνες πριν από την επιβολή της δικτατορίας Μεταξά. Ο Β. Στεφανόπουλος κατακεραυνώνει τα δύο μεγάλα κόμματα της εποχής (το Λαϊκό και το κόμμα των Φιλελευθέρων), που αδυνατούν να συνεργαστούν και να σχηματίσουν κυβέρνηση και αποφασίζουν να στηρίξουν ένα μικρό κόμμα, αυτό των Ελευθεροφρόνων του Ιωάννη Μεταξά. Παραθέτω ένα απόσπασμα από την χειμαρρώδη ομιλία του: *«χθες ακόμη εις μίαν μακράν και ολονύκτιον συνεδρίασιν ηναγκάσθημεν να κηρύξομεν την χρεωκοπίαν του λεγόμενου Κοινοβουλευτισμού. Είδομεν το θέαμα ενός κόμματος, το οποίον ο λαός επλούτισε με 120 βουλευτάς και ενός άλλου με 80 και ενός άλλου με 40 να μη δύναται κανέν εξ αυτών αλλ' ούτε δυστυχώς, όλα μαζί να δώσωμεν Κυβέρνησιν εις τον τόπον... Και εκαλέσαμεν τον αξιότιμον αρχηγόν των Ελευθεροφρόνων. Αρχηγόν κατά πάντα βεβαίως άξιον τιμής... αλλ' αρχηγόν εξ [6] συναδέλφων εις την Βουλή ταύτην... και τα 240 ΝΑΙ, τα οποία εξεφώνησαν εις την αίθουσαν ημών εις την ψήφον εμπιστοσύνης, ήσαν 240 υπογραφαί κάτωθι της τρομεράς διαπιστώσεως ότι εχρεωκοπήσαμεν ως κοινοβουλευτισμός, εξεπέσαμεν ως Συνέλευσιν, εχάσαμεν την συνείδησιν του προορισμού μας ως Εθνική Κυριαρχία. Και έτι πλέον κ. Βουλευταί. Εχάσαμεν ίσως και τον ψυχικόν σύνδεσμον προς τον λαόν, τον οποίον ενετέλημεν να κυβερνήσωμεν. Διότι,*

τί είδος ψυχικός σύνδεσμος είναι δυνατόν να διατηρηθή όταν ο λαός φωνάζει δεν θέλω να με κυβερνήσει ο κ. Μεταξάς, ημείς δε αδιαφορούμε προς την κρυγή ταύτην του απαντώμεν: Και όμως θα σε κυβερνήσει ο κ. Μεταξάς».²⁵ Πλην της πολιτικής του ενασχόλησης ο Βάσσος Στεφανόπουλος υπήρξε άνθρωπος του πνεύματος με λογοτεχνικό ταλέντο. Ασχολήθηκε με την ποίηση, με τη συγγραφή λογοτεχνικών κειμένων και κυρίως δοκιμίων. Δημοσίευσε, επίσης, άρθρα οικονομικού και πολιτικού ενδιαφέροντος. Ο Βάσσος Στεφανόπουλος από μικρή ηλικία έστειλε ποιήματα προς δημοσίευση σε περιοδικά και εφημερίδες με ψευδώνυμα, όπως Μαξίμ, Βιλ Αστέρ. Το δεύτερο το συναντάμε στο περιοδικό *Οδυσσέας* που μας απασχολεί στην παρούσα εργασία. Με τα παραπάνω ψευδώνυμα αρθρογραφούσε σε έγκυρα και ιδιαίτερης αξίας περιοδικά της Αθήνας, όπως στη *Νέα Εστία*, στην *Εικονογραφημένη Εστία* και στο φιλολογικό περιοδικό της *Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας*. Κλείνοντας πρέπει να τονίσουμε τους ιδιαίτερους δεσμούς που είχε αναπτύξει ο Β. Στεφανόπουλος με τη γενέτειρά του τη Δίβρη (Λαμπεία), αλλά και με την πόλη του Πύργου. Αν και έζησε στην Αθήνα και διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο στην πολιτική ζωή της χώρας, δεν λησμόνησε, ούτε εγκατέλειψε τα δύο αυτά σημεία αναφοράς του (τη Λαμπεία και τον Πύργο).²⁶

Ένας άλλος λογοτέχνης που συνεργάζεται με το περιοδικό *Οδυσσέας* είναι ο **Γιάννης Αηδονόπουλος**. Ο Γιάννης Αηδονόπουλος γεννήθηκε το 1916 στο Αρχασόν της Ρωσίας. Πολιτογραφήθηκε Έλληνας και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου έζησε έως το θάνατό του το 1944. Μεγάλωσε στον προσφυγικό συνοικισμό της Καλλιθέας, όπου εγκαταστάθηκε η οικογένειά του μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν τα εδάφη των Ελλήνων του Πόντου περνούν στην Τουρκία. Έλαβε, επίσης, μέρος στον Πόλεμο του 1940. Υπήρξε ποιητής, μεταφραστής και συγγραφέας. Εκτός από ποιήματα έγραψε και διηγήματα, τα οποία εμπεριέχονται στη συλλογή, που τιτλοφορείται *Έβδομος ουρανός*. Στα έργα του είναι εμφανής η απαισιοδοξία, κάτι που ίσως σχετίζεται με τις βιωμένες εμπειρίες της Κατοχής και της πολιτικής του δίωξης από τη δικτατορία του Μεταξά.²⁷ Πλην αυτών ο Γιάννης Αηδονόπουλος έχει βιώσει την προσφυγιά και την απώλεια του πατέρα του. Επόμενο ήταν όλα αυτά να επηρεάσουν τον τρόπο γραφής του συγκεκριμένου προσώπου.

²⁵ https://sotirissotiropoulos.blogspot.com/2019/10/blog-post_11.html (επίσκεψη: 01.03.2022).

²⁶ <https://paopedia.gr/vasileios-stefanopoulos/> (επίσκεψη: 01.03.2022).

²⁷ https://el.wikipedia.org/wiki/Γιάννης_Αηδονόπουλος (επίσκεψη: 01.03.2022).

Στο περιοδικό *Οδυσσέας* δημοσιεύονται και κείμενα του **Ν. Πετιμεζά-Λαύρα**. Ο Ν. Πετιμεζάς-Λαύρας γεννήθηκε στα Καλάβρυτα το 1872. Είλκε καταγωγή από οικογένεια αγωνιστών της Επανάστασης του 1821. Σπούδασε στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων και εργάστηκε ως στρατιωτικός. Έλαβε μέρος στον ατυχή πόλεμο του 1897 και στους Βαλκανικούς. Ο Ν. Πετιμεζάς εκτός από την επαγγελματική του ενασχόληση με τα στρατιωτικά έδειξε ενδιαφέρον και για το χώρο των γραμμάτων. Ασχολήθηκε με τη λογοτεχνία και έγραψε ποιήματα και πεζογραφήματα, στα οποία υπέγραφε με το όνομα Λαύρας. Ο Ν. Πετιμεζάς ανέπτυξε και πολιτική δραστηριότητα. Υπήρξε νομάρχης διαφόρων περιοχών της Ελλάδας. Ο Ν. Πετιμεζάς πέθανε το 1952.²⁸

Στις σελίδες του περιοδικού *Οδυσσέας* υπάρχουν και ποιήματα του **Παύλου Κριναίου**. Ο Παύλος Κριναίος γεννήθηκε στην Πάφο της Κύπρου το 1902. Το 1923 ήλθε στην Αθήνα. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή. Εργάστηκε ως δημοσιογράφος σε εφημερίδες και περιοδικά. Υπήρξε και ποιητής. Εξέδωσε πέντε ποιητικές συλλογές. Τα πρώτα του ποιήματα τα δημοσίευσε στην εφημερίδα *Πάφος* το 1921. Στην Αθήνα ακολούθησε η δημοσίευση των έργων του στο περιοδικό *Νέα Εστία*. Τέλος ο Παύλος Κριναίος πέθανε στην Αθήνα το 1986.

Η έκδοση του εν λόγω περιοδικού οφείλεται εν μέρει και στον τότε **μητροπολίτη Ηλείας Αντώνιο**, διότι έδωσε τη δυνατότητα στα μέλη του «Πυργιώτικου Παρνασσού» να χρησιμοποιήσουν το τυπογραφείο της μητρόπολης για την έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας*. Η βοήθειά του ήταν καθοριστική, γιατί σε διαφορετική περίπτωση, το περιοδικό θα είχε χειρόγραφη μορφή, με ό,τι μπορεί να σημαίνει αυτό για τη διάσωσή του στο πέρασμα των χρόνων. Ο μητροπολίτης Ηλείας Αντώνιος γεννήθηκε το 1890 στη Σύρο. Σπούδασε Θεολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Συμμετείχε στο Μακεδονικό Αγώνα, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μικρασιατική Καταστροφή ως στρατιωτικός ιερέας. Είχε αλληλογραφία με τον τότε μητροπολίτη Σμύρνης. Το 1922 εξελέγη μητροπολίτης. Το 1943 παραιτήθηκε από τη θέση του, για να μη συνεργαστεί με τους κατακτητές. Τότε εντάχθηκε στο ΕΑΜ και ανακηρύχθηκε αρχηγός του ΕΑΜ Πελοποννήσου. Η δράση του μητροπολίτη την περίοδο 1941-1944 υπήρξε καταλυτική για την πορεία των πραγμάτων στην Πελοπόννησο. Μετά την απελευθέρωση παρέμεινε στο ΕΑΜ, με αποτέλεσμα να

---

²⁸ https://el.wikipedia.org/wiki/Νικόλαος_Πετιμεζάς_-_Λαύρας (επίσκεψη: 02.03.2022).

εκπέσει από το αξίωμά του. Του αφαιρέθηκε επίσης κάθε εισόδημα και δεν του επιτράπη να επιστρέψει στην Ηλεία. Χρειάστηκε να περάσουν αρκετά χρόνια για να δικαιωθεί και να αποκατασταθεί στο αξίωμά του, ως πρώην επίσκοπος Ηλείας. Ο μητροπολίτης Αντώνιος ήταν ένας ιεράρχης που αποτελούσε εξαίρεση. Συμπονούσε το λαό και του συμπαρίστατο. Νυχθημερόν είχε τον νου του στις ανάγκες του πενόμενου και εξαθλιωμένου κόσμου και στον αγώνα εναντίον του κατακτητή. Με το θάρρος, το δυναμισμό και την αποφασιστικότητά του προστάτευσε τη ζωή των συμπατριωτών του τη δύσκολη περίοδο της Κατοχής. Αξίζει να αναφερθεί ένα γεγονός το οποίο είχε εντυπωθεί στη μνήμη των κατοίκων του Πύργου εκείνης της εποχής. Όταν δηλαδή οι Γερμανοί ζήτησαν τον κατάλογο 150 Ελλήνων, που θα εκτελούνταν ως αντίποινα για την απώλεια τριών Γερμανών στρατιωτών, ο μητροπολίτης Αντώνιος έδωσε το δικό του όνομα και έτσι απεφεύχθη η εκτέλεση αθώων ανθρώπων. Στεκόταν δίπλα στους νέους, στους αδύναμους, στους κατατρεγμένους. Απόδειξη αυτού ήταν η ενέργεια της παραχώρησης του τυπογραφείου της μητρόπολης, για την έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας* από μια ομάδα νέων παιδιών - μαθητών Γυμνασίου. Ο εν λόγω ιεράρχης έχαιρε της εκτίμησης και του σεβασμού του λαού του Πύργου. Ο χαρακτηρισμός που του απέδιδαν ήταν αγωνιστής και πατριώτης. Ήταν κατά την συγγραφέα Άννα Μπουρατζή - Θώδα «η ψυχή του Πύργου και το αποκούμπι των ταπεινών και κατατρεγμένων».²⁹ Τα τελευταία χρόνια της ζωής ο μητροπολίτης Αντώνιος τα πέρασε στο Αιγάλεω κοντά στην οικογένειά του. Ο σεπτός αυτός ιεράρχης απεβίωσε το 1963.

Ιδρυτικό μέλος του συλλόγου «Πυργιώτικος Παρνασσός» και βασικός συντελεστής της έκδοσης του περιοδικού *Οδυσσέας* ήταν ο **Θεόδωρος Βαρουξής**. Ο Θεόδωρος Βαρουξής γεννήθηκε στον Πύργο στις 26 Αυγούστου 1925, όπου και πέθανε το 2015. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διέκοψε όμως τις σπουδές του, εντάχθηκε στην αριστερά και επέστρεψε στον Πύργο. Τότε (1943) ασχολήθηκε με την έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας*, ένα εγχείρημα στο οποίο συμμετείχε και ο ελληνιστής και ψυχαναλυτής της Νέας Υόρκης, Πήτερ Έλιοτ. Εκτός από το παραπάνω έντυπο στο οποίο είχε συμμετοχή, ο Θ. Βαρουξής την ίδια περίπου χρονική περίοδο εξέδιδε και το περιοδικό *Μαχητής*. Την περίοδο του Εμφυλίου συνελήφθη και εξορίστηκε στη Μακρόνησο και την Ικαρία. Υπήρξε σημαίνον μέλος της Ανανεωτικής Αριστεράς. Επίσης για τη συμμετοχή του στην

---

²⁹ Γ. Νικολόπουλος, ό.π, σ. 77.

Εθνική Αντίσταση τιμήθηκε το 1999 από την Ελληνική Πολιτεία. Τέλος μια επιπλέον πληροφορία που κρίνω πως πρέπει να αναφερθεί είναι το γεγονός πως είχε καταγωγή από τη Δημητσάνα Αρκαδίας και το επώνυμο των προγόνων του ήταν Μπαρουξής, προερχόμενο από το πολεμικό υλικό της επανάστασης του 1821, το μπαρούτι, με την παρασκευή του οποίου ασχολούνταν.³⁰

Συμμαθητής του Θεόδωρου Βαρουξή και μέλος του «Πυργιώτικου Παρνασσού» ήταν και ο **Θανάσης Εξαρχόπουλος**. Ο Θανάσης Εξαρχόπουλος γεννήθηκε το 1927 στον Πύργο Ηλείας και πέθανε το 2021. Γιός χρυσοχόου της πόλης. Το επάγγελμα του πατέρα-του επέδρασε καταλυτικά σε αυτόν. Όταν φοιτούσε στο Γυμνάσιο της πόλης του έλαβε μέρος στην ίδρυση του Φιλολογικού συλλόγου «Πυργιώτικος Παρνασσός» και στην έκδοση του περιοδικού λόγου και τέχνης *Οδυσσέας*. Βλέπουμε λοιπόν ότι η τέχνη καθόριζε τη ζωή του από μικρή ηλικία. Το επόμενο βήμα ήταν οι σπουδές του στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, από την οποία αποφοίτησε το 1951. Ασχολήθηκε με τη χαρακτική και τη ζωγραφική, αλλά και με τη λογοτεχνία. Πολλά λογοτεχνικά του έργα παραμένουν αδημοσίευστα.³¹ Τέλος το 1982 ο Θ. Εξαρχόπουλος εξελέγη καθηγητής χαρακτικής στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας.

Μέλος του «Πυργιώτικου Παρνασσού» υπήρξε και ο **Μένης Καλαντζόπουλος**. Ο Μένης Καλαντζόπουλος ήταν ποιητής. Για πρώτη φορά δημοσίευσε ποιήματά του στο περιοδικό λόγου και τέχνης *Οδυσσέας* που εκδόθηκε την περίοδο της Κατοχής στον Πύργο, τον τόπο καταγωγής του. Η επίσημη εμφάνιση του Μ. Καλαντζόπουλου στα γράμματα με έκδοση βιβλίου άργησε αρκετά. Τοποθετείται χρονικά το 1966 με τα *Θαλασσινά*. Αυτό πιθανόν να οφείλεται στο επάγγελμα που άσκησε. Εργάστηκε σε τράπεζα, προκειμένου να επιβιώσει. Η επαγγελματική του ενασχόληση ίσως λοιπόν δικαιολογεί την πολυετή απουσία του από τη λογοτεχνία και συγκεκριμένα την ποίηση. Ποτέ βέβαια δεν την εγκατέλειψε. Από το 1988 αρχίζει και πάλι τη δημοσίευση ποιημάτων. Τέλος, στην ποίηση του

---

³⁰ www.patrisnews.com/theodoros-varoyxis-efyge-enas-xehoristos-anthropos-synergatis (επίσκεψη: 01.03.2022).

³¹ <https://biblionet.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=10289> (επίσκεψη: 01.03.2022).

Καλαντζόπουλου κυριαρχούν οι αισθήσεις και η νοσταλγία για το παρελθόν, δηλαδή για τη ζωή στη γενέτειρά του, τον Πύργο Ηλείας.³²

Το πρώτο ποίημα που διαβάζουμε ξεφυλλίζοντας το περιοδικό *Οδυσσέας* είναι το «ΜΥΡΟ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ» του **Ρώμου Φιλύρα**, αφιερωμένο στην Μαρία Βρανά. Κρίνω λοιπόν χρήσιμο να παραθέσω κάποιες βιογραφικές πληροφορίες για τον εν λόγω ποιητή. Ο Ρώμος Φιλύρας γεννήθηκε το 1888 στο Κιάτο Κορινθίας. Υπήρξε ένας εκ των σημαντικότερων ποιητών του Μεσοπολέμου. Το πραγματικό του όνομα ήταν Ιωάννης Οικονομόπουλος. Το 1902 ήλθε με την οικογένειά του στον Πειραιά. Υπήρξε ποιητής και δημοσιογράφος. Το πρώτο λογοτεχνικό κείμενό του ήταν ένα πεζογράφημα, το οποίο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό της Μυτιλήνης *Χαραυγή*. Το 1903, όταν ήταν ακόμη μαθητής Γυμνασίου στον Πειραιά, άρχισε να δημοσιεύει ποιήματα και χρονογραφήματα σε εφημερίδες και περιοδικά (*Νουμάς, Διάπλαση των Παίδων, Ακρόπολις, Πρόοδος, Νέα Ελλάς, Πατρίς*). Τότε άρχισε να χρησιμοποιεί το ψευδώνυμο Ρώμος Φιλύρας, με το οποίο δημοσίευε τα ποιήματά του στο περιοδικό *Νουμάς*. Εργάστηκε ως αρχαιοφύλακας και εν συνεχεία ως γραφέας στο Δικαστικό Σώμα του Στρατού. Έλαβε μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους. Η επαγγελματική του ενασχόληση με το στρατό δεν τον εμπόδισε να γράφει ποιήματα και να συνεργάζεται με λογοτεχνικά περιοδικά της εποχής εκείνης. Το 1911 δημοσιεύθηκε η ποιητική συλλογή του *Τα ρόδα στον αφρό*. Έπονται: *Γυρισμοί* (1919), *Οι ερχόμενες* (1920), *Κλεψύδρα* (1921), *Ο Πιερρότος* (1922), *Η θυσία* (1923). Πλην των ποιημάτων έγραψε και το πεζό *Ο θεατρίνος μιας ζωής* (1916). Ο Ρώμος Φιλύρας εντάσσεται στους νεορομαντικούς ποιητές του Μεσοπολέμου. Η ποίησή του υμνεί τη φύση και τη γυναίκα. Τέλος, ο Ρώμος Φιλύρας το 1927 λόγω ψυχικής ασθένειας κλείστηκε στο Δρομοκαΐτειο, όπου έμεινε έως το τέλος του βίου του, το 1942.³³

Στο τρίτο τεύχος του περιοδικού δημοσιεύεται ποίημα του **Γιάννη Σκαρίμπα**, για τον οποίον παρατίθενται κάποιες βιογραφικές πληροφορίες. Ο Γιάννης Σκαρίμπας γεννήθηκε στο Αίγιο Αχαΐας (σύμφωνα με άλλους στην Αγία Ευθυμία Φωκίδας) στις 28 Σεπτεμβρίου 1893. Παρακολούθησε μαθήματα στο αλληλοδιδασκτικό σχολείο Ιτέας. Έπειτα συνέχισε τις σπουδές του στο Ελληνικό Σχολείο του Αιγίου και στη δασική σχολή της πόλης. Έλαβε μέρος στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και πολέμησε στο

³² <https://www.timesnews.gr/menis-kalantzopoylos-to-paschon-soma-poiisi-ekdoseis-domos-vivliokritiki/> (επίσκεψη: 03.03.2022).

³³ <https://www.sansimera.gr/biographies/692> (επίσκεψη: 03.03.2022).

μακεδονικό μέτωπο. Το 1919 προσελήφθη στο τελωνείο Χαλκίδας. Τότε γράφτηκε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δεν ολοκλήρωσε όμως τις σπουδές του εκεί λόγω επαγγελματικών ενασχολήσεων και οικογενειακών υποχρεώσεων. Εκτός από την Χαλκίδα έζησε και στην Ερέτρια, όπου έγραψε τα εννιά πρώτα διηγήματα του. Όταν όμως επιστρέφει στη Χαλκίδα (μετά το 1922), αρχίζει να ασχολείται συνειδητά πλέον με τη λογοτεχνία. Μελετά νεοελληνική ποίηση, Πόε, Θερβάντες, Ντοστογιέφσκι, Ίψεν και Όσκαρ Ουάιλντ. Το 1929 εμφανίζεται επίσημα στο λογοτεχνικό χώρο με τη δημοσίευση του διηγήματος «Στις πετροκολόνες στο λιμάνι». Ακολουθεί η έκδοση της συλλογής διηγημάτων *Καῦμοί στο Γρυπονήσι*. Το 1938 εκδόθηκε η ποιητική του συλλογή *Ουλαλούμ*. Εκτός από τη συγγραφή διηγημάτων και ποιημάτων την περίοδο του Ελληνοϊταλικού Πολέμου αρθρογραφοῦσε στην εφημερίδα της Χαλκίδας *Εύριπος*. Έως το τέλος της ζωής του συνέχισε να συγγράφει μυθιστορήματα, ποιήματα, διηγήματα, θεατρικά έργα, δοκίμια και μελέτες ιστορικές. Τέλος, ο Γιάννης Σκαρίμπας απεβίωσε στη Χαλκίδα το 1984.³⁴

Ένας άλλος λογοτέχνης που συνεργάστηκε με το περιοδικό λόγου και τέχνης *Οδυσσέας* ήταν ο **Γιώργος Δέλιος**. Ο Γιώργος Δέλιος γεννήθηκε το 1897 στη Βάβδο Χαλκιδικής. Έζησε στη Θεσσαλονίκη, όπου και πέθανε στις 24 Ιουλίου του 1980. Παρακολούθησε μαθήματα στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε στο σιδηρόδρομο, στο δήμο και στο ραδιοσταθμό Θεσσαλονίκης (από το 1946 έως το 1950). Υπήρξε ιδρυτικό μέλος του περιοδικού *Μακεδονικές Ημέρες*. Έγραψε διηγήματα, δοκίμια και μυθιστορήματα, τα οποία και δημοσίευσε. Πολλά χρονογραφήματα δημοσιευμένα σε εφημερίδες της συμπρωτεύουσας φέρουν την υπογραφή του. Επίσης πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Γιώργος Δέλιος το χρονικό διάστημα 1962 έως 1978 διετέλεσε πρόεδρος της Εταιρείας Λογοτεχνών Θεσσαλονίκης.³⁵ Ασχολήθηκε και με τα του θεάτρου. Υπήρξε μέλος της καλλιτεχνικής επιτροπής του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος.³⁶

Στο ένατο τεύχος του περιοδικού εμφανίζεται ως συνεργαζόμενο μέλος ο **Λεφτέρης Ραφτόπουλος**. Ο Λεφτέρης Ραφτόπουλος γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Έζησε αρκετά χρόνια στην Αθήνα και έπειτα εγκαταστάθηκε στον Βόλο. Ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη δημοσιογραφία. Συμμετείχε στην Εθνική

³⁴ <https://www.sansimera.gr/biographies/2219> (επίσκεψη: 01.03.2022).

³⁵ https://el.wikipedia.org/wiki/Γιώργος_Δέλιος (επίσκεψη: 02.03.2022).

³⁶ <https://biblionet.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=51621> (επίσκεψη: 01.03.2022).

Αντίσταση. Είναι μέλος του Πανελληνίου Συνδέσμου δημοσιογράφων αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944. Εισήλθε όμως και στο χώρο της λογοτεχνίας. Έχει δημοσιεύσει βιβλία και έχει γράψει αρκετά ποιήματα.³⁷

Στο έβδομο τεύχος δημοσιεύεται ποίημα του **Μανώλη Κανέλλη**. Εμφανίζεται και αυτός ως συνεργαζόμενος με το περιοδικό λογοτέχνης. Ο Μανώλης Κανέλλης γεννήθηκε το 1900 και πέθανε το 1980. Ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία. Έγραφε χρησιμοποιώντας το ψευδώνυμο «Σίσυφος». Υπήρξε ποιητής και συγγραφέας. Το 1924 δημοσίευσε τη συλλογή διηγημάτων *Κατακάθια*. Πέντε χρόνια αργότερα κυκλοφόρησε η ποιητική του συλλογή *Τα ρίγη της γης*. Επίσης μετέφρασε έργα ξένων λογοτεχνών, όπως τα *Άνθη του κακού* του Μπωντλαίρ. Ως δημοσιογράφος συνεργάστηκε με αρκετές εφημερίδες (*Ελληνική, Καθημερινή, Βραδυνή, Ανεξάρτητος*, κ.ά). Ιδιαίτερη αίσθηση προκάλεσε το άρθρο του :«ΒΟΥΡΛΑ, ΤΟ ΚΑΤΕΡΓΟ ΤΩΝ ΙΕΡΟΔΟΥΛΩΝ», στο οποίο περιγράφει με λόγο δραματοποιημένο τη ζωή σε ένα πορνείο της Δραπετσώνας.³⁸

Ο Β. ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΣ είναι άλλος ένας άνθρωπος του πνεύματος που συνεργάζεται με το περιοδικό *Οδυσσέας*. Το όνομά του το εντοπίζουμε στο έβδομο τεύχος. Ο Β. Λαμπρολέσβιος γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1908 από γονείς με καταγωγή από το Αίβαλί. Το πραγματικό του όνομα ήταν Βασίλειος Λαμπρέλλης. Έζησε στον Πειραιά. Είχε προβλήματα ακοής, κάτι που τον εμπόδισε να σπουδάσει. Εργάστηκε σε εφημερίδες αλλά και στο δήμο της πόλης. Ασχολήθηκε κυρίως με την ποίηση, αλλά και με τον πεζό λόγο. Ο Β. Λαμπρολέσβιος θεωρείται λυρικός ποιητής. Η θεματολογία της ποίησής του αφορά κυρίως τον Πειραιά, τον έρωτα, τη φύση, τη ζωή σε όλες τις εκφάνσεις της.³⁹ Ένα μεγάλο μέρος του έργου χάθηκε την περίοδο του Εμφυλίου λόγω των διώξεων που υπέστη, για τις πολιτικές του ιδέες. Κάποια από τα καταγεγραμμένα έργα του είναι τα ακόλουθα: *Εαρινά Άνθη, Γύρω από το Νέκταρ, Παιδιά στον πόλεμο (πεζό), Το τελευταίο καλοκαίρι (πεζό), Το γαλάζιο ημερολόγιο (πεζό), Αιολικά, Επίνεια, Ευαγγελία, Όσοι πιστοί, Πειραιϊκοί παλμοί, Η φωνή του*

³⁷ https://www.goodreads.com/author/show/5082527._ (επίσκεψη: 01.03.2022).

³⁸ <https://sarantakos.wordpress.com/2017/05/05/vourla-2/> (επίσκεψη: 02.03.2022).

³⁹ <https://hellenicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/16052/file0.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (επίσκεψη: 02.03.2022).

Φαύνου, *Τραγούδια του λιμανιού, Το τραγούδι του Πειραιώτη ναυτικού, Λυρικές στιγμές, Θάλασσα, Ασκήσεις Καθόδου, Μεγάλοι καημοί*.⁴⁰

Στο ένατο τεύχος παρατίθενται ανέκδοτοι στίχοι του **Ναπ. Λαπαθιώτη**. Κρίνω λοιπόν σκόπιμο να καταγραφούν κάποια βιογραφικά του στοιχεία. Ο Ναπολέων Λαπαθιώτης γεννήθηκε το 1888 στη Αθήνα. Το 1896 λόγω του στρατιωτικού επαγγέλματος του πατέρα του βρίσκεται στο Ναύπλιο. Τον επόμενο χρόνο εξαιτίας του πολέμου (ατυχής ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897) επιστρέφει με τη μητέρα του στην Αθήνα. Το 1905 αρχίζει να φοιτά στη Νομική Σχολή. Το ίδιο χρονικό διάστημα κάνει την εμφάνισή του στους λογοτεχνικούς κύκλους διά του περιοδικού *Νουμάς*. Γράφει ποιήματα, πεζά, θεατρικά έργα. Έλαβε μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους. Το 1914 δημοσίευσε στο *Νουμά* το Μανιφέστο. Σε ένα ταξίδι του στην Αίγυπτο γνώρισε τον Καβάφη, γεγονός που τον έκανε να ασχοληθεί με την προσωπικότητα και την ποίησή του. Ο Ναπολέων Λαπαθιώτης ήταν έντονα πολιτικοποιημένος. Είχε ασπαστεί τον κομμουνισμό. Μετά το *Νουμά* το 1930 συνεργάζεται με το περιοδικό *Νέα Εστία*. Ο θάνατος της μητέρας του το 1937 επέδρασε καθοριστικά στην ψυχολογία του. Το 1939 δημοσιεύθηκε η πρώτη του ποιητική συλλογή. Ακολουθεί ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ο οποίος τον βρίσκει οικονομικά και ψυχολογικά διαλυμένο. Την περίοδο της Κατοχής προσπάθησε να εκδώσει τη δεύτερη ποιητική του συλλογή, χωρίς βέβαια αποτέλεσμα. Πλην των ποιημάτων δημοσίευσε μελέτες, κείμενα φιλοσοφικού ενδιαφέροντος, κριτικές και μία νουβέλα.⁴¹ Ο Ναπολέων Λαπαθιώτης, επίσης, θεωρείται ένας από τους Έλληνες «καταραμένους ποιητές». Ο όρος «καταραμένοι ποιητές» προήλθε από τον τίτλο «Les poetes maudist», με τον οποίο ο Γάλλος ποιητής Βερλέν δημοσίευσε τρεις μελέτες του. Η έννοια αυτή (καταραμένοι ποιητές) δηλώνει τον ποιητή ή γενικότερα τον καλλιτέχνη, ο οποίος γράφει, συνθέτει, μοχθεί πνευματικά άσημος, μόνος και συγκρουόμενος με την καθεστηκυία τάξη πραγμάτων. Ο Ναπ. Λαπαθιώτης χαρακτηρίζεται ποιητής νεορομαντικός. Ο Πόε, ο Ουάιλντ, οι Γάλλοι «καταραμένοι ποιητές» επέδρασαν καθοριστικά στη ζωή και το έργο του. Υπηρέτησε τη ρομαντική ποίηση απαλλάσσοντάς την από το πομπώδες ύφος και τη μεγαλοστομία. Στην ποίησή του κυριαρχεί η έντονη νοσταλγική διάθεση. Τέλος, ο προαναφερθείς θάνατος της μητέρας του, η απώλεια του πατέρα του το 1942, οι δυσμενείς συνθήκες της

⁴⁰ <https://www.timesnews.gr/vasilis-lamprolesvios-1908-1989-vivliografia-kai-sparagmata-tis-allilografias-toy/> (επίσκεψη: 03.03.2022).

⁴¹ <https://poiimata.com/category/ποιητές/λαπαθιώτης-ναπολέων> (επίσκεψη: 03.03.2022).

Κατοχής, οι οικονομικές δυσκολίες σε συνδυασμό με την ψυχική του διάθεση συνέβαλαν στην απονενομημένη απόφαση να τερματίσει τη ζωή του τον Ιανουάριο του 1944.⁴²

Στα δύο τελευταία τεύχη του περιοδικού παρατίθεται απόσπασμα από ένα μυθιστόρημα της **Τατιάνας Σταύρου**. Η Τατιάνα Σταύρου καταγόταν από το Βαφεοχώριο της Κωνσταντινούπολης, όπου γεννήθηκε το 1899. Το πατρικό της όνομα ήταν Αδαμαντίδου. Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ήλθε στην Αθήνα. Εκεί παντρεύτηκε το Δημήτρη Σταύρου. Τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής εντάχθηκε στο ΕΑΜ και ανέπτυξε αντιστασιακή δράση. Επίσης ήταν μέλος της γυναικείας λογοτεχνικής συντροφιάς και της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών. Η πρώτη της εμφάνιση στη λογοτεχνία τοποθετείται χρονικά το 1932 με τη δημοσίευση ενός διηγήματος στο περιοδικό *Κύκλος*. Το έργο όμως που την καθιέρωσε στους λογοτεχνικούς κύκλους της γενιάς του '30 ήταν η συλλογή διηγημάτων *Εκείνοι που έμειναν*. Τα πρώτα λογοτεχνικά έργα της Τατιάνας Σταύρου έχουν ως θέμα τους τα γεγονότα που συνέβησαν στην Ελλάδα, από τον ατυχή πόλεμο του 1897 έως τη Μικρασιατική Καταστροφή. Εν συνεχεία αντλεί υλικό από την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, την Κατοχή και τον Εμφύλιο. Εκτός από διηγήματα η Τ. Σταύρου έγραψε μυθιστορήματα, ποιήματα, μελέτες, δοκίμια, άρθρα και μεταφράσεις. Για την πνευματική της δημιουργία τιμήθηκε με μια σειρά από βραβεία, όπως για παράδειγμα με το κρατικό βραβείο μυθιστορήματος το 1942 για το έργο της *Μυστικές πηγές* ή με το κρατικό βραβείο πεζογραφίας το 1974 για το *Εάλω η πόλις*. Τέλος η Τατιάνα Σταύρου πέθανε στην Αθήνα το 1990.⁴³

Στα δύο τελευταία, επίσης, τεύχη εντοπίζουμε τον Γ. Σταμπολή. Ο **Γεώργιος Κ. Σταμπολής** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1902 και πέθανε το 1992. Υπήρξε ποιητής, θεατρικός συγγραφέας, μελετητής. Εργάστηκε στο Υπουργείο Οικονομικών. Έργα του τα ποιήματα: *Αναλαμπές, Ηδονικά σονέτα, Συμφωνία της ζωής και του θανάτου, Κοινωνική συμφωνία, Ωδές στα ελληνικά τοπία, Δειλινό στα Ελληνικά Ακρογιάλια, Ο υψηλός διάλογος*. Θεατρικό: *Οι νεκροί που ζαναζούν*. Μελέτες: *Γεωργάκης Ολύμπιος, Η μοίρα του Οδυσσέα Ανδρούτσου*.⁴⁴

⁴² <https://www.protothema.gr/stories/article/1208949/lapathiotis-papanikolaou-mulonogiannis-filuras-treis-sun-enas-ellines-kataramenoi-poiites/> (επίσκεψη: 03.03.2022).

⁴³ <https://atlas.Pre.aegean.gr/writers/Tatiana%20Staurou.htm> (επίσκεψη: 03.03.2022).

⁴⁴ https://el.wikipedia.org/wiki/Γιώργος_Σταμπολής (επίσκεψη: 01.03.2022).

Στο περιοδικό *Οδυσσέας* δημοσιεύει ποίημα του και ο **Νίκος Παπαδημητρίου**. Ο Νίκος Παπαδημητρίου γεννήθηκε στον Πύργο Ηλείας το 1927. Υπήρξε δημοσιογράφος, συγγραφέας, ποιητής. Ως δημοσιογράφος συνεργάστηκε με αρκετές εφημερίδες και περιοδικά (εφημερίδες: *Ελεύθερος Τύπος*, *Προοδευτικός φιλελεύθερος*, *Ελεύθερος κόσμος*, *Ελευθερία*, *Θεσσαλονίκη*. Περιοδικά: *Βωμός*, *Νότες*, *Η Ευρώπη μας*). Εργάστηκε επίσης στην ΕΡΤ. Το έργο του περιλαμβάνει την ποιητική συλλογή *Ιονία*, το μυθιστόρημα *Αγριοχείμωνο*, την ιστορική έρευνα *Το κίνημα του ναυτικού - Μάϊος 1973*, και το δοκίμιο *Από την Ένωση Κέντρου στην αποστασία*. Ο Ν. Παπαδημητρίου ήταν μέλος του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών. Τέλος, διατέλεσε πρόεδρος του πειθαρχικού συμβουλίου της ΕΣΗΕΑ το χρονικό διάστημα 1988-1990.⁴⁵

Το πρώτο κείμενο που δημοσιεύεται στο ενδέκατο τεύχος είναι του Λέοντος Κουκούλα. Ο **Λέων Κουκούλας** γεννήθηκε στην Ερμούπολη της Σύρου το 1894. Σπούδασε φιλοσοφία και θέατρο σε πανεπιστήμια της Γαλλίας και της Γερμανίας. Η εμφάνισή του στη λογοτεχνία τοποθετείται χρονικά το 1917 με την δημοσίευση ποιημάτων του στο *Νουμά*. Εκτός από τη σύνθεση ποιημάτων ασχολήθηκε και με τη μετάφραση ξένων συγγραφέων, όπως για παράδειγμα του Ίψεν. Επιπλέον υπήρξε καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου. Διατέλεσε επίσης πρόεδρος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών. Τέλος ο Λέων Κουκούλας πέθανε το 1967.⁴⁶

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού τέχνης και λόγου *Οδυσσέας* βρίσκουμε ένα ποίημα με τον τίτλο «Ταξίδι για την Ατλαντίδα», που φέρει την υπογραφή του Ντίνου Σπ. Καψάσκη. Ο **Κωνσταντίνος Σπ. Καψάσκης** γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1923. Θεωρείται εμβληματική μορφή για το τραπεζικό σύστημα της χώρας και συγκεκριμένα για την Τράπεζα Εργασίας. Η επαγγελματική του σταδιοδρομία ξεκινά από την Αμαλιάδα, στην οποία εγκαθίσταται το 1942, εφόσον προσελήφθη στην Εμπορική Τράπεζα της πόλης. Αυτό το χρονικό διάστημα πιθανόν ήλθε σε επαφή με το περιοδικό *Οδυσσέας*. Δεκαέξι χρόνια αργότερα θα μετακομίσει στο Λονδίνο, για να εργασθεί στην τράπεζα Hambros Bank. Μετά το Λονδίνο πηγαίνει στη Νέα Υόρκη και προσλαμβάνεται στην American Express. Έπειτα επιστρέφει στην Αθήνα. Το 1975 ιδρύει την Τράπεζα Εργασίας, στην οργάνωση της οποίας διοχετεύει τη γνώση που έχει αποκτήσει από την εργασία του στο εξωτερικό. Ο Κωνσταντίνος Καψάσκης

⁴⁵ <https://www.esiea.gr/thanatos-nikoy-papadimitrioy/> (επίσκεψη: 04.03.2022).

⁴⁶ https://el.wikipedia.org/wiki/Λέων_Κουκούλας (επίσκεψη: 04.03.2022).

πότε δεν λησμόνησε την ιδιαίτερη πατρίδα του την Ζάκυνθο. Απόδειξη αυτού είναι η ευεργετική του δράση προς το «Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων». Τέλος ο Κωνσταντίνος Καψάσκης απεβίωσε το έτος 1993.⁴⁷

Λογοτέχνης, που δημοσιεύει ποιήματά του στο περιοδικό *Οδυσσέας* είναι και ο **Στέλιος Σπεράντσας**. Ο Στέλιος Σπεράντσας γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1888 και πέθανε στην Αθήνα το 1962. Σπούδασε στην Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης και Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών μετά την εγκατάστασή του στην Αθήνα. Εργάστηκε ως γιατρός και εν συνεχεία απέκτησε και το πτυχίο της Οδοντιατρικής. Το 1933 έγινε καθηγητής στην Οδοντιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο Στέλιος Σπεράντσας από μικρή ηλικία έγραφε ποιήματα και χρονογραφήματα, τα οποία δημοσίευε σε εφημερίδες της γενέτειράς του, της Σμύρνης. Η πρώτη του ποιητική συλλογή *Ιάδες Αύραι* εκδίδεται το 1901. Τότε συνθέτει τον πρώτο ύμνο του Πανιωνίου και το 1931 γράφει το δεύτερο. Το λογοτεχνικό και συγγραφικό γενικότερα έργο του εμπεριέχει ποιητικές συλλογές, χρονογραφήματα, βιβλία παιδικά, λιμπρέτα για μελοδράματα (*Μαύρη πεταλούδα, Κασσιανή, Αμφιτρύων*), αναγνωστικά για την εκπαίδευση, επιστημονικά συγγράμματα και μελέτες. Τα ποιήματα του Στ. Σπεράντσα έχουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ποίησης. Η τραγωδία της Μικρασιατικής Καταστροφής ήταν επόμενο να του έχει προκαλέσει μια ιδιαίτερη ευαισθησία σε ζητήματα πατριωτικά, κάτι το οποίο είναι εμφανές στο λογοτεχνικό του έργο. Τέλος, το μεγαλύτερο μέρος του έργου του είναι αφιερωμένο στα παιδιά.⁴⁸ Έργα του Στ. Σπεράντσα είναι τα ακόλουθα: Ποιητικές συλλογές: *Ιάδες Αύραι, Συμφωνίες, Ψηφιδωτά, Γαλάζιες Ρίμες, Λάλον ύδωρ, Όταν φεύγουν οι ώρες*. Παιδικά: *Παιδικές ψυχές, Σαν τα πουλιά, Μικρές φωνές*. Πεζογράφημα: *Ταξιδεύοντας με τον κοντορεβιθούλη*.⁴⁹ Επιστημονικά συγγράμματα: *Ορθοδοντική, Υπόμνημα προς την κοινωνία των Εθνών επί τη λήψει νομοθετικών μέτρων διά την προφύλαξιν εκ των κινδύνων Χ και του Ραδίου, Η φυματίσις*. Μελέτες: *Μπάιρον, Οι Έλληνες γιατροί και λογοτέχνες από την άλωση της πόλης ως τα σήμερα, Στο δρόμο του «στοχασμού»*.⁵⁰

Στο έβδομο τεύχος του περιοδικού ένας από τους γράφοντες είναι ο **Ν. Χάγερ Μπουφίδης**. Ο Ν. Χάγερ Μπουφίδης γεννήθηκε το 1899 στην Αθήνα. Έζησε στην Πάτρα και εν συνεχεία στο Κάιρο. Εκεί σπούδασε στο Γαλλικό Λύκειο. Αργότερα

⁴⁷ https://el.wikipedia.org/wiki/Κωνσταντίνος_Καψάσκης (επίσκεψη: 04.03.2022).

⁴⁸ <https://www.sansimera.gr/biographies/262> (επίσκεψη: 04.03.2022).

⁴⁹ https://el.wikipedia.org/wiki/Στέλιος_Σπεράντζας (επίσκεψη: 04.03.2022).

⁵⁰ Στο ίδιο.

εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Εργάστηκε στην Εθνική Τράπεζα. Την περίοδο της Κατοχής εντάχθηκε στην Εθνική Αντίσταση. Κατά την ανώμαλη μεταπολεμική περίοδο (Εμφύλιος) υπέστη διώξεις λόγω της ιδεολογίας του και φυλακίστηκε. Από μικρή ηλικία ο Ν. Χάγερ Μπουφίδης ασχολείται με τη συγγραφή. Το 1916 έγραψε το θεατρικό έργο: *Η νύχτα*. Η πρώτη του ποιητική συλλογή (*Τραγούδια σε μοντέρνους καιρούς*) εκδόθηκε το 1918. Σε αυτή την ποιητική σύνθεση εντοπίζουμε τον ελεύθερο στίχο. Το επόμενο έτος ακολουθεί το έργο του *Τα μοντέρνα και το καινούργιο μανιφέστο*. Τη χρονιά της Μικρασιατικής Καταστροφής, το 1922, εκδόθηκε η ποιητική συλλογή *Τα Ιωνικά και οι ανοιξιότικες αγάπες*. Η επόμενη δημοσιευθείσα συλλογή είναι τα *Δέκα ποιήματα*. Έπεται το 1935 *Η δεύτερη ζωή*. Το 1943 ήλθε στο φως της δημοσιότητας η *Αυτοβιογραφία* και τρία χρόνια αργότερα *Τα παράλληλα*. Μερικά από τα θέματα της ποίησης του Μπουφίδη ήταν: οι βιωμένες μνήμες από το παρελθόν, εικόνες από την παιδική ηλικία, ανολοκλήρωτοι έρωτες, οι αδικημένοι και οι απόκληροι της ζωής. Ο Ν. Χάγερ Μπουφίδης χαρακτηρίζεται νεορομαντικός ποιητής της γενιάς του 1920. Έχει επηρεαστεί και από τον συμβολισμό. Πλην των ποιημάτων ο Μπουφίδης ασχολήθηκε και με τον πεζό λόγο (*Τρεις νύχτες ηδονής*). Επίσης έγραψε και αρκετά διηγήματα. Τέλος ο Ν. Χάγερ Μπουφίδης απεβίωσε στην Αθήνα το 1950.⁵¹

Στο έβδομο τεύχος παρατίθεται ποίημα του **Κούλη Αλέπη**. Ο Κούλης Αλέπης γεννήθηκε το 1903 στην Αρεόπολη Λακωνίας. Φοίτησε στο Γυμνάσιο του Γυθείου. Εν συνεχεία σπούδασε Φιλολογία και νομικά στην Αθήνα. Εργάστηκε ως δημόσιος υπάλληλος στο Υπουργείο Οικονομικών. Η πρώτη του εμφάνιση στο χώρο της λογοτεχνίας τοποθετείται χρονικά το 1924. Δημοσιευθείσες ποιητικές συλλογές του είναι οι ακόλουθες: *Ερημικοί περίπατοι*, *Στον ίσκιο της αγάπης*, *Σκόρπια φύλλα*, *Χρυσές μνήμες*. Επίσης έγραψε αυτοβιογραφία (*Το χρονικό της ζωής μου*). Εκτός από την ποίηση ασχολήθηκε και με τη μετάφραση. Μετέφρασε αρχαίες τραγωδίες (*Μήδεια* και *Βάκχες*), αλλά και ξένους λογοτέχνες. Ο Κ. Αλέπης μετά το 1960 επιδόθηκε και στη ζωγραφική. Τέλος ο Κυριάκος Αλέπης απεβίωσε το έτος 1986.⁵²

Στο ίδιο τεύχος (έβδομο) δημοσιεύεται ποίημα του Αλέκου Μοντεσάντου. Ο **Αλέξανδρος Μοντεσάντος** γεννήθηκε στο Αργοστόλι Κεφαλληνίας το 1898. Ήταν ναυτικός. Ασχολήθηκε με αυτό το επάγγελμα περίπου 42 χρόνια. Εκτός από ναυτικός

⁵¹ <https://thraca.gr/2019/02/1899-1950.html> (επίσκεψη: 05.03.2022).

⁵² https://el.wikipedia.org/wiki/Κούλης_Αλέπης (επίσκεψη: 05.03.2022).

ο Αλέξανδρος Μοντεσάντος υπήρξε και ποιητής. Αξίζει να αναφέρουμε τις δύο ποιητικές του συλλογές: *Ουράκας* και *28η Οκτωβρίου*. Η ποίησή του ομοιάζει με αυτή του Νίκου Καββαδία. Έχει όμως και αρκετές διαφορές απ' αυτή. Το κοινό τους στοιχείο είναι το γεγονός ότι και οι δύο υπηρετούν τη θαλασσινή ποίηση. Το 1958 ο Αλέξανδρος Μοντεσάντος μπήκε στο Δημόσιο Ψυχιατρείο, στο Δαφνί, όπου και πέθανε έγκλειστος το 1965.⁵³

Στο πέμπτο τεύχος μεταξύ των προσώπων που συνεργάζονται με το περιοδικό *Οδυσσέας* είναι και ο **Χρήστος Λεβάντας**. Ο Χρήστος Λεβάντας γεννήθηκε το 1904 στον Πειραιά. Το πραγματικό του όνομα ήταν Κυριάκος Δ. Χατζηδάκης. Μετά την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιο άρχισε να συγγράφει και να δημοσιεύει τα βιβλία του. Αρχικά έδωσε στη δημοσιότητα τη συλλογή διηγημάτων με τον τίτλο: *Στο μεθύσι του πόνου*. Έπονται κατά χρονολογική σειρά τα εξής βιβλία διηγημάτων: *Ισσιος δρόμος*, *Η Φαμίλια του Νώε*, *Ταξίδι στο Άγνωστο*. Επιπλέον ο Χρήστος Λεβάντας ασχολήθηκε με τη συγγραφή παιδικών λογοτεχνικών βιβλίων, αλλά και με το θέατρο. Επίσης αρθρογραφούσε στην εφημερίδα *Το Βήμα*. Τέλος ο Χρ. Λεβάντας απεβίωσε το 1975.⁵⁴

Στο πέμπτο τεύχος παρατίθεται ποίημα του λυρικού ποιητή Πάνου Σπάλα. Ο **Πάνος Σπάλας** γεννήθηκε το 1909 στην Κυπαρισσία Μεσσηνίας. Είχε καταγωγή από το χωριό Ραφτόπουλο Τριφυλίας. Σε ηλικία περίπου δώδεκα ετών εγκαταστάθηκε μαζί με την οικογένειά του στον Πειραιά. Από την εποχή που ήταν μαθητής Γυμνασίου άρχισε να γράφει ποιήματα, να διαβάζει λογοτεχνικά βιβλία και εν συνεχεία έρχεται σε επαφή με πνευματικές προσωπικότητες του Πειραιά. Μετά την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιο εξέδωσε το φιλολογικό περιοδικό *Πειραιϊκός λόγος*. Εισέρχεται λοιπόν σιγά σιγά στο χώρο της λογοτεχνίας. Παρά την οικονομική του δυσπραγία γράφεται στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Παράλληλα προσπαθεί να επιβιώσει οικονομικά εργαζόμενος ως δημοσιογράφος στον *Χρονογράφο* του Πειραιά. Με την ιδιότητα του ρεπόρτερ αποκτά διά ζώσης γνώση της φτώχειας και των προβλημάτων γενικότερα των ανθρώπων που ζουν στις φτωχές συνοικίες του Πειραιά. Το υλικό αυτό τον ενέπνευσε, ώστε να μετουσιώσει το δράμα του λαού σε ποίηση. Εκτός από ποιήματα γράφει και χρονογραφήματα. Έπειτα

⁵³ https://www.kefalonitis.com/index.php?option=com_k2&view=item&id=36792:aleksandros-montesantos-1898-1965-poiitis-&Itemid=236 (επίσκεψη: 03.03.2022).

⁵⁴ https://www.sarantakos.com/kibwtos/mazi/lebantas_nuxta.html (επίσκεψη: 04.03.2022).

γνωρίζει τον πεζογράφο Κώστα Βάλβη και μαζί εκδίδουν την εφημερίδα *Ελληνική ώρα*. Αργότερα σε ηλικία περίπου εικοσιένα ετών εκδίδει την πρώτη του ποιητική συλλογή *Με φτερό και με αίμα*. Στις αρχές της δεκαετίας του '30 προσλαμβάνεται στην εφημερίδα *Έθνος*, στην οποία δημοσιεύθηκε η μελέτη του «Οι Έλληνες εργάτες στην κατοχή». Τέλος, ο Πάνος Σπάλας από το 1940 και για τριάντα περίπου χρόνια προϊστάτο του επιμορφωτικού τμήματος του Υπουργείου Εργασίας. Συνέχισε βέβαια να αρθρογραφεί στο *Έθνος*.⁵⁵

Στο ίδιο τεύχος εμφανίζεται ως συνεργαζόμενος με το περιοδικό *Οδυσσέας* συγγραφέας ο **Κ. Λ. Μεραναίος**. Ο Κ. Μεραναίος κατάγεται από τον Ορχομενό Βοιωτίας. Γεννήθηκε στο χωριό Σκριπού το 1913. Φοίτησε στο Γυμνάσιο Λιβαδειάς και σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Υπήρξε συγγραφέας και δημοσιογράφος. Έμαθε μόνος του ξένες γλώσσες (γαλλικά και γερμανικά) και δι' αυτού του τρόπου γνώρισε τις λογοτεχνίες των αντίστοιχων χωρών. Σε νεαρή ηλικία μελέτησε Φρόντ. Το 1937 μετέφρασε την εργασία του Στάουμπ «Εγκληματολογία και Ψυχανάλυση». Δύο χρόνια αργότερα κυκλοφορούν στην *Καθημερινή* τα πρώτα επιστημονικά του άρθρα. Ασχολήθηκε και με τα συμβαίνοντα στο χώρο της τέχνης. Το 1943 προϊστάτο στο περιοδικό *Καλλιτεχνικά Νέα*. Μετά τον πόλεμο εργάστηκε στη Ραδιοφωνία. Το 1950 εκδίδει το έντυπο *Αιξωνή*, με το οποίο συνεργάζονται εξέχουσες πνευματικές προσωπικότητες, όπως ο Δ. Πικιώνης, ο Ν. Χατζηκυριάκος - Γκίκας, ο Άγγελος Σικελιανός κ.ά. Ο Κ. Μεραναίος πλην των μεταφράσεων έγραψε δοκίμια και αρκετά βιβλία: *Η γέννηση της φιλοσοφίας*, *Η θέση της φιλοσοφίας στην εποχή μας* κ.ά. Τέλος ο Κ. Λ. Μεραναίος απεβίωσε το 1986 στην Αθήνα.⁵⁶

Ένας άλλος ποιητής, ποίημα του οποίου δημοσιεύεται στο πέμπτο τεύχος του περιοδικού είναι ο **Τάσος Παππάς**. Ο Τάσος Παππάς γεννήθηκε το 1921 στην Ελευσίνα Αττικής. Υπήρξε δημοσιογράφος και ποιητής. Την περίοδο της Κατοχής εντάχθηκε στο ΕΑΜ και συμμετείχε στην Αντίσταση. Εργάστηκε στην εφημερίδα *Τα Νέα* και στο περιοδικό *Θέατρο*. Η εμφάνισή του στο χώρο της λογοτεχνίας τοποθετείται χρονικά το 1937, έτος κατά το οποίο δημοσίευσε ποιήματά του στην εφημερίδα *Νέα Κόρινθος*. Εν συνεχεία δημοσιεύονται οι ποιητικές συλλογές: *Νικητήρια*, *Φώτα μέσα στη Θύελλα*, *Τραγούδια του Παθανάρες*, *Στη σκιά του Αιγόκερω*, *Μεσημβρινός*. Σχετικά με την ποιητική συλλογή *Τραγούδια του Παθανάρες*

⁵⁵ Ραυτόπουλο, *Η Φωνή της Τρίπολης*, Αριθ. Φυλ. 18.

⁵⁶ https://el.wikipedia.org/wiki/Κωστής_Μεραναίος (επίσκεψη: 01.03.2022).

πρέπει να αναφέρουμε το πρόβλημα που προέκυψε, όταν αποκαλύφθηκε ότι τα ποιήματα τα είχε γράψει ο ίδιος ο Παππάς και όχι ένας Μεξικανός ποιητής, όπως αρχικά είχε υπονοηθεί. Όταν λοιπόν συνέβη αυτό, ο Τ. Παππάς υποστήριξε ότι ο ίδιος απλά μετέφρασε τα ποιήματα. Κατόπιν τούτου οι κριτικοί ενοχλήθηκαν και αδιαφόρησαν για την ποίησή του. Τέλος ο Τάσος Παππάς απεβίωσε στην Αθήνα το 1999.⁵⁷

Στο πρώτο και το τρίτο τεύχος του περιοδικού δημοσιεύονται κείμενα του Κωνσταντίνου Ηλιόπουλου. Ο **Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος** γεννήθηκε στην Πάτρα. Είχε καταγωγή από Αμαλιάδα. Το 1943 εισήχθη στην Ιατρική. Το 1945 πήγε στην Αμερική, όπου έζησε αρκετά χρόνια. Εκεί εργάστηκε ως ψυχίατρος. Ποτέ βέβαια δεν λησμόνησε την Πατρίδα του. Το 1991 επέστρεψε και εγκαταστάθηκε στην Πάτρα. Εκτός από την Ιατρική το ενδιαφέρον του Κ. Ηλιόπουλου στράφηκε και προς την ποίηση. Έγραψε επτά ποιητικές συλλογές. Άξια μνείας είναι η τριλογία του (*Ούτε εκείνη, Πινάκια, Τα Ολισθηρά Σημεία*). Τέλος ο Κ. Ηλιόπουλος ασχολήθηκε και με τη φωτογραφία. Εστίαζε με τον φωτογραφικό του φακό κυρίως στο φυσικό περιβάλλον.⁵⁸

---

⁵⁷ *Biblionet.gr, author, Τάσος Παππάς* (επίσκεψη: 01.03.2022).

⁵⁸ *ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ.blogspot.com* (επίσκεψη: 01.03.2022).

10. Τα δημοσιευθέντα στο περιοδικό κείμενα

10.1 Κατάλογος με τα δημοσιευθέντα στο παρόν περιοδικό έργα εκάστου των λογοτεχνών - καλλιτεχνών.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Σοπέν ο Πεισιθάνατος». 2. «Αισθηματική στροφή» (ποίημα)

ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ: «Είμαι ένας εργένης» (ποίημα)

ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ: «Παραμονή Πρωτοχρονιάς» (ποίημα)

ΙΩΝ. ΑΛΦΗΣ: «Η απλή χαρά» (ποίημα)

ΑΣΜΠΕΛ: 1. «Ελληνική χρονογραφία». 2.«Πνευματική κρίση». 3.«Παλαμική σκοτεινότητα».

ΒΙΑ ΑΣΤΕΡ: «Φαντασία» (ποίημα).

Θ ΒΑΡΟΥΞΗΣ: 1. «Νυχτερινό» (ποίημα). 2. «Μακρυά» (ποίημα). 3. «Το τραγούδι των αγγέλων» (ποίημα). 4. «Η χαραυγή της ελπίδας» (ποίημα).

Φ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Μονοπάτια για την εξοχή» (πρόζα) 2. «Ημέρες περιορισμού» (πρόζα).

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΕΛΙΟΣ: «Περί ύφους».

ΦΑΝΗΣ ΔΕΛΙΔΗΣ: 1. «Αποδημίες» (πρόζα). 2. Από τους «Μονόλογους»

ΠΕΤΡΟΣ Α. ΔΗΜΑΣ: «Τρία μικρά ποιήματα» (μετάφραση).

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ: 1. «Τ' αμάξι» (Διήγημα). 2. «Ένας φίλος στην παραλία» (Διήγημα). 3. «Ποιητικά 25χρονα» [N. Χάγερ Μπουφίδης] (μελέτη). 4. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ. Διον. Αβραμόπουλου «Ανθρώπινες ιστορίες», Λεφτέρη Ραφτόπουλου «Οι εφτά πληγές», Ν. Παπαγεωργόπουλου «Δακρυσμένοι άγγελοι» (ποιήματα). 5. «Στα Λιόκια» (διήγημα). 6. Λίνου Καρζή «Προοίμια», Ναπ. Παπαγεωργίου «Οι σαρκασμοί της κρύας γης», Σπύρου Ξανθάκη «Κυκλώνες», Ανδρέα Παναγιωτόπουλου «Τραγουδισμένες εικόνες», Παυλίνας Πετροβάτου «Θ' αυτοκτονήσω», Ιώσηπου Λιπαρίνη «Τα τραγούδια της Μέλιττας».

ΘΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ: «Προσπάθειες» (ξυλογραφία) [εικόνες].

ΑΝΤΡΕΑΣ ΖΩΝΤΟΣ: «Το συφοριασμένο σπίτι» (διήγημα).

Κ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Γλωσσικές παρατηρήσεις», 2. «Μικρές σκέψεις για τη μεγάλη Τέχνη».

ΠΑΥΛΟΣ ΘΑΒΑΙΟΣ: 1. «Στο γύρο τ' αλωνιού» (πεζογράφημα). 2. «Πρώτη άνοιξη» (πεζογράφημα).

Α.ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ: 1. «Πόλεμος» (πρόζα), 2. «Ρεπορτάζ» (πρόζα).

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ: «Η λήθη» (ποίημα).

ΓΙΑΝ. Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ: 1. «Γήινη ομορφιά (ποίημα). 2. «Ο φοίνικας» (ποίημα). 3. «Το κορίτσι με τα κόκκινα μαλλιά». 4. Από το «κίτρινο απόγευμα» (πρόζες). 5. «Καλλιτεχνικά φανερώματα». 6. «Απογοήτευση» (ποίημα). 7. «Το χρώμα της απουσίας» (διήγημα).

ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΤΑΛΟΣ: Σύντομη εισαγωγή στο «Δωδεκάλογο του Γύφτου» του Κωστή Παλαμά (Δοκίμιο). 2. «Μνημόσυνο σε φίλο» (ποίημα).

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ: Μετάφραση του ποιήματος του DANTE «Φυγή» (ποίημα).

ΝΤΙΝΟΣ ΚΑΨΑΣΚΗΣ: 1. «Ταξίδι για την Ατλαντίδα» (ποίημα). 2. «Inamorata» (ποίημα).

ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ: «Σφίγγα» (διήγημα).

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ: «Scherzo» (ποίημα).

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ: «Επιγράμματα» (ποιήματα).

ΒΑΣΟΣ ΚΥΒΕΛΟΣ: «Θλιβερός επίλογος» (ποίημα).

ΔΙΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: 1. «Οθέλλος» (διήγημα). 2. «Κι' ήταν σα σήμερα» (ποίημα). 3. «Έτσι μοιραία..» (ποίημα). 4. «Και να και γω και να και συ» - «Γυναίκες» (ποιήματα). 5. «Spleen» (ποίημα).

ΓΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: «Δύο ανακόλουθα στη Νεοελ. Ποίηση».

ΝΑΠ.ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ: «Εμένα την καρδιά μου δεν τη θόλωσαν» (ποίημα).

Β. ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΣ: «Ευαγγελία» (ποίημα).

ΤΑΚΗΣ ΛΟΥΜΙΩΤΗΣ: «Ρυθμοί» (σκίτσο) [εικόνες].

ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ: «Τριολέττο» (ποίημα).

Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΣ: «Γενικές σκέψεις πάνω στον Νίτσε».

ΑΛΕΚΟΣ ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΣ: «Κάπταιν Γιάλμαρ» (ποίημα).

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ: «Ένα άγνωστο γράμμα του Παλαμά».

ΣΤ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: «Ευδαιμονική πορεία» (ποίημα).

Γ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: «Μ. Μαλακάσης» (ποίημα).

Γ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Προσμονή» (ποίημα). 2. «Αγωνία» (ποίημα).

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: 1. «Ταξίδι για την έρημο» (ποίημα). 2. «Ο θάνατος του ερημίτη» (ποίημα). 3. «Οι άγνωστοι» (ποίημα).

ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΠΑΣ: «Τελευταία συμφωνία» (ποίημα).

ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Ο νεκρός Γ.Π.» (ποίημα). 2. «Το πουλάρι» (διήγημα). 3. «Εμημόνησο» (ποίημα). 4. «Στροφή θανάτου - Αποκαθήλωση» (ποιήματα).

ΓΙΟΥΛΗΣ ΠΕΡΑΣ: 1. «Ταξίδια» (ποίημα) . 2. «Σχέδιο για όνειρο» (ποίημα).

ΛΕΥΤ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Ανία» (ποίημα). 2. «Δάκρυα» (ποίημα).

Σ. ΡΕΤΣΙΝΑΣ: «Λαχτάρες στον Κάμπο» (ποίημα).

ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: «Σκέψεις για το έργο του Σεφέρη» (μελέτη) 2. Μετάφραση του ποιήματος «Κιόσκια». 3. Μετάφραση του ποιήματος «Λεμυέλ».

ΔΗΜ. ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: «Ο Ίψεν και μεις».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΙΑΣ: 1. «Ο Φίλος» (ποίημα). 2. «Το παλιό μου ρολόι» (ποίημα).

ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ: «Τας πύλας - Τας πύλας...» (ποίημα).

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ: «Μαγιάτικο, Ερημική ζωή» (ποιήματα).

ΑΡΙΣΤΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Το πένθος της Μούσας» (ποίημα). 2. «Της μητέρας μου» (ποίημα).

Γ. Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ: «Στοχασμοί για το θεό και τη φύση».

ΒΑΣΣΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: 1. «Ναπολέον Λαπαθιώτης. 2. «Οι τρεις καταραμένοι» (μελέτη).

Α. Δ. ΣΤΡΟΦΥΛΛΑΣ: «Νέα ζωή με ξένους» (ποίημα).

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ: «Μύρο παρθενιάς» (ποίημα).

ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΙΛΔΗΣ: 1. «Φοιτητής Ιατρικής» (ποίημα). 2. «Διονυσιακά» (ποίημα) 3. Από μία «Συμφωνία του Ιονίου» (ποίημα).

10.2 Παρατηρήσεις

Ο παραπάνω κατάλογος λογοτεχνών και δημοσιευθέντων κειμένων είναι, θεωρώ, ενδεικτικός της συμμετοχής καθενός από τα μέλη, και όχι μόνο αυτών, του συλλόγου «Πυργιώτικος Παρνασσός» στην έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας*. Από τη μελέτη αυτού του καταλόγου είναι δυνατόν να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα.

Αρχικά διαπιστώνουμε ότι ο λογοτέχνης που έχει δημοσιεύσει τα περισσότερα κείμενα είναι ο Τάκης Δόξας, κάτι βέβαια αναμενόμενο και απόλυτα δικαιολογημένο. Ο Τ. Δόξας είναι το πρόσωπο που είχε την ευθύνη του συντονισμού του δύσκολου αυτού εγχειρήματος, της έκδοσης του περιοδικού λόγου και τέχνης *Οδυσσέας* σε μια επαρχιακή πόλη την περίοδο της Κατοχής. Είναι λοιπόν επόμενο ένας μεγάλος αριθμός κειμένων να φέρουν την υπογραφή του. Άλλωστε ο Τ. Δόξας τότε ήταν ήδη δόκιμος λογοτέχνης.

Όσον αφορά τον αριθμό των δημοσιευθέντων κειμένων μετά τον Τ. Δόξα ακολουθεί ο ποιητής Τάκης Σινόπουλος, ο οποίος συνέβαλε τα μέγιστα στην έκδοση του εν λόγω εντύπου. Τα κείμενα με τα οποία συμμετέχει ο Τ. Σινόπουλος είναι μελέτες και μεταφράσεις ξένων λογοτεχνών.

Έπονται ο Γιώργης Παυλόπουλος, ο Γιάννης Καράγιωργας και ο Διον. Κωνσταντινίδης, οι οποίοι υπογράφουν έναν ικανό αριθμό κειμένων. Αρχικά ο

Γιώργης Παυλόπουλος, ο οποίος ανήκει στην μικρή τον αριθμό ομάδα των νέων που οραματίστηκαν την έκδοση ενός περιοδικού λόγου και τέχνης στον Πύργο, συμμετέχει ενεργά στην προσπάθεια αυτή και δημοσιεύει στο εν λόγω έντυπο τέσσερα ποιήματα και ένα διήγημα.

Εν συνεχεία ο Γιάννης Καράγιωργας, ιδρυτικό και αυτός μέλος του «Πυργιώτικου Παρνασσού», εμπλουτίζει το περιεχόμενο του εντύπου *Οδυσσέας* δημοσιεύοντας επτά κείμενα (ποιήματα, διήγημα, πρόζα).

Και η συμμετοχή του Διον. Κωνσταντινίδη είναι άξια μνείας, όπως και όλων βέβαια των συμμετασχόντων σ' αυτό το πνευματικό εγχείρημα. Το όνομα, λοιπόν του Διον. Κωνσταντινίδη φέρουν έξι δημοσιευθέντα έργα, εκ των οποίων τα πέντε είναι ποιήματα και το ένα διήγημα.

Οι λοιποί λογοτέχνες ή καλλιτέχνες που συνεργάζονται με το περιοδικό *Οδυσσέας* δημοσιεύουν μεν λιγότερα κείμενα ο καθένας, ποιητικά ή πεζά, ιδιαίτερης δε αξίας λογοτεχνικής. Σ' αυτούς συμπεριλαμβάνονται εγνωσμένης αξίας ποιητές και πεζογράφοι, έργα των οποίων δημοσιεύονται σε αυτό το έντυπο. Ενδεικτικά αναφέρω τα ονόματα των παρακάτω ποιητών: Ρώμος Φιλύρας, Γιάννης Σκαρίμπας, Ναπ. Λαπαθιώτης. Η δημοσίευση στίχων αυτών των ποιητών και η παρουσίαση αγνώστων επιστολών του Ανδρέα Καρκαβίτσα προς τον εξάδελφο του ή του Κ. Παλαμά προς τον Ν. Χάγερ Μπουφίδη κρίνω πως είναι πλούτος πνευματικός για ένα περιοδικό λόγο που εκδίδεται στην επαρχία.

Στο σημείο αυτό οφείλω λοιπόν να διευκρινίσω ότι η επισήμανση του αριθμού των κειμένων, που έχει κάθε λογοτέχνης δημοσιεύσει στο περιοδικό *Οδυσσέας*, έχει σαφώς μόνο πληροφοριακό χαρακτήρα και δεν εμπεριέχει το στοιχείο της αξιολόγησης.

11. Συμπεράσματα

Από την προσεχτική μελέτη του περιεχομένου του περιοδικού *Οδυσσέας* είναι δυνατόν να εξαχθούν αρκετά συμπεράσματα.

Προσεγγίζοντας εν συνόλω το εν λόγω έντυπο διακρίνουμε την προσπάθεια μιας μερίδας νέων ανθρώπων της πόλης του Πύργου να βρουν διέξοδο στο τέλμα στο οποίο έχουν περιέλθει λόγω του πολέμου και του δυσβάστακτου καθεστώτος κατοχής. Η σκληρή πραγματικότητα του πολέμου κάνει τους ανθρώπους και δη τους νέους να αναζητούν τρόπους διαφυγής. Στην προκειμένη περίπτωση αυτό θα μπορούσε να συμβεί νοητά. Σε τέτοιες συνθήκες μόνο το πνεύμα μπορεί να δώσει ελπίδα στο νοήμον ον, που πάσχει και βρίσκεται σε απόγνωση. Έτσι και στον Πύργο μια ομάδα νέων, η οποία στην πλειονότητά της απαρτίζεται από μαθητές του Γυμνασίου της πόλης, οραματίζεται έναν κόσμο διαφορετικό και μια χώρα που φιλοδοξεί μετά την καταστροφή να αναγεννηθεί. Αυτή η αναγέννηση θα είναι αρχικά πνευματική. Το όραμα, λοιπόν, αυτό καθοδηγεί τα συγκεκριμένα παιδιά.

Το αποτέλεσμα που προκύπτει είναι η συγκρότηση ενός φιλολογικού συλλόγου που καλείται «Πυργιώτικος Παρνασσός» και η μετέπειτα έκδοση του περιοδικού τέχνης και λόγου *Οδυσσέας*, εντός του οποίου καταθέτουν τις ανησυχίες, τις σκέψεις και τους προβληματισμούς, απωθώντας στο υποσυνείδητο τη βία του πολέμου. Ο ενθουσιασμός, αφ' ενός μεν, των νέων ανθρώπων, που δεν παραιτούνται και αγωνίζονται με οποιοδήποτε μέσο να αλλάξουν την απεχθή σ' αυτούς πραγματικότητα, η ανάγκη, αφ' ετέρου δε, να παραμείνουν ζωντανοί, ελπίζοντας, ήταν οι παράγοντες που συνέβαλαν στην υλοποίηση της παραπάνω ιδέας. Το προαναφερθέν έντυπο άπτεται ζητημάτων λογοτεχνικών, φιλολογικών, φιλοσοφικών και καλλιτεχνικών. Επομένως δικαίως υπάρχουν στον τίτλο αυτού ως προσδιορισμοί ετερόπρωτοι οι γενικές λόγου και τέχνης.

Το περιεχόμενο του περιοδικού που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία αφορά ως επί το πλείστον κείμενα λογοτεχνικά, ποιήματα και πεζά. Εμπεριέχονται, επίσης, μελέτες για το έργο σημαντικών προσωπικοτήτων της διανόησης. Επιπλέον αξιολογούνται βιβλία ήδη γνωστών συγγραφέων ή και νεοεμφανιζομένων. Μελετώντας τα ποιήματα και τα διηγήματα, στα οποία ασκείται λογοτεχνική κριτική διαπιστώνουμε ότι ο λόγος είναι μεστός και επαρκώς τεκμηριωμένος, στοιχεία τα οποία προσδίδουν αντικειμενικότητα στην αξιολογική κρίση. Κάτι αντίστοιχο

παρατηρούμε και στις μελέτες που δημοσιεύονται. Η πυκνότητα, η πληρότητα και η τεκμηρίωση είναι τα χαρακτηριστικά του λόγου και σε αυτού του είδους τα κείμενα. Ο λογοτέχνης που στο εν λόγω περιοδικό ασχολείται κυρίως με την κριτική και την αξιολόγηση βιβλίων και ποιητικών συλλογών είναι ο Τάκης Δόξας, ο οποίος έχει και την ευθύνη του συντονισμού της όλης προσπάθειας.

Ένα άλλο ζήτημα που πρέπει να θίξουμε είναι ο αριθμός των λογοτεχνών που συνεργάζονται με το περιοδικό *Οδυσσέας*. Ουκ ολίγοι πνευματικοί άνθρωποι δημοσιεύουν κείμενα στο εν λόγω έντυπο. Κοινό χαρακτηριστικό ορισμένων εξ αυτών είναι το γεγονός ότι έχουν γεννηθεί στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ή στα τέλη του προηγούμενου. Έχουν επίσης βιώματα από την περίοδο του Μεσοπολέμου και ανήκουν στη γενιά του '20 ή του '30. Κάποιοι άλλοι έζησαν ως έφηβοι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τον εφιάλτη της Κατοχής και ως ενήλικες την ανώμαλη μετακατοχική περίοδο. Αυτοί εντάσσονται στην πρώτη μεταπολεμική γενιά. Πέραν των Ηλείων λογοτεχνών, που κάνουν την εμφάνισή τους στα γράμματα με δημοσιεύσεις σ' αυτό το έντυπο, παρατηρούμε ότι στις σελίδες αυτού υπάρχουν κείμενα ποιητών ή πεζογράφων από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Ορισμένοι απ' αυτούς είναι ήδη καταξιωμένοι στους λογοτεχνικούς κύκλους. Η συμμετοχή λοιπόν στο περιοδικό *Οδυσσέας* αρκετών ανθρώπων των γραμμάτων, είτε αυτοί είναι ήδη λογοτέχνες εγνωσμένης αξίας είτε κάνουν τώρα την εμφάνισή τους στο χώρο της λογοτεχνίας, δηλώνει, αφ' ενός μεν, την απήχηση που είχε το έντυπο αυτό στην εποχή του, αφ' ετέρου δε, την ικανότητα αυτών που είχαν την ευθύνη του συντονισμού.

Στο περιοδικό *Οδυσσέας* οι γράφοντες δεν ασχολούνται μόνο με λογοτεχνία, φιλοσοφία, τέχνη, αλλά και με θέματα γλώσσας. Σε αρκετά σημεία βλέπουμε να θίγεται το χρόνιο Γλωσσικό Ζήτημα, ο αγώνας δηλαδή για την επικράτηση της δημοτικής μορφής της γλώσσας μας ή της αρχαϊζουσας. Αναβιώνει δηλαδή στις σελίδες του *Οδυσσέα* η αντιπαράθεση ή μάλλον η σύγκρουση των δημοτικιστών με τους υποστηρικτές της αρχαϊζουσας ή της καθαρεύουσας. Η ένταση και ο φανατισμός εκατέρωθεν είναι τέτοια, που δεν διστάζουν να χρησιμοποιήσουν μειωτικούς χαρακτηρισμούς, οι οποίοι απευθύνονται προς ανθρώπους που έχουν αναλάβει το δύσκολο έργο της εκπαίδευσης της νέας γενιάς σε καιρούς χαλεπούς. Αυτό είναι λυπηρό και κατ' εμέ δεν συνάδει με το ύφος του περιοδικού. Παρά ταύτα συμβαίνει. Πρέπει εδώ να υπενθυμίσουμε πως η θέση του εντύπου είναι υπέρ της δημοτικής. Κάποιες υπερβολές όμως θα μπορούσαν να αποφευχθούν.

Άλλο τρωτό σημείο του περιεχομένου του *Οδυσσέα* είναι η διαφαινόμενη αντιπαλότητα μεταξύ κέντρου (Αθήνας) και επαρχίας. Υπάρχουν δημοσιευμένα στο περιοδικό κείμενα στα οποία εκφράζεται πικρία για την αδιαφορία των λογοτεχνικών εντύπων της Αθήνας προς τα επαρχιακά φιλολογικά περιοδικά. Σε άλλα, επίσης, διατυπώνεται η θέση ότι η διανοήση της επαρχίας εργάζεται για την πνευματική άνθηση του τόπου, ενώ οι λογοτεχνικοί κύκλοι της πρωτεύουσας βρίσκονται σε έναν διαρκή μεταξύ των ανταγωνισμό, που υπονομεύει την όλη προσπάθεια. Αυτή η μεμψιμοιρία παραγόντων της επαρχίας και η απόδοση των ευθυνών πάντα στο αδιάφορο και ανταγωνιστικό κέντρο θεωρώ ότι είναι διαχρονικό φαινόμενο και ιδίον του τόπου μας. Εν τέλει η άρνηση της πραγματικότητας και η μετάθεση ευθυνών είναι δυστυχώς για κάποιους διέξοδος, η οποία όμως δεν επιλύει προβλήματα.

Η έκδοση του περιοδικού λόγου και τέχνης *Οδυσσέας* τα δύσκολα εκείνα χρόνια της Κατοχής εκτός από διέξοδος από τη σκληρή κατοχική πραγματικότητα και το τέλμα της ζωής στην επαρχία θα μπορούσε να εκληφθεί και ως μια ενέργεια που επεδίωκε τη δημιουργία ενός διαύλου επικοινωνίας με άλλα έντυπα, που κυκλοφορούσαν την ίδια χρονική περίοδο στις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδας, ή γενικότερα με ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών.

Τέλος θα ήθελα να επισημάνω ότι, αν και το εν λόγω έντυπο εκδίδεται την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και της Κατοχής, η ύλη του δεν αφορά τον πόλεμο με εξαίρεση ελάχιστα κείμενα που αφορούνται απ' αυτόν, όπως για παράδειγμα οι «Ημέρες περιορισμού» του Φάνη Διαμαντόπουλου. Αυτό ίσως ερμηνεύεται, αν λάβουμε υπ' όψιν μας ότι αυτοί που το εξέδωσαν ενδεχομένως επιθυμούσαν να ξεφύγουν από την απεχθή πραγματικότητα που βίωναν.

Το περιοδικό λοιπόν *Οδυσσέας* είναι ένα άξιο μνείας έντυπο λόγου και τέχνης, στις σελίδες του οποίου δημοσιεύονται κείμενα ήδη καταξιωμένων στο χώρο της λογοτεχνίας ποιητών και πεζογράφων, αλλά και αρκετών νεοεμφανιζομένων. Το περιεχόμενό του θεωρώ ότι προκαλεί το ενδιαφέρον κάθε απαιτητικού αναγνώστη, διότι η προσέγγιση των νοημάτων είναι κατ' εμέ άσκηση πνεύματος. Ο λόγος του χαρακτηρίζεται από πληρότητα, σαφήνεια και ακρίβεια. Κρίνω, επίσης, πως το εν λόγω έντυπο εμπεριέχει υλικό χρήσιμο στον εκάστοτε μελετητή ιστορίας της λογοτεχνίας. Εν κατακλείδι ο *Οδυσσέας* είναι μεν ένα επαρχιακό περιοδικό λόγου και τέχνης, συναγωνίζεται δε επάξια τα αντίστοιχα έντυπα του κέντρου.

Πηγές

Οδυσσέας, Μηνιαία Έκδοση Λόγου και Τέχνης, Δήμος Πύργου, Πύργος 2007.

Βιβλιογραφία

Νικολόπουλος, Γ., *Ο Πύργος της Κατοχής*, Πύργος 2014.

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Υπουργείο Παιδείας, τχ. Γ' Ινστιτούτο τεχνολογίας υπολογιστών και εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», χ.τ., 2016.

Εφημερίδες - Περιοδικά

Ραυτόπουλο, Η Φωνή Της Τρίπυλης, Αριθ. Φυλ. 18.

Δικτυογραφία

<https://el.wikipedia.org/wiki/Περιοδικό>

<https://www.politeianet.gr/books/9789608264755-mproufea-alexandra-sokolis-ta-logotechnika-periodika-tis-katochis-190779>

<https://cityofpyrgos.gr/istoria/>

<https://ermisilias.gr/index.php/apopseis/78-trampadoros/515-o-pyrgos-kata-to-mesopolemo>

<https://diathrhtea.blogspot.com/2021/06/4.html>

https://el.wikipedia.org/wiki/Καταραμένοι_ποιητές

<https://www.thebest.gr/article/599101-takis-doxas-o-anthropos-kai-poiitis>

https://www.greeklanguage.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/biography.html?cnd_id=16

<https://biblionet.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=41194>

https://sotirissotiropoulos.blogspot.com/2019/10/blog-post_11.html

<https://paopedia.gr/vasileios-stefanopoulos/>

https://el.wikipedia.org/wiki/Γιάννης_Αηδονόπουλος

https://el.wikipedia.org/wiki/Νικόλαος_Πετιμεζάς-Λαύρας

https://el.wikipedia.org/wiki/Γιώργος_Σταμπολής

<https://www.esiea.gr/thanatos-nikoy-papadimitrioy/>

https://el.wikipedia.org/wiki/Λέων_Κουκούλας

https://el.wikipedia.org/wiki/Κωνσταντίνος_Καψάσκης

<https://www.sansimera.gr/biographies/262>

https://el.wikipedia.org/wiki/Στέλιος_Σπεράντζας

<https://thraca.gr/2019/02/1899-1950.html>

https://el.wikipedia.org/wiki/Κούλης_Αλέπης

https://www.kefalonitis.com/index.php?option=com_k2&view=item&id=36792:aleksandros-montesantos-1898-1965-poiitis&Itemid=236

https://www.sarantakos.com/kibwtos/mazi/lebantas_nuxta.html

<https://biblionet.Gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=10289>

<https://www.timesnews.gr/menis-kalantzopoylos-to-paschon-soma-poiisi-ekdoseis-domos-vivliokritiki/>

<https://www.sansimera.gr/biographies/692>

<https://www.sansimera.gr/biographies/2219>

https://el.wikipedia.org/wiki/Γιώργος_Δέλιος

<https://biblionet.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=51621>

https://www.goodreads.com/author/show/5082527._

<https://sarantakos.wordpress.com/2017/05/05/vourla-2/>

<https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/16052/file0.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

<https://www.timesnews.gr/vasilis-lamprolesvios-1908-1989-vivliografia-kai-sparagmata-tis-allilografias-toy/>

<https://poiimata.com/category/ποιητές/λαπαθιώτης-ναπολέων>

<https://www.protothema.gr/stories/article/1208949/lapathiotis-papanikolaou-mulonogiannis-filuras-treis-sun-enas-ellines-kataramenoi-poiites/>

<https://atlas.Pre.aegean.gr/writers/Tatiana%20Staurou.Htm>

https://el.wikipedia.org/wiki/Κωστής_Μεραναίος

Biblionet.gr, author, Τάσος Παππάς

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ.blogspot.com

<https://www.patrisnews.com/tasis-kazazis-o-sotiras-toy-pyrgoy>

www.patriisnews.com/theodoros-varoyxis-efyge-enas-xehoristos-anthropos-synergatis

www.vivliothiki-pirgou.gr/doxas-takis-1913-1976/

https://www.poeticanet.gr/mpwntlairiko-spleen-stin-mesopolemiki-poiisi-a-1.html?category_id=109

Περίληψη

Αντικείμενο της εν λόγω διπλωματικής είναι συστηματική καταγραφή και μελέτη του περιοδικού λόγου και τέχνης *Οδυσσέας*, που εκδόθηκε στον Πύργο Ηλείας τη χρονική περίοδο 1943-1944. Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μια σύντομη αναφορά στην πόλη του Πύργου και την εκεί διαμορφωθείσα οικονομικοκοινωνική πραγματικότητα τα έτη προ του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Εν συνεχεία η έρευνα επικεντρώνεται στα δύσκολα κατοχικά χρόνια και στις προσπάθειες των κατοίκων της περιοχής να αντισταθούν στη ναζιστική λαίλαπα. Ως τέτοια ενέργεια μπορεί να εκληφθεί και η έκδοση του περιοδικού *Οδυσσέας*. Άλλωστε, την περίοδο αυτή παρατηρείται πανελλαδικά μια εκδοτική ποικιλομορφία, ιδίως στον περιοδικό Τύπο και πρωτίστως στην Αθήνα, εντασσόμενη στο πνεύμα της αντίστασης του Έλληνα εναντίον των κατακτητών. Έπειτα παρουσιάζεται η δομή και τα εξωτερικά-μορφικά χαρακτηριστικά του περιοδικού *Οδυσσέας*. Ακολούθως αποδίδεται συνοπτικά το λογοτεχνικό και καλλιτεχνικό περιεχόμενο του συγκεκριμένου εντύπου. Στην τελευταία θεματική ενότητα παρατίθενται βιογραφικά στοιχεία των προσώπων που συνετέλεσαν στην υλοποίηση του εγχειρήματος, την έντυπη δηλαδή μορφή του περιοδικού, και εκείνων που δημοσίευσαν κείμενα στις σελίδες του.

Λέξεις-κλειδιά: περιοδικό *Οδυσσέας*, Πύργος, Κατοχή, «Πυργιώτικος Παρνασσός», Τ. Σινόπουλος, Τ. Δόξας

Abstract

This thesis refers to the literary and artistic periodical *Odysseus*, published in Pyrgos, Iliia, Greece, in 1943-1944. Firstly, the author examines the financial and social activity of Pyrgos during the pre-World War II years. Then, he focuses on the difficult years of the German Occupation and the Greek Resistance, since the publication of the above magazine can be seen as an effort of local young intellectuals to resist the Nazis, in connection to what happened throughout Greece, and especially in Athens, within this period. The main body of the study concerns the structure and the external-morphological characteristics of *Odysseus* periodical. In this context, its literary and artistic contents are analytically and critically presented. The last part of the dissertation contains biographical details of various writers, artists and men of letters who contributed to the circulation of this magazine, either by writing or editing texts published in its pages.

Keywords: *Odysseus* magazine, Pyrgos, German Occupation, “Pyrgiotikos Parnassus”, T. Sinopoulos, T. Doxas